

ƏVƏLKİ SƏNGİDÜR

BU QÖVMİ-ƏNTƏRBİRLƏ VƏRQANIN

Ta göstərdi Sekəndəri-ruz,
Mirati-səməli-aləm əfruz.
Baş qovzadı xur misal Vərqa,
Hər tük ona bir sinani-qövğa.
Səng etməgə gördü ərzi-ləşkər,
Ariz saydı igirmi min ər.
Açdurdu rəvan həsar babın,
Çıxdı verə düşmənin səvabın,
Səf bağılyuban açıldı elam,
Pür oldu şərabi-tiğdin sam.
Məh şəqqə yetürdi aftarə,
Gərdun başına olub əsabə.
Gürdan üzə dutdu rahi-kinə,
Saçıldı şərərə nari-sinə.
Avazü nəfirü naleyi-kus,
Ol rəzmdə ərşi qıldı pabus.
Dövrən görüb ani üzdü məhmil,
Qoydu yerə surunu Sirafil.
Düşmüş o ki, ol hücəbri-meydan,
Bir əldə qılıs, bir əldə qalxan.
Yox vəhm ona kəsrəti-ədudan,
Pərvəsi o qövmi-səngsudən.
Meydanə girüb çü pili-sərməst,
Qədri usa, sayəsi zəbərdəst.
Sıçratdı səməndi-badpayı,
Seyr etdi dutub həva hümayı.
Yetdükdə bərabəri-əduyə,
Su verdi hüsami-göftguyə.
Çağırdı ki, ey şəriri-bidin,
Yaxşımı durur bu tərzü ayin.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Öz mülkünə qılmayub qənaət,
Verdin yelə xərməni-fərağət.
Əl yetmədi taleində kamə,
Hirsin saldı səni bu damə.
Müşkül görünür sənə xilasi
Asan əridür bu od risasi.
Oğlu mənəm ol Hümam şahın,
Gəldüm ki, pozam bu dəstgahın.
Adım Vərqa, özüm hisazi,
Birdür mənə şügli-səngü bazi.
Qovğa günü Rüstəmi-zəmanəm,
Həysa dəmi bərqə həminanəm
Düşmüş bu gün əxtərin vəbalə,
Qıl fikrini uyməgil məhalə.
Qalmaq əgər istəsən səlamət,
Döndər yüzünü yaşur əlamət.
Algil ələ rahi-nagüziri,
Qoy şahilə sümleyi-əmiri.
Dur səhd qılub rəhi-fərarə
Şayəd çıxa zövrəqin kənarə.
Yoxsa yüzə aç dəri-nəbərdi,
Zahir ola xəlqə zuri-mərdi
Çün anladı ol əduyi-sərkəş,
Nə kanundən durur ol atəş.
Ol vaqiə saldı irtisasə,
Uymiyə küyə durub əlasə.
Ta tir xitab qıldı pürtab,
Saçsın biri tez ol atəşə ab.
Çıxdı ona qarşu bir həzarə,
Səffak adı, özü guh parə,
Mərkəb kəmərinə zin şükuhi,
San atlanmışdı kuh kuhi.
Aldı ələ nizə ol dilavər,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Vərqayə yetüb çü badi-sərsər,
Gənsur o şivədin xəbərdar,
Oldu ki, yetişdi gənsinə mar.
Döndərmədi püşt o həmlədin ru,
Xəm eylədi püştü dutdu pəhlu.
Çün hirzi-müşəyyəti-xudayi,
Rəf eylədi andan ol bəlayi.
Bər vermədi xəsmə çün nihali,
Ol nəxldin ötdü dəst xali.
Çapuk gerü döndü ol səvanbəxt,
Çaldı ona tiğ bal edüb səxt.
Yetdükdə o bərqi-tizrəftar,
Ol peykəri qıldı xakə həmvər.
Tiği-əsəl ona saldı sayə,
Çəkdi ani guşeyi-fənayə.
Bu almağı seydi bazi-dövlət,
Oldu şəhə fali-fəthü nüs-rət.
Səffakə o zərbdəsti-hayil,
Ədani sərəsər etdi bəd dil.
Zira ki, o gündə xəsmi-püfrən,
Ovsi-dər üzə eyləmişdi sövşən.
Ta tiğə olundu bir işarə,
Qıldı ani çün xiyar parə.
Ol rəmzi-nihani duydu Əntər,
Təklifə yetişdi kari-ləşkər.
Dökdü yerə badə, atdı sami,
Pəs qaxıdı ləşkərin təmami.
Bais nədurur bu irtiaşə,
Durmaq gerü, getməmək səvaşə.
Ad dutdu birini qıldı avaz,
Təşrif ilə eylədi sərəfraz.
Ordu miri, Dəvalə nami,
Tabe ona ləşkəri-təmami.

Yalquz neçə kər o kuhi-peykər,
Alub decü pozmuş idi ləşkər.
Meydan ona xaneyi-ərusi,
Zahirdə firəngü əsli rusi.
Dil açdı ona o səmə malik,
Key nari-məarikü məhalik.
Dur yandura gör bu xari-rahi,
Ta yol bula ləşkərü sipahi.
Təklifimi bilmə kəsri-şanın,
Gör şanını həm o mihmanın.
Qayım sənə püştü-etiqadım,
Səndin hasil olur muradım.
Durdu o Dəvaleyi-səbükray,
Səng alətinə girüb sərapay
Ol dəst dirazü ömr kutah,
Meydani-sidalə gözlədi rah.
Qıldı özə şivə məkrü hiylə,
Vərqa ilə durdu qalü qiylə.
İstərki ki, edə ani qafil,
Heyf edə o çapukə bu kahil.
Dedi ona: – Ey hisazmilad,
Olmaz iki ömri-adəmizad.
Dur saxla əlində nəqdi-həsti.
Vermə özünə, bizə şikəsti.
Fikr eylə bu ləşkəri-giran səng.
Axir ki, sənə mədar edər təng.
De bizə nə heyf qıldı şahın,
Ta neyləyəsən sənü sipahın.
Verməz sənə sud bu təhəvvür,
Axir səni xar edər təkəbbür.
Var əldə bu gün ki, ixtiyarın,
Yegdür bu qərdarin fərarın.
Verməz sənə sud o gündə şivən,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Zənsiri-ğül ola tövqi-gərdən.
Xətm eyləmədin müzəxrəfatı,
Vərqa tərəfinə sürdü ati.
Şəm olduğindən zəban sərəsər,
Bir püfdə fənasidür müğərrər.
Gördü anı çün o bərq şəmşir,
Bu bəbrə kəmin dutubdur ol şir.
Göstərdi o xəsmə özni kahil,
Təprənməyübən o mərdi-aqil.
Pünhan gözədüb तरीqi-fürsət,
Ta xəsmə ziyadə oldu sürət.
Qıldı ani püxtə rayi-xami,
Ol şahə çalam dedi hüsami.
Vərqa ona dutdu piş dəsti,
Ta bulmiya xəsmədin şikəsti.
Qıldı ani ta yetürdü asar,
Bir loqma nəhəngi-adəmi xar.
Ardınsa yetişdi bir dilavər
Ol həm yerə qoydu dərü miğfər.
Əlqissə kimə yetişdi növbət,
İçirdü ona şərabi-həsrət.
Ta üsrədək ol hücəbri-meydan,
Səksən iki kafir etdi bisan.
Gün keçməgi oldu bir bahənə,
Kimsə dəxi gəlmədi miyanə,
Dutdu rəhi-qələ ol dilavər,
Pabusə yetüb vəzirü ləşkər.
Qaldılar əda lüzumi-təzim.
Göstərdi qəmu rüsumi-təslim.
Rahət yetişüb dili-figarə,
Girdi qəmu ləşkəri hisarə.
Gesə düşdü büsati-pərgar,
Pəhlu yerə qoydu yarü əğyar.

Həm kimdə bu fikr taleyi–dun.
Yarın kimi edə zarü məğbun.

BUDUR, VƏRQANIN İKİNSİ SƏVAŞI

Çün kani–zəbərsəd açdı babın,
Göstərdi səhanə ləli–nabın.
Səf çəkdi durub yəlani–həysa,
Çün şiri–ciyan o səfdə Vərqa.
Ol səfhə açanda xətti–bariz,
Meydan dutub istədi mübariz.
Bir–bir o təriqi–ruzi–sabiq,
Duxsan beş igidə oldu faiq.
Ta Yunisi–ruzi mahiyi–şəb,
Ötdü o nəhəngi–fülsi–kövkəb.
Dinlənməgə fürsət oldu hasil,
Vərqa qayudub gözətdi mənzil.
Çün tipə qayıtdı ol dilavər,
Gördükdə ani vəzirü ləşkər.
Başına dönüb xəmə etdilər qəd,
Çün qütbə Bənatinnəş Fərqəd.
Təhsinlər edüb o növsəvanə,
Qələ yana oldular rəvanə.
Ol gesəni eyş ilə nəharə,
Yetürdi qəmu girüb hisarə.

ÜÇÜNSÜ SƏNGİDÜR OL QÖVMİ–BƏDXAH İLƏ VƏRQANIN

Əfsun oxudu sipəhri–dəvvar,

Ta tişrəyə saldı möhrəsin mar.
Əflak səmi götürdü samın,
Qoydu yerə xudi-qırfamın.
Xali qılub özünü sürahi,
Doldurdu o samə ruhi-rahi.
Ordu Vərqa durub ayağə.
Ol sübhdə püştü-pa fərağə.
Əsbabını aldı düzdü ləşkər,
Dər əgninə geydi, başə miğfər.
Ol Xosrovi-kişvəri-məhalik,
Tuğrayi səhifeyi-məarik
Ta xəsm gəlin sə dutdu meydan,
Sıçratdı səməndü qıldı sövlan.
Qarşu duruban ədu sipahi,
Dutdular o pəhləvanə rahi.
Hər kim gəlüb eylədi nəbərdi,
Göstərdi o yüzdə ruyi-zərdi.
Bu rəsmə durub rəhi-qətalə,
Ta irdi günəş varub zəvalə.
Baxdı görüb ol bəlanı Əntər.
Qorqutdu qəmunu ol dilavər.
Olmadı biri hərif o mərdə,
Qoymaz kimsə qədəm nəbərdə.
Çək eylədi sinə, yaxdı sanın,
Gördü ölü munsə pəhləvanın.
Yalquz o pələngi-şirzadə,
Qoymaz gəzə rubəh ol aradə.
Tərk eylədi şiveyi-ərəbni,
Qovqayı-hüsumə açdı ləbni.
Göndərdi qılub şümari-ləşkər,
Ol ərseyi-rəzməgahə bin ər.
Ol nakəslər durub sidalə,
Öz kəsətidin uyub məhalə,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Görmüşlər idi nə masərasın,
Ta dəf edələr anın bəlasın.
Dil bağladılar hüsumi–amə,
Xürsənd o vəzi–natəməmə.
Ol şir dil oldu çün xəbərdar,
Nə fikrdədür o qövmi–xunxar.
Hərçənd degil zəmani–mərdi,
Üsfur üqab həmnəbərdi.
Liykən üqəlayədür bu kirdar,
Görməz mur olsa düşməni xar.
Tapşurdi özünü kirdigarə,
Andan diləyüb ol işə çarə.
Məbudinə eyləyüb təvəkkül,
Əglənməgə qılmadı təhəmmül.
Atdı yayü ox, buraxdı nizə,
Aldı ələ sarimi–sitizə.
Hər yanə olurdu həmləavər,
Bir–birinə qarışurdu ləşkər.
Gəh qəlbə urardı, gəh yəsarə,
Gəh meyminə yəsaçub şərarə,
Dəryayi–bəla nəhəngi Vərqa,
Dutdu yüzə tazə rəsmi–qovğa.
Versə qılısı kimə səlami,
Qalmazdı səlamət əldə sami.
Tiği kimə salur olsa sayə,
Salur ani vayəsində vayə,
Şəmşirinə su verüb həlahil,
Bir kasə dolu şərabi–qatil.
Bəzmində kiminə sundu sağər.
Ol nəxli–həyati qıldı bibər,
Getdikse müxalif eylədi zur,
Çün şirəyə izdihami–zənbur.
Kim hərbə çalar, kimisi şəmşir,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Kim nizə sunar, kimi atar tir.
Liykən o bələdə hisni–bari,
Olmuş qəmədən anın hisari.
Asəf bu xəbərdən oldu agah,
Bağlandı o mahə halədin rah.
Ol filə hüsumi–poşşə bidad,
Qıldı verüb intiqamdən yad.
Çaldurdu nəfirü dögdü kusi,
Xəm eylədi taqi–abnusi
Tip yeridüb ol vəziri–nami,
Dutdu yüzə şivə səngi–ami.
Beş min kişi namdarü qəttal,
Vərqa köməginə qıldı irsal.
Hər biri yeganeyi–zəmanə,
Yox minnət olarda başü sanə.
Nə didədə tərsü dildə var bim,
Nə sinədə hərfi–sülhü təslim.
Əzm eylədi çün o seyli–xunriz,
Nə seyl ki, bərqi–atəşəngiz.
Salmaqda kimi kəmanə pənsə,
Şəmşirinə kim verür şikənsə.
Kim eylər əlində nizəbazi,
Kim şeşpərə bağlamış niyazi.
Kim həlqələmiş xəmi–kəməndi,
Kim xənsər olundu dəstbəndi.
Əntər çü ol işdən anladı raz,
On min kişi eylədi sərəfraz.
Şayəd qılub ol qəlilə yari,
On ola birinin etibari.
Çün bir–birə yetdi iki ləşkər,
Ləşkər demə iki badi–sərsər.
Gərm oldu aradə atəşi–səng,
San oldu bədən içində diltəng.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Əzbəs ki, döküldü ləlü mərsan,
Yüz gizlədi mədəni-Bədəxşan,
Ox ötdü zirehdən eylə azad,
Çün həlqeyi-zülfi-yardən bad.
Toz bəs ki, çəkildi asimanə,
Ağırılıq ani salub ziyanə,
Əgdi belin ol təhəmmüli-bar,
Az qaldı ki, ola xakə həmvar.
Ol tozda günəş güm etdi rahi,
İtürdü sipəhr mehrü mahi.
Zəhri-əsəl, abi-nuki-nizə,
Çün nabeyi-ərğəmi-sitizə.
Subani-düsər buraxdı qari,
Baş-başə qoyub saçar şərari.
Dutdu gün üzün üqabi-tufan,
Çün əbri-siyah ruzi-baran.
Dökdü o yerə bəla təgərgin,
Sındurdi o bağ şaxü bərgin.
Qan bəhridə ol nəhəngi-bidad,
Çün qərqi-şəfəq hilali-novzad.
Xənsər yerə qan tökərdi hər yan,
Çün qəmzeyi-çəşmi-məsti-sanan.
Baş üstidə gürz əcdəha sər,
Başlar uşadub pozardı peykər.
Təndə zireh oldu dami-pürxun,
Xunabi-sigər dağıtdı birun.
Çox sər kəsilib yıxıldı sərdar,
Xud oldu o kidsə keyli-emar.
Ta şam ol iki gəlleyi-şir,
Hər biri-birə urardı şəmşir.
Çoxlar yedi zəxmi-dilxəraşi,
Baş istər ikən kəsildi başi.
Künd oldu qılıs, itəndi kinə,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Ol kinələr ilə doldu sinə.
Axirdə hümayi-fəthü iqbal,
Əhli-Yəmənə müzilleyi-bal.
Salduqda yetişdi çirə dəsti,
Zahir oldu ədu şikəsti.
Çün ləşkəri bəhr duydu hali,
Ayrılmağa yox ədü xəyali.
Getdiksə olur bəla ziyadə,
Yox durmağa məsləhət oradə.
Əhli-Yəmənə qoyub sitizi,
Dutdular üzə rəhi-gürizi.
Rahət döküb atdılar əlamət,
Ta tipə yetişdilər səlamət.
Çün gördü bu fəth eyləyüb səhd,
Vərqayə yetişdi Asəfi-əhd.
Ol ərsədə qılmayub dirəngi,
Alub gerü döndü ol pələngi.
Qonduqda üqab aşıyanə,
Durdu o müdəbbiri-zəmanə.
Şabaş ona qıldı yüz təbəq zər,
Saçdı qədəminə ləlü gövhər.
Qıldı özün eyləyüb sərəfraz,
Min бүrdi-yəmani payəndaz.
Ol sərvəri-mülki-izzü təmkin,
Qıldı ona səd həzar təhsin.
Məslis bəzənüb quruldu işrət,
Gətrüldü yemək, çəkildi şərbət,
Qılmani-səmilə ol aradə,
Ta şah uya saldılar vəsadə.
Bunlar qəmu eyş içində şadan,
Ol Əntər qərqi-bəhri-xəsran.
Çün gördü o rəzmdə şikəsti,
Bildi, qıldı sitarə pəsti.

Çağırdı vəzir ilə vəkili,
Ol güm şüdə istəyüb dəlili.
Der heyranəm bu karü barə,
Vasib qılasız bu dərdə çarə.
Xani deyünüz o növsəvanlar?!
Pəhlü yerə qoydu pəhləvanlar.
Oldum yəmənilərə bu gün xar,
Yetdi mənə sövrü qövmə azar.
On min ər olupdurur şikəstə,
Məsruhü qətilü zarü xəstə.
Düşmən qəmu qayıdub səlamət,
Heç birinə yetmədi qəramət.
Məlumdur ol nəbərdi–mərdi,
Xalusidən ötrü var dərdi.
Ruyintən ola məgər bu oğlan,
Qılmaz ona kar tiği–bərran.
Qoymaq ani şanə narəvadur?
Gər qoymaz olam dəxi bəladur.
Qorxum bu durur ki, surəti–hal,
Ədayə verə kilidi–iqbal.
Zira bu yüzün uşandı sazi,
Meydanə girəndə ol hisazi.
Ol iki qəmə girehgüşalər,
Əvvəl ona qıldılar dualər.
Pəs söylədilər ki, ey səhandar,
Artuğ qəmə olmagil giriftar.
Döndərmə bu səhl işə məsazi,
Asan görünür munun əlasi. ,
İstər o səvan Səlim şahı,
Fəli bu sözə verür küvahi.
Yarın o qılanda darügiri,
Biz şahilə sümleyi–əmiri.
Hazır edələm o rəzməgahə,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Elam edəlüm qəmu sipahə.
Məslub olur imdi şahi anın,
Lazım gələ üzrxahi anın.
Səbr eyləyə bilməz ol səvanmərd.
Kim dayısına yetişə bu dərd.
Çün kim o sözü eşitdi Əntər,
Təhsin çılub eylədi müqərrər.
Ta kim ola düşməni xəbərdar,
Meydani–sidalə nəsb ola dar.
Bu xidməti ta düzünsə əvan,
Baş qovzadı bülbüli–səhərxan.

**BU, DUTMAQ ƏNTƏRİ
DÖRDÜNSİ RƏZMİ–PƏHLƏVANDÜR**

Verdi dögübən şükufəsin zud,
Narinsi–tər ol nihali–məqsud.
Vərqa durub eylədi nəmazın,
Atlandı geyüb silahü sazın.
Açdurdi durub dəri–həsari,
İqbal rəfiqü bəxt yari.
Başına qülüb qılub sipahi,
Ənsüm tək alub arayə mahi.
Çün yetdi məhəllikarzarə,
Ol darlara qılub nəzarə,
Ahəngini gördü, duydu sazi
Gizlü dedi Asəfə bu razi.
Ol fikrdən oldular müşəvvəş,
Nagah çəkə zəbanə atəş.
Yandura o həmlə sismü sani,
Göydürə zəmin ilə zəmani.
Nə sud qılur dəxi təhəvvür,

Yox faidə kim yeyə təhəssür.
Bu rayə qərar ol iki yar,
Verdi ki, əgər bulunsa asar,
Ol vaqiədin durub təmami,
Yekdil qılalar hüsumi–ami.
Şayəd ola dəf şərri–əda,
Rövşən ola didəyi–əhibba.
Vərqa yetib etdi zül himari,
Ta bəkliyə mənəfəzi–həsari.
Həysa günü ol yəli–tənumənd,
Mərrixə kəmənd edər gələubənd.
Şiri–fələkə açanda bazu,
Olmazdı onunla həmtərazu.
On min igid özü aldı ol şah,
Hər birisi bir bəlayi–nagah.
Müştaqi–əsəl, həyatdin sir.
Dutmuş qəmu mərgə rahi–şəbgir.
Tapşurdi vəzirə altı min ər,
Ta kim ola püştəbani–ləşkər.
Bu işdə bular vəzirü Əntər,
Dövründə qoşun–qoşun dilavər.
Altmış iki mirü şah həmrəh,
Meydani–sidalə yetdi bədxah.
Ta kim asa bunları o darə,
Şayəd gələ xəsm zinharə.
Əntər özü dutdu bir kərani,
Ta çoxunun ola pasibani.
Çün seydinə yavüğ oldu ol şir,
Qalxan yüzə çəkdi, qapdı şəmşir.
Göz bərmədi, gözlədi vəziri;
Şayəd ki, ələ sala əsiri.
Yetdükdə sipahə ol sipəhbəd,
Qıldı ol aradə səddi–bihəd.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Çün tənləri qıldı anda bisər,
Çox sərlərdin buraxdı əfsər.
Yetdi kimə zərbəti-şəmusi,
Düşdü yerə qıldı paybusi,
Gəh gürz çalardı, gah şəmşir,
Gəh nizə urardı, gah atub tir.
Hər fərqə açanda tiği sayə,
Salurdu dili-zəminə vayə.
Çün bərq edüb ol şərarə rizi.
Yox çalmağü yıxmağın təmizi.
Hər guşədə ol pələngi-kinə,
Tapşurdu leş o qədər zəminə,
Gər qabizi-ruh aç a kitabın,
Asiz qala itürə hesabın.
Görməkdə o zuri-bazuyi-şah,
Söylərdi zəmanə barəkallah.
Gürdani-Yəmən durub sidalə,
Ol gündə əl açdılar qətalə.
Bir-birə qarışdı iki ləşkər,
Başlar kəsilib yıxıldı peykər.
Avazeyi-al muni, ver ani,
Kar eylədi guşi-asimani.
Çalındı dəvalə, təbli-bazə,
Od düşdü libası-ehtirazə.
İki tərəfin dühul sədasi,
Geydürdi gögə libası-yasi.
Yanduqda ol atəşi-sitizə,
Meyl eylədi afiyət gürizə.
San eylədi sismə sərgirani,
Verdi yelə ömri rayigani.
Saçıldı zəminə ol qədər xun,
Hər guşədə zahir oldu Seyhun.
Ol aradə əsbi-mərdi-səngi,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Qan ləssəsinin olub nəhəngi.
Muyinə sər anda eyləyüb gəşt,
Gələ–gələ çü qəngəzi–dəşt.
Qan içində tən məsabeyi–hyt.
Sənduqeyi–sinə mərgə tabut.
Düşmən çü gördü ol hüsumi,
Bildirdi nədür il işin lüzumi.
Arayə alub Səlim şahı,
Çün halə hisar edüb o mahi.
Səhd eylədi ləşkərivü Vərqa,
Şayəd açıla güli–təmənnə.
Bər vermədi nəxli–xahişi–dil,
Açılmədi səyə babi–müşkil.
Çəkdilər əgərçi çox şikənsə,
Əl qoymadı yetə mar gənsə.
Liykən o gün ol əmirlərdən,
Düşmən içidə əsirlərdən,
Düşdü ələ yarusu ziyadə,
Ol guşişi–ərseyi–bəladə.
Çün illəti–qayeyi–sitizə,
Göstərmədi rüx o tündxizə.
Qət etdi qəmədən iltifati,
Əntər tərəfinə sürdü ati.
Beş min igit eyləyüb qəfadar,
Qafil durmuş o xəsmi–xunxar.
Tip içidə eyləyüb təmaşa,
Nagah ona yetişdi Vərqa.
Bir həmlədə dağdub güruhin,
Verdi yelə xərməni–şükuhin.
Çün bərgi–çinar o badi–sərsər,
Ol məsməi qıldı xakə həmsər.
Ta xəsm olunsa anda agah,
Bağlandı ona əlasdən rah.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Naçar dutub rəhi-sitizə,
Qalxan başa çəkdi, qapdı nizə.
Bir həmlədə on səkkiz dilavər,
Saldı yerə sıçradub təkavər.
Bu rəsmə məsaf edərdi ol dəd,
Ta kim ona yetdi bu süpəhbəd.
Oldu yeriüb o şiri-bazu,
Ol ərsədə bəbrə həmtərazu.
On zərbət ona yetürdü düşmən,
Dəğşürmədi yer o kuhi-ahən.
Bu urdu əmud, o dutdu qalxan,
Ol pütkezənü bu oldu sindan.
Vərqayə o tündbadi-sövlət,
Göz açmağa verməz oldu möhlət,
Axir Vərqa bulub muradi,
Xürd oldu rəvan əmudi-adi.
Ol gəbr durub çəkinsə şəmşir,
Seyd etməgə düşdü fürsəti-şir.
Əl urdu rəvan açub kəməndi,
Atdı ona sıçradub səməndm,
Tale, gəlüb etdi dəstgiri,
Saldı şəri-damə ol şəriri.
Dutdu o üqab pərrü balın.
Qurtulmağa vermədi məsalın.
Çün eylədi bu əziz anı xar,
Düşdü yerə lailas o murdar.
Əl bəndə salub, gəlu kəməndə,
Gəsru fələk ani qıldı bəndə.
Əntər olgəs əsiri-Vərqa,
Qoydu yenə tazə rəsmi-qovğa.
Duydu qəmu ləşkəru sipahi,
Dutuldu o Kişü Bəhr şahı.
Yekdil qəmu düzdülər nəbərdə,

Ta eyləyələr dəvə o dərdə.
Əhli-Yəməninin hüsumi-ami,
Püxtə araya alub o xami.
Axşamə dəkin çalışdı düşmən,
Məğlub ola şayəd ol təhəmtən.
Qanlar tökülüb kəsildi çox sər,
Olmadı ol arizu müyəssər.
Başü leş ilə bəzəndi meydan,
Meydan demə kani-ləlü mərsan.
Ta bəzmi buraxdı Xosrovi-ruz,
Saldı suya məşəli-sahansuz.
Dinləmək üçün qəfa məsafə,
Döndərdü qılıs qoyub qilafə.
Hər səm dutub rəhi-mənazil,
Asayişə fürsət oldu hasil.
Vərqa quçı ilə xürrəmi şad,
Eyş ilə rəfiqü qəmdin azad.
Sərdari-ədu olub əsiri,
Almış dəxi qırx iki əmiri.
Ol gesə müxalifin sipahi,
Urub yerə miğfərü külahi,
Bir növ ilə durdular fəğanə
Yetişdi o nalə asimanə.
Verüb yelə nəqdi-etibari,
Bilməzlər idi məali-kari.
Hər birisi batdı min xəyalə,
Ta fikr edələr durub məalə,
Zira əgər olmaz olsa sərdar,
Zayə olur anda sümlə naçar.
Durmağlarıda səhat düşmən,
Qaçmaqlarıda həzar rəhzən,
Hər kimsə nədür salur xəyalə,
Düzür anı riştəyi-məqalə.

**BU, SÜLH ETMƏGİ–DÜR ŞAHİLƏ
OL QÖVMİ–PƏRİŞANIN**

Hər söz dedilər vəzirü–Əntər,
Rədd eylədi sümləni sərəsər.
Dedi: – Gətirün Səlim şahı,
Olur çü bu kişvərin pənahi.
Ol sərvərə eyləmək mədarə,
Əlbəttə, qılar bu dərdə çarə.
Bu söz qəmunun olub pəsəndi,
Şəhdən götürüb o qıflbəndi.
Filhal yetürdilər hüzurə,
Ol sərvəri çəkдилər sürurə.
Ol şahə vəzirü sümlə ləşkər,
Üzr istəдилər durub sərəsər.
Dedilər ona ki, ey səhandar,
Dövlət sənə qıldı, bizləri xar.
Bəxt eylədi Əntəri əsirin,
Biz sümlə bu gün sənin fəqirin.
Çün yenlə səni götürdü dövrən,
Şükranəsinə gəl eylə ehsan.
Başdan yerə qoy həvayi–inat,
Ol yavuzə yaxşı qıl mükafat.
Andan sənə gərçi yetdi nöqsan,
Yüz sənə ona yetişdi xüsrən.
Biz sümlə sənənlə eyləruz əhd,
Ta san ola əhdə eyləruz səhd.
Qılğil arada bu sülhi qayim,
Ta rəf ola vəzi–namülayim.
Qılasan belə hər güryh əsirin,
Dildarlıq eyləsin fəqirin.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Bu sülh edə gər girehgüşayi,
Sərdarımıza yetə rəhayı,
Bizdən sənə yetməyə qəramət,
Əldən qoyalum səni səlamət.
Şahi alub olalum rəvanə,
Ovd eyləyələm gələn məkanə.
Bu şərt ilə ta ki, ömrümüz var,
Birdən–birə yetməyə bir azar.
Açılmaya gər bu üqdi–müşkil,
Zayə olasan sənə nə hasil?
Gər oldu isə bu söz qəbulun,
Usa çıxub əxtəri–üqulun.
Bu qövldə bizdən al vəsiqə,
Tapşurgilən ani bir rəfiqə.
Bizdən də bir ixtiyar, ey şah,
Vasib ola anın ilə həmrəh.
Təkid bu sülhə qıl zəbani,
Salgil yola tez o tərsümani.
Göndər anı ləşkəri–həsarə,
Mərhəm qoyuban dili–figarə.
Şəh qıldı qəbul ol ehtizari,
Bu nəhs ilə eylədi qərarı.
Yazıldı bu növ sülhnamə,
Yetişdi möhür xasü amə.
Xətm eylədi çünki xamə imla,
Şəh həm o misalə çəkdi tüğra.

**BUDUR, VƏRQA ALUB XALUSİNİ
OL ƏNTƏRİ VERMƏK**

Keçdi gesə, sübh oldu tale
Dərban açdı dəri–məsafə

Mesihinin divanı 2-ci cild

Vərqa kimi çıxdı xur nəbərdə,
Min sənsəqi saldı ol nəvərdə
Vəqti-səhər ol yəli-hisazi,
Durdu qıluban əda nəməzi.
Səm eylədi ləşkəri-giransəng,
Meydani-qətalə qıldı ahəng.
Geymiş tənə ətləsi-firəngi,
Düşmüş ona ol çü şiri-səngi.
Yanar od tək çəküb zəbanə,
Yandurmaq üçün dilər bəhanə.
Gəzməkdə hənuz qeyrəti-xur,
Düzməkdə sinahü qəlbi-ləşkər.
Ol kağəzi-Xosrovi-nikufal,
Vərqa tərəfinə qıldı irsal.
Qasid çü yetişdi paybusə,
Ərz eylədi hal o pak tusə.
Vərqayə verüb vəsiqeyi-şah,
Ol razdən ani qıldı agah.
Məzmuni-xitabə yetdi Vərqa,
Ləb açdı savabə kim təana.
Ol sülh üçün eylədi müqərrər,
Kim iki tərəfdə dura ləşkər.
Xali oluna fəzayi-meydan,
Çün səhni-sərayi-dərdməndan.
Kimsə dəxi girmiyə arayə,
Razi oluban o masərayə.
Hər kimsə əlindəki əsirin,
Versin, alsın bədəl əmirin.
Rüxsətdür ol iki şəhriyarə,
Bu ərsədə ol gələ bu darə.
Gər qeyr qədəm qoya miyanə,
Başın qoya sayi-tərsümanə,
Hər kimsə nifaq edərsə peyda

Mesihinin divanı 2-ci cild

Hazır mənu ol sidalü qovğa.
Bu tərz münadi qıldı avaz,
Zahir qəməuyə olundu ol raz.
Batin–zahir olub müvafiq,
Fələ gəldi o əhdi–səbiq.
Öz şahını hər kim aldı döndi,
Ol şivədə ləşkəri sevindi.
Çün mənzilə yetdi ol güzidə,
Vərqa ilə rövşən etdi didə.
Bağrına çü san basub o yari,
Qəmxarının oldu qəmgüsari.
Ol neyyəri–bürsi–ovsi–iqbal,
Üzr istəyü qıldı pürsişi–hal.
Min növ ilə eylədi dualər,
Verdi ona vədeyi–ətalər.
Dedi ona: – Ey mənim pənahım!
Halın nədür, ey ümidgahım?
De nesəsi eylədün bu səngi,
Nə ləb ilə dutdun ol firəngi?
Gəlməkdə sən kim idi yarın?
Şərhlə bu əsli–karü barın.
Nə sövr səni bu rahə saldı?
Nə dərd səni bu ahə saldı?
Ey mən olayım tüfeyli–rahın,
Hər nəyibədə xuda pənahın.
Yetdi sənə anda de nə külfət?
Dutdun bu diyarə ruyi–ülfət?
Noldu sənə tərki–yar qıldun,
Tənha səfər ixtiyar qıldun.
Ey atəvü anənin qərarı,
Sənsiz nədür anlərin mədari?!
Guya ata–anə getmiş əldən,
Bu mülkə düşüb sən ol xələldən,

Yaxud səni qərət etdi düşmən,
Qıldun duruban səlayi-məskən.
Ya qət etmiş əmu məhəbbət,
Andan yetmiş sənə küdurət.
Ya yarını verməmiş əmuzən?!
Qovğa dutmuş o xiş düşmən.
Yox-yox qələtəm, bil ey yeganə,
Təqdir düzüpdurur bəhanə.
Ta kim səni iltə bu diyarə,
Səndin buluna bu dərdə çarə.
Səndin əgər olmaseydi iqbal.
Bu mülkü ədu qıladı pamal.
Səndin əgər olmaseydi təşvir,
Məhbus idi ömr ilə məni pir.
Hala dəxi, ey gözüm çiraği,
Qəm çəkmə dur eyləgil fəraği.
Bu mülkü bu xaniman sənindür,
Nə-nə, qələtəm ki, san sənindür.
Oldunsa nə arzuya həmsər,
Dur, felə götür bu malü ləşkər.
Çağırdı pəs Asəfi-zəmani,
Dilsulıq ilə götürdü ani.
Şad eylədi sağəri-kəlamı,
Əyanini ləşkərin təmami.
Açdı olara rüxi-bəşəşət,
Hər birinə verdi istimalət.
Ləşkər qəmu şahə göstərüb səf,
Pabusinə oldular müşərrəf.
Asudə bu yüzdə şahü ləşkər,
Öz qövminə çün yetişdi Əntər.
Tərk eylədi şiveyi-qərari,
Yıxdı ani dərdi-dilfigari.
Qeyrət muna der olurmu qail?

Olmuya ona murad hasil.
Olmaz o bunun çü zirdəsti,
Bir kişi ona verə şikəsti.
Ta bu işə qılmayım tələfi,
Tərk eyləməyəm durub məsafə.
Bu sözə durub qılan nəsihət,
Ol xəsm dilər mənə fəzihət.
Dil açdı qəmu ki, ey səhandar,
Xar ola səni kim istəyə xar.
Sən şahü pənahisən bu xeylin,
Bu xeyl qəmu sənün tüfeylin.
Bir fikr edə gör ki, bu səvəni,
Rəf eyləyələm aradən ani.
Gər dursa məsafə, eyləsə səng,
Olmaz o səvənə kimsə həmsəng.
Gər olmasa ol şüsai-meydan,
Şahi-Yəmənün işidür asan.
Hər bəbdə fikr olundu büsyar,
Bu rayə düzüldü axiri-kar.
Gəsə durub əksəri-sipahi,
Nəqb edələr ol nəbərdgahi.
Olduqda dəlük-dəlük o meydan,
Çün sineyi-mübtəlayi-hisran.
Xaşak ilə örtülüb nəzərdən,
Pünhan ola dideyi-həzərdən.
Yarın görə çünki ol dilavər,
Dutmuş bu nəbərdgahi ləşkər.
Əlbəttə, o əhdü bu xilafə,
Səbr eyləməyüb gəlür məsafə.
Dəfinə verür bu çahlar nəf,
Ol Rüstəmi bir şəğal edər dəf.
Çün geydi səhan libasi-matəm,
Bəzmidə itirdü samini Səm.

Talib ona şəhneyi–sitarə,
Açdı yerə dideyi–nəzarə.
Xəsmə açulub dəri–muradi.
Felə gəldi qərari–dadi.

BU, ƏNTƏR ƏHDİNİ SINDURMAQÜ VƏRQANİ DUTMAQDÜR

Pərgari–zəmanə dutdu dövrən,
Saldı ələ möhrünü Süleyman.
Qoyduqda qədəm bu bargahə,
Divi–şəbi saldı qəri çahə.
Baş qovzadı yerdən ol firəngi,
Saz etdi yenə silahi–səngi.
Dər əgninə geydi, başə miğfər,
Açdurdu ələm, yeritdi ləşkər.
Bir dəmdə qoşun–qoşun sipahi,
Pür qıldı fəzayi–sənggahi.
Səf bağladı çaldurub nəqarə,
Göz dikdi tərqi–intizarə.
Müzdyr o qasidi–nigahə,
Bicən nesəsi düşər o çahə.
Şah ol gesə qıldı istirahə,
Xüsrənd ədu qılan silahə.
Əksər bu idi anın gümani,
Gesə qayıdur əduyi–sani.
Açduqda dəri–dəfinə xazin,
Təkbir oxudu durub müəzzin.
Şah aldı vüzu qılub ibadət,
Felə gətirüb lüzumi–taət.
Mənzil açulub düzüldü məhfil,
Məslis qurulub bəzəndi mənzil.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Kam istədi Xosrov arzudən,
Qafil o ədavəti-ədudən.
Gəldilərü qıldılar xəbərdar,
Ərz eylədilər ki, ey səhandar,
Amadə olub ədu nifaqə,
Xətt çəkmiş ol ayeyi-vifaqə.
Məlum olunur ki, ol münafiq,
Almış ələ nəqsi-əhdi-sabiq.
Ol düşməni-din-əduyi-dünya,
Dutmuş yenə tazə rəsmi-qovğa.
Şah anladı çün o masərani,
Düşmən ona eyləyən ədani.
Dərvazə açub çıxardı ləşkər,
Tip bağladı düşməyə bərabər.
Əvvəldə o şiri-həngi-qeyrət,
İlhah ilə buldu səngə rüxsət.
Sıçratdı səməndi-badrəftar,
Aldı ələ tiği-bərqkirdar.
Ol Rüstəmi-əzmü Bəhməni-rəzm,
Bir nəhsilə səngə eylədi əzm.
Kim gördü ani gətürmədi tab,
Nə tab ki, zöhrə eylədi ab.
Ol fərdi-sidalə xətti-bariz,
Meydan dutub istədi mübariz.
Tənə oxunu qoyub kəmanə,
Min tən ilə atdı ol miyanə.
Çağırdı ki, əduyi-bidin,
Olsun sənə səd həzar nifrin.
Kafir xani, dün qılan qərarın,
Ol iqrarın, bu etibarın?!
Yox gizli ki, ruzi-səngü qovğa,
Gördün nesədür sidali-Vərqa?!
Ögmək kişi özni narəvadur?!

Ötmüş sözü söyləmək xətdur!
Qoy çakərü ləşkəri kəranə,
Durgil bas özün qədəm miyanə.
Həmrəzm olalı bu gün mənü sən,
Açsın bizə didə dystü düşmən,
Hər kimsəyə tale etsə yarı,
Bu biri ola anın şikari.
Heç kim ona çıxmadı nəbərdə,
Ta çəkdilər ani ol nəvərdə.
Vərqa sıçratdı rəxşi-sövlət,
Səng etməgə əldə tiği-qeyrət.
Nagah təpüldü payı-rəhvar,
Ol çahə ki, qılmış idi əğyar.
Girdabi-bəlayə düşdü zəbzəb,
Batdı quyuya o mahi-Nəxşəb.
Atdan yerə düşdügündə Vərqa.
Aldı araya hüsumi-əda.
Yüz yerdən ona atub kəməndi,
Bənd eylədilər o dilnəcəndi.
Şəh tip yeridüb qopardı məşhər,
Açdurdu ələm buyurdu ləşkər.
Şayəd ala əldin ol əsiri,
Üftadənin ola dəstgiri.
Bu şivədə çak qıldı sinə,
Saldurdu zəlazəl ol zəminə.
Gürdani-Yəmən olub səbükxiz.
Dağıtdı şərərə atəşi-tiz.
Yetdi o zəminə əbri-təşvir,
Baran ilə bərqi tirü şəmşir.
San verməgə hər biri fədayi,
Ta kim alalar o dilrübayi.
Avazi-nəfir edüb fəğanlər,
Bazigər aradə pəhləvanlər.

Məvvas olub ol yəmi–sitizə.
Kim çaldı qılıs, kim urdu nizə,
Xun ləssəsi içidə təkavər,
Su atı kimi olub şinavər,
Şəmşir qılında busə xüdi,
San sismindən qılar dürudi,
Çün ol iki qıldı aşinalıq,
Bu rəşkdin eylədi südalıq.
Gördükdə tələttüfi–ətafə,
Düşdü zireh anda piçi–nafə.
Dər oldu bədəndə xunə kəfgir,
Əzbəs anı dəldi misqəbi–tir.
Ol aradə badi–tiğ sındı,
Min–min yerə dökdü xur yandı.
Oldu o üqabi–xoş xüramın,
Tən səbəsi atılan sihamın.
Hərçənd ki, əsdi badi–qovğa,
Yetişmədi şahə buyi–Vərqa.
Nə göz gördü anın səmalın,
Nə san buldu anın vüsalın.
Ta şamgəh ol hüsumi–düşmən,
Açdurmadılar muradə rövzən.
Dəryayə düşəndə dürri–şəhvar,
Asan ələ salmaq ani düşvar.
Çün əcdəri–şəb saçub şərarə,
Yandurdu çirağını sitarə.
Göstərmədi nəxli–arzu bər,
Məhrum qayıtdı şahü ləşkər
Düşmən ələ salmış arzusın,
Doldurmuş o badədin səbusin.
Qafil ki, sipəhri–şöbədəbaz,
Mümkün qıla özgə bazi ağaz.

**BU, ŞƏBROV HİYLƏSİ,
VƏRQA XİLASI, QƏTLİ-ƏNTƏRDÜR**

Şah ol gesə girmədi hisarə,
Ordu ilə qondu bir kənarə.
Xatir məhzun o mübtəladən,
Vərqayə o gün olan səfadən.
Xərs olmağı nəqdi-etibari,
Rəf eylədi rahətü qərari.
Keçdi gesədən bir-iki saat,
Yüz vermədi fikrdən fərağət.
Axırda xəyalə saldı xosrov,
Gər qoysa qədəm bu rahə şəbrov.
Şayəd ki, ola girehgüşayi,
Vərqayi-həzin bula rəhayi.
Şəbrov dediyi o kamkarın,
Sər əyyarı idi ol diyarın
Əyyar demə bəlayi-dövrən,
Əmr ilə səfər qılub firavan.
Hər nayibeyi-qəmə bələdə,
Həmsəng idi əmrə bilziyədə.
Ol müdxilə ru verəndə müşkil,
Andan açar idi üqdeyi-dil.
Az kimsə o rahə eylədi dov,
Kim olmadı süftə guşi-şəbrov.
Bir-iki gün idi kim səfərdən,
Gəlmişdi o seyri-bəhrü bərdən.
Qafil idi şəh düşən bələdən,
Şərməndə idi o masəradən.
Çağırdı pəs ona söylədi dərd,
Təşrifilə qıldı sümlədin fərd.
Dedi ona: ey əyar pişə,

Bu dövlətə yarsən həmişə.
Çün səyinə yoxdurur nəhayət,
Ol səyi dur eyləgil riayət.
İmdadın ilə çox iztirarım,
Rəf oldu düzüldü karü barım.
İnsaf ola gər bu narəvadur,
Həqqa ki, mürüvvətə xətdur.
Vərqa ola düşmənin əsiri.
Boynunda o qüli–nagüziri.
Mən pəhn edübən bisati–rahət,
Asudə olub qılam fərağət.
Gördün məni ol səvani–novzad,
Nə dənglü bələdən etdi azad.
Yaxşımıdur etməmək tələfi,
Salmaq yüzə pərdeyi–məafi.
Təqsirinə üzrdür pənahın,
Əfv eylədi məməzanı şahın.
Qoygil bu gesə qədəm miyanə,
Bənd olma bu yalda başü sanə.
Ola sənə tale edə yarı,
Varub bulasan o dilfigari,
Gər qurtarasan anı bələdən,
Ərbab olasan bu gün ətadən.
Yarlığ yazulub verildi ənam,
Yetdi ona ol nəviddən kam.
Əl qoydu gözə, yer öpdü şəbrov,
Qıldı anı ol əta səbükrov.
Keyvan kimi düzdü dəstgahi,
Geydi tənə kisvəti–sipahi.
Əyyarlığa nədür zərurət,
Ol vəz ilə durdu düzdü surət.
Pünhani bəla dək ol dilavər,
Dutdu yüzə rahi–qövmi–əntər.

Mesihinin divanı 2-ci cild

İşrət gesəsi tək oldu kytah,
Ta göz açasan məsafəti-rah.
Orduyi-əduyə girdi ol tiz,
Çün bəriqeyi-əsəl bəlariz.
Pünhan-pünhan çü badi-şəbgir,
Çadır-çadır gəzərdi ol şir.
İqbali-şəh eyləyüb dəlili,
Göstərdi təbibə ol əlili.
Bir fəvşə yetişdi oldu agah,
Ol halə içində bağludur mah.
Almışlar o mahə bu şümarə,
Ayineyi-didə çün sitarə.
Girmək ol arayə əmri-müşkil,
Füsrət ötər eyləmək təğafil.
Hər hiyləyə oldu danişi yar,
Bulmadı o şüglə çalışı, bar.
Bilməzdi o dərdə rahi-dərman,
Heyran-heyran gəzərdi hər yan.
Suyan-suyan, əlasi-kari,
Ta mətbəxə düşdü rəhgüzari.
Gördü təbbax ətək miyanə,
Çalmış düzə tömeyi-şəbanə.
Fikr ilə əlasə buldu füsət,
Təbbax sifət düzəltdi kisvət.
Yetirdü özün ona nəhani,
Anın dili ilə həməbəbani,
Qıldı ona açuban hekayət,
Əvvəl öz ağasidən şikayət.
Dedi ona: ey mənimlə həmkış,
Ağa sevrindənəm sigərriş
Oldu bu gesə sənə gürizim,
Rəhm eyləgil, ey mənim əzizim.
Yoxdur mənə ömr ilə fərağət,

Ol şüğlə əlavədür bu afət.
Bəd xülq durur biğayət ol mərd,
Ənamı qəmu səfa durur, dərd.
Düşnamü səqət məvasibimdür,
Hər gün şəllaq vasibimdür.
Gər yaxşivü gər yəman bişər aş,
Padaş mənə ağas durur, daş.
Yox zayıqəsi o meypərəstin,
Dutsun anı ahi zirdəstin.
Ussiyə dək oddədur mədarım,
Çün dik siyah ruzigarım.
Nazir zəbti məni qoyub as,
Etmiş təbün tiyanə möhtas.
Alur dügidən hesabi–danə,
Hər danəsi sövrə bir bəhanə.
Bu arədə bikəsü fəqirəm,
Asizlikdən ona əsirəm.
Yoxdur mənə bir müinü qəmxar,
Heç kimsə mənim tək olmasın zar.
Bu rəsmə qılıb fəğanü zari,
Yaş dökdü çü arizi–bəhari.
Təbbaxın o şəxsə yandı sanı,
Aldı yanına o mihmanı.
Bir–birinə açdılar hekayət,
Hər kim öz ağasidən şikayət.
Şəbrov ani çünki qıldı ğafil
Aldandı bu alimə o sahil.
Pünhan o təamə döndərüb ru,
Qatdı ona bişüur daru.
Meyl eylədi hər kim ol qəzayə,
Saldı onu heyzeyi–bəlayə.
Ol ərsədə zurdəsti–tədbir,
Çün çəngi–əsəl olub gülugir.

Əlqissə, o xeyli-bəndxanə,
Yaxdılar oda mətai-lanə.
Çün şəm çəküb zəbanə şəbrov,
Vərqa tərəfinə saldı pərtov.
Gördü ki, o mübtəlayi-əğlal,
Zindani-qəfəs içində çün Zal.
Təprənməgə yoxdurur məsali,
Əğlal ilə bağılu pərü bali.
Səgritdi o sürəti-səməndin,
Sındurdi tilismü sökdü bəndin.
Çəkdisə bir az məşəqqətü rəns,
Gənsi ələ saldı ol göhərsəns.
Olduqda xilas bənddin şir,
Ol məsməə sundu sam şəmşir.
Razi muna olmayub dilavər,
Dutdu rəhi-bargahi-Əntər.
Tiz ol aradan keçirdü sayə,
Pa qoydu səbük hərəmsərayə.
Ölmüş qəmu gördü pasibanlar,
Gündüzdə səfaçəkən səvanlar.
Ol müdbiri həm şərabi-idbar,
Şur arturub eyləmiş nigunsar.
Ləb təşnə yetişdi bustanə,
Ol takdən üzdü hindivanə.
Baş tapmada eyb yox o bəbrə,
Əksər olur qəza hücəbrə
Məslis pozulub sınıb sürahi,
Uşandı səbu, döküldü rahi.
Verdi yelə ömri şahü şahid,
Ahəstə pəs ol iki müsahid
Çıxdılar o vərteyi-bələdən,
Səhd onlardan, zəfər xudadən,
Həmduşduq eyləyüb nəsimə,

Ta təbi yetirdilər Səlimə.
Şəbrov çü yetişdi bargahə
Ol fərqi buraxdı payı-şahə.
Vərqa ələ düşdüyü səlamət,
Həm düşməyə yetdüyü qəramət.
Qıldı yenə növsəvan o piri,
Sürx eylədi guneyi-zəriri
Vərqa yer öpüb Səlim şahə,
Məğrur əlindəki güvahə.
Dedi ona: ey dün içrə mahım,
Vey sayeyi-dövlətin pənahım.
Gər zahir olursa mərgi-Əntər.
Bir fikr özünə qılar o ləşkər.
Yegdur qıla hal mövsi-Seyhun,
Seylab duta fəzayi-hamun.
Şəbgir edə ləşkəri-əduyə,
Düşməni dura ta ki, süstü suyə,
O ləşkəri bu sərü o sərdar,
Yox olmağı lazım eylər əfkar.
Qılduqda sitarə sər büləndi,
Bu söz şəhin oldu dil pəsəndi.
Durdu əyağə o bəhri-mövvas,
Dutdu yüzə rahi-qətlü taras.
Ta göz açasan o seyli-hamun,
Orduyi-əduyə urdu şəbxun.
Baş qavzamağa kim oldu xürsənd,
Verdi yelə sər hübab manənd.
Bir səm görüb o darügiri,
Dutub rəhi-mənzili-əmiri.
Gəldilərü oldular xəbərdar,
Bisər yatur ol aradə sərdar.
Etdi onların kələfə başı,
Sərsiz nesə tən qılur səvaşi?!

Mesihinin divanı 2-ci cild

Çox oldu ol azdın müşəvvəş,
Min tudə səfinə bəs bir atəş.
Çox tənləri qıldı bərqi-şəmşir,
Çün sami-əsəl həyatdən sir.
Xənsər durub etdi dəfi-sovda,
Çox sərləri qıldı nəyibi-pa.
Ol ərsədə qan çü abi-ərmən,
Mahi tək içində nəşi-düşmən.
Bağlandı ədu əlü ayağı,
Yyzineyi-çəşm axıtdı yağı.
Künd eylədi tiği-xəsmi-idbar,
Ursa nəmədə ox eyləməz kar.
Uzatsa biri əlin kəməndə,
Atmaqda özün salurdu bəndə.
Urmaq diləyən birinə xənsər,
Xənsər özünə urardı əksər.
Bu səhl durur dönəndə dövlət,
Yetir tənə-filə murdən lət.
Ruzi kimə oldu xani-hirman,
Palud ola gəlbətini-dəndan.
İqbal kimə açursa pəhlu,
Zəhr ola məzaqə nuşdaru.
Gər yüz verə bağbanə idbar,
Bostanidə toxm gül verə xar.
Hasil kimə nəkbət oldu puşış,
Nəf eyləməz ona dəxi kuşış.
Əhli-Yəməninin səvanü piri,
Alub ələ şiveyi-dəliri.
Qayim qıldı tənabi-nüsrət,
Ol rəzmdə sayibani-dövlət.

BU, DÜŞMƏN BASULUB,

VƏRQA HİSAZƏ OVD QILMAQDÜR

Rəf eylədi ta ki, bürqeyin hyr,
Xəffaşlar oldu sümləsi kur.
Baş qavzadi çün nəhəngi–qülzüm,
Mahi sifəti ədu olub güm.
Doğduqda Səlimin aftabi,
Kəm oldu sitarənin hesabi.
Ol şöleyi–nar dəf edüb dud,
Göstərdi muradi verdi məqsud.
Əlqissə, ol atəşi–bəladən,
On min kişi sıçradı aradən.
Dutdular üzə rəhi–fərari,
Səyyaddən nəçük şikari!
Oldular o yerdə dəşt peyma
Tale kimə ta qıla müdara.
Talanə düzüldü tar, qanun,
Ədna kişi malə oldu Qarun.
Şah etdügü qarətin hesabi,
Üç min fərd oldu iktisabi.
Şəhrə qayudub şəhi–müzəffər,
Mənsur anınla sümlə ləşkər.
Qəm oldu nəhan, göründü işrət,
Yüsr oldu əyan, güm oldu üsrət.
Vərqayə ol aftabi–mənsəb,
Bir işrətqah edüb mürəttəb.
Ta oldu vəsadə bu köhən fərş,
Anın kimi xanə görməmiş ərş.
Gündüz gesə ol hümayi–sayə,
Saldı Vərqayə zilli–vayə.
Duydu ona neyləmiş zəmanə,
Nə oxlara eyləmiş nişanə.
Dildarlıq eylədi firavan,

Dərdinə verüb ümidi–dərman
Der: qəm yemə, ey gözüm çirağı,
Yıxmış səni gərçi zülm ayağı.
Hasıl bizədür bu gün fərağət,
Bir neçə zaman qıl istirahət.
Meyl eylədügündə ol diyarə,
Min–min bəxti çəkəm qətarə.
Bar eyləyim ol qədər zərü sim,
Kim düşə zəminə lərzədin bim.
Malım, mülküm sənəin xərasın,
Qılğıl qəmu sərfi–ehtiyasın.
Bilmə bu sözümdə rib zinhar,
Səndin özgə dəxi kimim var?
Bitməkdə o şügli–dilkəbabın,
Vardur görürəm çox iztirabın?
Bu şivədə mən narəvadur?
Həqqa sənə mən həm xəxadur.
Ovd eyləgilən bir ol diyarə,
Ol qovmi buraxma intizarə.
Çün damına düşdü ol təzərvin,
Qəd çəkdi riyaz içində sərvin.
Durgil bu yəna olub rəvanə,
Varis ola gör bu dudmanə.
Gər kisədə, qalsa nəqdi–həsti,
Edəm ani sərfi–həqpərəsti.
Sən varisi–mülksən nəbirə,
Qoy başına tas otur sərirə.
Ey bülbülü–bustani–mülkət,
Ta əldə durur bəhari–fürsət,
Eyş eyləgilən girüb bu bağə,
Qoy pa bu vəsadeyi–fərağə.
Altı aya dək bu rəsmi–şahın,
Xurşidi–sipəhri–bargahın,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Qövli, qəmu hərfi–dihnəvazi,
Feli qəmu şügli–karsazi.
Əsbab düzüb o mah çöhrə,
Qədr ilə anı yetürdü mehrə.
Həmrah ona qıldı ol qədər mal,
İnsitdi zəmini həllü tərhal.
Yükləndi buxati durdu hovli,
Fərsəx–fərsəx qətari–tuli.
Beş min igid eylədi müqərrər,
Ol qeysəri–şəhrü Xosrovi–bər.
Ta kim qoşalar səda o sazə,
Ol qazini iltələr hisazə.
Şəh çıxdı anınla iki mənzil,
Qayıtdı vidaə bağlayub dil.
Bu nəhsilə düşdü rahə Vərqa,
Bilməz ki, nə oldu hali–Gülşa.
Salmış ələ bu vüsal üçün gəns,
Çəkməkdə bu bir fəraqdın rəns.
Bu istər ola anın qərini,
Zülmilə ol özgə həmnəşini.
Bu zövqilə dutdu rahi–lanə,
Qeyr eylədi ani şəmi–xanə.
Bülbül çəkməkdə gül əzabın,
Əğyar istər gülün gülabın.
Bu sandı ki, firqət oldu axir,
Ol tazə fəraqə düşdü zahir.

**BU, MÖHSÜN ŞAHİ–ŞAMİ VARMAQÜ
GÜLŞANI ALMAQDÜR**

Saqi, məni yıxdı ehtiyasım,
Qəm eylədi münqəlib məzasım.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Yox səbr dəxi bu inqilabə,
Möhtasəm əlindəki şərabə.
Nesə verə bu qübari–surət,
Ayineyi–xatirə küdurət.
Vergil mənə badeyi–züsasi,
Oldur bu küdurətin əlasi.
Vermə anı qeyrə, ey təbibim,
Ol badə durur mənim nəсібim.
Getdim əgər iki gün nəzərdən,
Gizləndim o şahidi–bəşərdən.
Açmə yüzə rahi–bivəfalıq,
Səhl ola bir–iki gün südalıq.
Ol rənsbəri–riyazi–əxbar,
Bu növ ilə qıldı qürsi–əşsar.
Kim var idi Şam ilində bir şah,
Dad ona səlisü ədl həmrəh.
Möhsün adı ol xüsəstə namın,
Sahib ehsani mülki–Şamın.
Anın kimi çəkməmiş miyanə,
Bir nəqş müsəvviri–zəmanə.
Kim ədlinə sürsə rəxşi–təmsil,
Kəsri qala ünsdə dü səd mil.
Gər sudi ələm açarsa pərçəm,
Müdxil ola andə nami Hatəm.
Aləm qəmu helminin rəhini,
Adəm qəmu ədlinin əmini.
İnsafi yetəndə ittisafə,
Şəmşir bəyan girər qilafə.
Zati qəmu nəqsdin müərra,
Nəti qəmu eybdin mübərra.
Hər nə dilər arzu müyəssər,
Liykən verməz şükufəsi bər.
Sövdəyi–məza vəsində hali,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Ol syddən idi dəst xali.
Əsdafə tökərdi qətrə neysan
Lölə verməzdi dişrə ol kan.
Ol mənəvi mədəni–mürüvvət,
Ol mümkünü məxzəni–fütüvvət,
Olmuşdu o qüssə paybəndi,
Olmazdı o şivə dilpəsəndi.
Hər kanın eşitsə ismü rəsmi,
Gənsin aluban pozar tilismin,
Düşməz ələ liyk nəqdi–xatir,
Olmazdı güli–murad zahir.
Bir gün durub ol şəhi–səvanbəxt,
Gülzari–nişatə göndərüb təxt.
Açdurdu riyazi–eyş babın,
Çağırdı o şəhr şeyxşabın.
Hər qövmdən ol bülənd payə,
Bir səmə yetirdü zilli–vayə.
Mənzil–mənzil gəzərdi ol mah,
Hər qövm ilə söhbət eyləyüb şah,
Ol dövrə yetdi payi–pərgar,
Bir mənzilə kanda idi tüssar.
Ol söhbətə şah qıldı rəğbət,
Gərm eylədi anlar ilə söhbət.
Əsnayi–mühavirətdə əshab,
Bir tayifi açdı gənsdin bab.
Qıldıqda dua şəhi–səhanə,
Gülşə sözünü salub miyanə,
Bir tərz ilə rəngi–ruyi–tərif,
Verdi şəhə saydı nəqdi–tovsif.
Düşdü şəhə şövqi–qayıbanə,
Yandurdu oda mətai–lanə.
Şəh dedi ona ki, ey səvanmərd,
Məlum olunur ki, səndə var dərd.

Durduqsa sözün təmam əsərdür,
Xurşidə bu nuri-rahbərdür.
Döndü mənə hal bu xəbərdən,
Düşdü dilə suz ol şərərdən.
Ol kim qərəzin bəyandəndür,
Söylə görəyim nə kandəndür?
Gər layiq ola bü qədrü şanə,
Tiri-tələbə qılam nişanə.
Xasə dedi: olmasın məlalın,
Düxti durur ol məlik hilalın.
Qərdaşı yerinə imdi şəhdür,
Ol qövmara sahibi-küləhdür.
Əhyayi-hisaz rami anın,
Bəllüdü o yerdə nami anın.
Əmma ki, ol afəti-zəmanə,
Qoyduqda əvəl qədəm səhanə.
Bazari-səhan salub nəzadə,
Bənd olmuş o qeydi-namzadə.
Liykən arada oxunmamış əqd,
İstər bular ol nigah için nəqd.
Damadə yetüb bəsi xəsarət,
Əsbabilə mali oldu qarət.
Vərqa adı ol məlik xisalın,
Qərdaşunun oğludur Hilalın.
Guya degil atə-anə razı,
Mənzur olara kəlamı-mazi,
Talib olu ki, bular dilər mal,
Yoxdur ona malü eylər ehmal.
Boş sağəri badeyi-əməldən,
Avarə olubdur ol xələldən.
Yox varü yoxundan ittilaim,
Al, ya alma budur mətaim.
Eşitdi qəmu şəhi-niku fal,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Ol tasiri-taifidən əhval.
Meyl eylədi özü ol diyarə,
Bildi ki, bitər onunla çarə.
Ol mətləbi saxlayub nihani,
Ta olmuya ona kəsri-şani.
Yüz dutdu təriqeyi-güzafə,
Der Kəbəyə gedirəm təvafə.
Bəs Məkkə saru yeritdi məhmil,
Əsbab götürdü, kəsdi mənzil.
Götürdü özilə ol qədər mal,
Həsində zəbani-əql olub lal.
Olduqda müşərrəf ol təvafə,
Pa qoydu təriqi-insirafə.
Çün bərri-məyin oldu məbər,
Oldu bələd ol təriqə rəhbər.
Hər kimə ki, ol qılar güzari,
Yetər ona ömrünün mədari.
Hər qövmə ki, ol olurdu mehman.
Verirdü o səmə hasili-kan.
Gördü hər mərz mərzibanın,
Ehsanilə bağladı zəbanın.
Çün duydu anı səvakini-bər,
Oldu ona sümlə töhfə avər,
Bilfərz ona kim gətürsə bir nan,
Padaş görür səhani-ehsan.
Ehsani-şəhi-xüsəstə ayin,
Qoymadı o bərr içində miskin.
Bir həmdəmi kim qılurdu məhrəm,
Təqribilə ol şəhi-mükərrəm,
Əhvalını istəşüb Hilalın,
Açar sözün ol pəri xisalin.
Sümlə dedilər ona ki, ey şah,
Yox bu arada ədili-ol mah.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Həqqa ki, degil bəşər o huri,
Qüdsi kimi yox anın qüsuri.
Vəsfində zəbani-əql əsəm,
Bu şivə ona durur müsəlləm.
Ol xosrovi-kişvəri-səxavət
Hər gün bir ağas kəsüb məsafət
Ta yetdi büneyni-Şeybə rahi,
Qarşuladı pəs Hilal o mahi.
Qılduqda əda rüsumi-təslim,
Felə yetişüb lüzumi-təzim.
Dedi ona, ey bülənd sayə,
Sal sayeyi-lütf bu hümayə.
Təşrif ilə qıl bizi müşərrəf,
Lütfin ilə olalum müləttəf
Bu şərt ilə eyləyüb iqamət
Bir neçə gün edəsən fərağət.
Şükranəsinə ol iqtifatın,
Padaşına eyləyən səbatın.
Nə mal, durub nisar edəm san,
Layiq o şəbaşəddür bu mehman.
Qılduqda Hilal lütfi-vafir,
Dil açdı səvabə ol müsafir.
Pəs söylədi, ey güzini-əşraf,
Bənd etdi məni bu dami-əltaf.
Kəsdi yolu ləsseyi-məhəbbət,
Yıxdı məni badeyi-məvəddət.
Saldı bizə sayə çün hümayın,
Fərman-fərmanü ray-rayın.
Səd şükr xuda, bu biəzaət,
Kəsb eylədi səyidən səadət.
Yolçu vara gər təriqi-duri,
Yol kəsmədəddür anın hüzuri.
Əglənməgə çünki var neylin,

Yaxşı olmaz xilafi-meylin.
Həqqa mənə dəxi bu şərəfdür,
Ömr olmasa yarsız tələfdür.
Yüz şükr ki, hasil oldu fürsət,
Yetişdi bizə bu feyzi-xidmət.
Döndərdi o hillə irtihali,
Bədr eylədi yenglədin hilali.
Ol sərvərə saldı sayə Səmşid,
Çün təhti-şüai-mahü xurşid,
Bir həftə o mərz mərzibani,
Mehmaninə qıldı mizbani.
Bin lütf ilə göstərür sahandar,
Hər saəti şahə tazə rüxsar.
Şəh Möhsün o neyyəri-səhantab,
Açdı duruban zəxirədin bab.
İl adəmini yıqub sərəsər,
Bəxş eylədi zər, dağıtdı gövhər.
Nikü bədə qoymayub təmizi,
Xurşid tək etdi feyzi-bizi
Ehsan anın ilə düzdü şanın,
Adın eşidən verirdü sanın.
Firdovs misal olundu pünhan,
Ol qövm arasında rəşki-hirman.
Növbətzəni-Şam hər səhərgah,
Bir töhfə qıladı xasseyi-şah.
Durardı düzüb təbəq-təbəq zər,
Mərsanü əqiqü ləlü gövhər.
Sandıq-sandıq mürəssə alat,
Yük-yük belə məhmilü səqərlat.
Baş-baş sayub ol niku şəmayil,
Eylərdi səmi sinsə şamil.
Üzr istəyü göndərir Hilalə,
Heyran qalmış Hilal o halə.

Ol sahibi-təxti-istitaət,
Bu pürsişə qılmayub qənaət,
Ol töhfələrə qoyanda bünyad,
Banu Qəməri dəxi qılur yad.
Ta ram ola görsə bu xərası,
Əhli-hərəmin dəxi məzasi,
Əzbəs ki, saçıldı danəvü dam,
Səyyadə qılub vəhşi olub ram.
Çün şahə bu şivə oldu zahir,
Seyd-etdi müsaviri müsafir.
Filhal çağırdı bir ləbib,
Ta ol mərazin ola təbib.
Bir söz bilisi səhan həkimi,
Hər məşğələdə anın nədimi.
Hər şüglə o filsofi-kamil,
Ta döndərə yüz olurdu hasil.
Bir kargüzari bir füsunsaz,
Bir raz ənbazü nüktə pərvaz,
Göftarə gələb qılanda təqrir,
Təqriri edərdi daşə təsir,
Ənam ilə eyləyüb bərümənd,
Götürdü o gənsi-xanədin bənd.
Şərh eylədi ona sümlə halın,
Başındakı arzu xəyalın.
Dedi ona: durgil, ey süxənsəns,
Bu babdə çək məşəqqüt rəns.
Məndin getgil Hilal şahə,
Ərz eylə dua o mehrü mahə.
Söylə ona, ey şəhi-hisazi!
Sən Kəbəyə bağladım nəmazi.
Ta ömr ola bu qəbilədin dil,
Döndərmənəm, ey niku şəmayil.
Gərm oldu aradə aşinalıq,

Müşkül görünür dəxi südalıq.
Ol xosrovdən budur ümidim,
Qət etmiyə rışteyi–nəvidim.
Çün ilkdə lütf qıldı ağaz,
Axırda həm eyləyə sərəfraz.
Qəvvaslıq eyləyüb bu, mehman,
Sən bəhrdən istər oldu mərsan.
Üzmə gəl əlimni damənindən,
Sövhər bizə ver o mədənindən.
Qıl nəxli–ümidimi bərumənd,
Ol qönçəni bu nihalə peyvənd.
Çün nəslə ümiddən təhi sam,
Ola ki, verə bu arzu kam,
Dola o sürahidin əyağım,
Ol nuri görüb yana çırağım,
Meylim bu, o şəbsırağı–nami.
Neylim bu, o gövhəri girami,
Eyləyə şəbi–ümidimi ruz,
Bilsübhi–ümidə ruzi–novruz.
Zahir ola mahdən sitarə,
Lölö düzə əqdi–ruyi–karə.
Ey qibleyi–dideyi–iradət,
Şahənşahi–məsnədi–səadət.
Bu şivəni şənə ar bilmə,
Mehmanını xarü zar bilmə.
Bəllü bu xəlasədə əyarım,
Bir–birinə yüz var etibarım.
Hər nətdəyəm şəhiri–afaq,
Həm bəzmə vəhidü rəzməyəm taq.
Bu gəlməkü qılmağımda xidmət,
Hər bisəru payə qılma nisbət.
Sikkə zireh urdu nəqşi–namım,
Şahid muna xətti–nəqdi şamım.

Əhbabi–mühibbətım füsuni.
Ədayi–ədavətim sünuni.
Vermiş ona qürrətü büləndi,
Qılmış münü dərd müstəməndi.
Bu əmrə durur nəşə zəruri,
Olmazsa biri bular qüsuri,
Birisi igitligü biri mal,
Birisi kəməldür biri hal.
Biri həmqədrü biridür din,
Lazım ikiyə bir olmaq ayin.
Yüz şükr bu sümlədin hüsurəm,
Var–yox bu zərurdin qüsürəm.
Ol yarə ki, çeşmi–intizarın,
Var idi anın ilə qərarın.
Ol qılduğu vədə oldu axir,
Nabudü nə budu oldu zahir.
Avarə olubdur ol təhi dəst,
İdbari büləndü rütbəsü pəst.
Ol kim ona idi ruyi–rahi,
Anın də pozuldu dəstgahi.
Əntər gəlüb etdi zurdəsti,
Verdi Yəmən əhlinə şikəsti.
Ol kişvəri qıldı qətlü qarət.
Yetirdü o sərvərə xəsarət.
Bazar yanub pozuldu ayin,
Məhbus durur şəhü səlatin.
Vərqa andasa oldu zaye,
Gər bilməsə anda döndü tale,
Dərdinə əgər buleydi çarə,
On gəz gəlmişdi bu diyarə.
Yoxdur ona gəlməgi xəyali,
Gər gəlsə, de qani mülkü mali?!
Ol sərvərdin var iltimasım

Mesihinin divanı 2-ci cild

Bu şüğlidə yüzmiyə əsasım,
Görsən məni anşan ol əzizin,
Bu igidin eyləsən təmizin,
Qansısına meyl edürsə peyda,
Çəksin durub ol misalə tuğra.
Dəxi de o banuyi-zəmanə,
Bu xeyr işə qılmasın bəhanə.
Vərqa hərçənd sanə sandur,
Vasib sənə qədri-mihmandur.
Vərqayə əgər yetər qərabət,
Yox ona bu miknətü bu halət.
Vərqanın əgərçi var nazi,
Yoxdur ona xud bu şüğlü sazi.
Gər yüz rəd eyləsən səvalım,
Qayıtmağa yoxdur ehtimalım.
Hərsayi degilmən, ey səmən buy,
Ta bitməyə kar döndərəm ruy,
Eylər qəmu mülkü mali şabaş,
Ömrüm olalı bu başü bu daş.
Bu nəhsilə qıldı dürfəşani,
Bəs saldı təriqə tərsümani.
Düşdü yola möbədi-süxənsəns,
Kən etmiş ani zəxireyi-gəns.
Ərbabi-mətai-qilü qalə,
Bir bari-səvabəvü səvalə.
Bal açdı fəzayi-piştəgahə,
Pərvanə yetişdi şəmi sahə.
Ol babdə sahiri-süxənsaz,
Bir növ ilə oldu nüktəpərvaz.
Xəm qıldı qədi-Hilali heyrət
Bulmaduğidin səvabə fürsət,-
Durdu gedübən hərəmsərayə,
Ta vaqiəni deyə ol ayə.

Banuyi-hərəm çü oldu agah,
Kim onlardin qız istər ol şah.
Xəndan-xəndan dedi Hilalə,
Bu fikrdə batma gəl xəyalə.
Gör rəddü qəbul qansıdur sud,
Dut ol ikidin tərqi-behbud.
Dedi ona: ey mənim ənisim,
Hər guşeyi-razdə səlisim.
Kim istəsə gənsü mali-aləm,
Ol babdə bu durur müsəlləm.
Növbətzəniddür təmam Şamın.
Sərxeyli durur o xasü amın.
Var bizə qərabətində çox sud,
Var feyzli-vüsudi gənsi-məqsud.
Vermək ona qız degil ziyanım,
Birinə-yüz arta qədrü şanım.
Bu şüğlə əgərçi ramdur dil,
Vərqa sözüdür aradə müşkil.
Gər muna verəm ol aftabi,
Vərqa gəlsə nədür səvabi?!
Mundan əgər edə yüz kəranə,
Qorxum bu ki, gərdişi-zəmanə,
Vərqa xeyirinə olmuya yar,
Avarə anı qılə o qəddar.
Ol gündə bizə yetə qəramət,
Nə syd qılur dəxi nədamət?!
Əldən çıxasaq bu rənssiz gəns,
Bu dadə nədarəd ola şeşü pəns.
Belə deyilür ki, Əntəri-gəbr,
Ol şahi-Səlimə eyləmiş səbr,
Gər sihhəti olsa bu kəlamın,
Qalmamış ola meyi – o samın?
Vərqa nə yüz ilə bu diyarə,

İstəyə gəlüb bu dərddə çarə?!
Mundan bir növ o novsəvani,
Saldun yola yandı sismü sani.
İnsaf əgər olursa mənzur,
Bizdən o figar olundu rənsur.
Etdük anın ilə bivəfayi,
Qıldıq ona bu qəmu səfayi.
Əfsus ki, yar çıqdı əldən,
Şərməndəəm imdi ol əməldən.
Kədbanu çü gördü kədxudasın,
Vərqa qəmidin olan səfasın.
Göz yaşını dağıdub o pürfən,
Öz küştəsi içün etdi şivən.
Bir rəng ilə qıldı muyə ağaz,
Od saldı dili–hilalə ol saz.
Pəs göz açuban dedi Hilalə,
Qoyma şərəfin düşə vəbalə.
Yox faidə çəkməgin nədamət,
Vərqa ölmüş, sən ol səlamət.
Bir neçə zəmandur, ey vəfadar,
Bu vəqiədin mənəm xəbərdar.
Bu şivədə səbri–payi–mərdi,
Səndin pünhan edüb bu dərdi,
Yox faidə qılmağgumdan izhar,
Düşmən sözünə ola xəbərdar.
Gər bu sözün olməsə vüqui,
Vəqtində qıladı ol rüsui.
Bu gəlməməgi qılır dəlalət,
Kim doğru durur ona bu halət.
İmdi sənə həm budur səzavar,
Pünhan edəsən bu rəmzi, ey yar.
Döndərmə bu qüssədin məzasi,
Yox oldu və nəng əlasi.

Ölməkdə nə eylədən Hümamə?!
Sən qıldun anı bu nik namə,
Məşhur bu götilə şünudə,
Min yazidə olsa yeg bir evdə,
Övrət ərə söz demək xətdür,
Sən aqilə pənd narəvadur? –,
Qəmdin özü bihüzur qılma,
Bu syrü süruru şur qılma.
Ola ki, xilaf ola bu göftar,
Qayıda əgər səlamət ol yar,
Bu, qüssədin olma gəl hərasan,
Dilsuyliqi anındur asan.
Çün vədəsinə yetişdi–qayət,
Məqul degil qıla şikayət.
Qıl dövlətini bu rahə rəhbər,
Fövt olmuya ta güzari–əxtər.
Gər zil ələ versə leylətül–qədr.
Fövt etməgi ani əqlədür ğədr.
Bir başə qona hümayi–dövlət,
Uçurmağıdur nişani–nəkbət.
Vəsvas o sədrə qıldı xənnas,
Bir nəhs ilə düzdü söz o nəsnas.
Döndərdi rəvan dili–Hilali,
Ol nəqddin etdi dəsti–xali.
İş püxtə olub o xam rayə,
Döndərdi səvab o sanfədayə.
Der söylə ona ki, ey yeganə,
Rövşən oldu çirağı–xanə.
Lütfün durub oldu çün dəhənbənd,
Aldı bizdən rizayi–peyvənd.
Döndərdi müfərrəhin məzasım,
Yox verməməgimdə həm əlasım.
Əmma andan bu iltimasım,

Var tənəyi-xəlqdin Hərasım.
Ol dür çü bir özgə dürsədür bənd,
Ömrü ilə bilgil, ey xirədmənd.
Çıqduqda o dürsdin bu danə,
Tənə oxuna olam nişanə.
Gər zahir olursa bu əlamət,
Nikü bəd edə məni məlamət.
Gəl görmə rəva mənə zəbuni,
Bir növ apar o mahruni,
Ol şivədin olməsin xəbərdar,
Bu dairə içrə hix dəyyar.
Çün qasidə oldu bu işarə,
Açıldı ona dəri-bəşarə.
Qayıtdı rəvan o mücdə avər,
Dedi şahə qissəni sərəsər.
Təkidi-bəliği-həzrəti-şah,
Az kimsəni andan etdi agah.
Əsdi çü nəsimi-vəsli-dildar,
Pəs durdu şahi-xüsəstə kirdar.
Əsbabi-nikahə saldı sayə,
Ol ilə qəmu yetürdü vayə.
Göndərdi Hilalə mali-büsyar,
Rəsm içün o şahi-nikkirdar.
Ol ləsseyi-malə verdi çün dil,
Kəşti qiyası itürdü sahil.
Pünhan-pünhan o karsazi,
Oldu düzülüb qəmu səhazi.
Əqd oldu yazıldı mehrnamə,
Kabini kəsildi Mülki-Şamə.
Əmma xəbəri yox ol nigarın,
Bu əqddin ol dili-figarın.
Ata-ana çün o dilnəcəndi,
Qılduqda nikahi-paybəndi,

Həngameyi-vədə oldu axir,
Vəqt oldu qıla səfər müsafir.
Durmuşdu tərifi-intizarə,
Ta bürsə gələ o mahparə.

**BU, GÜLŞAYI-HƏZİNİN
ANASİLƏ MASƏRASİDÜR**

Çün sağəri-badeyi-vüsalın,
Yəni anası o məh xisalın,
Pünhan qəmu düzdü dəstgahi,
Ol gesə ki, edər idi rahi.
Yıqdurdi səhazi bir zəminə,
Ərz etli qəmu o nazəninə.
Şayəd ki, malə ola mayıl,
Özün bəzəyüb düzə şəmayıl.
Ol vəqiədin qılıb xəbərdar,
Dedi ona: dəxi çəkmə azar.
Hərçənd ola səndə sərgiranlıq,
Lazım mənədür bu mehribanlıq.
Şadiyi zahir qəm oldu axir,
Təqdiri-xudayə olma kafir.
Dur vergil özünə ziynətü zib,
Sən yarə bu şivə eybdür eyb.
Çəkmə dəxi-qüssəvi məlali,
Al ayinə düzgilən səmali.
Bu surətə qılma tirə mirat,
Bəlkəm durub eyləgil mübahat.
Bilgil muni, ey rəvani-madər,
Dövlət oldu sənə müyəssər.
Nahidə müqarin oldu ol mah,
Yəni sənə həmsər oldu bu şah.

Yetdükdə bu bürsə aftarı,
Qıldı səni Şam maftarı.
Çün yandı bu nurdən çırağın,
Ol samilə tazə qıl dəmağın.
Ol kim sənə qoymuş idi əngüşt,
Olmadı durub sənirlə həmpüşt.
Tərk eylədi getdi bu diyari,
Yığ xatirü çəkmə intizari.
Bir kişi ki, istəməz vüsalın,
Sən dəxi kəs andan ittisalın.
Mundan gedəli bəsi zəmandur,
Məşul işi sud ya ziyandır.
Vərqayə əgər biteydi məqsud,
Bu sanibə qayudurdu ol zud.
Ya bitmədi varduğunda kami,
Yaxud aradən güm oldu nami.
Ya bir gözəlin görüb səmalın,
Aldandı ona verüb xəyalın.
Həqqa ki, dəlildür xəyalə,
Əglənməgi bu üç ehtimalə.
Həm qılduğu vədə oldu axır,
Göstərmədi məhmil ol müsafir.
Əhli-Yəmənə yetən bəlani,
Əntər olara qılan səfani.
Şərh etdi qəmu o mah ruyə,
Rəh bağladı anda göftguyə.
Gülşə ki, xəbərdən oldu agah,
Kim neyləmiş ona bəxti-gümrah.
Düşdü tənü sani iztirabə,
Asiz qaldı durub səvabə.
Bəs eylədi firqəti bəhanə,
Durdu o vəsilədin fəğanə.
Dedi anaya: Nədür bu tədbir?

Məndin nişə oldu xatirin sir?
Yenglə məni dilfigar qıldun,
Qürbətdə zəlilü xar qıldun.
Bu mülkdə yeg mənə gədalıq,
Yox Şam ilində padşalıq.
Tənha düşdüm mən ol diyarə,
Möhtas oldum ənisü yarə.
Gər dərdi–dilə olam giriftar,
De kimə qılam o dərdi izhar.
Başımda mənim yox ər həvasi,
Sanə qəmu dərddür dəvasi.
Sayizmi durur bu, ey müsəlman?
Heç kimsəyə aşkarü pünhan,
Bir vəqtdə edələr müqərrər,
Bir övrətə sahib iki şövhər?!
Bir seydə quran bu iki dami,
Qanda aparur o nəngü nami?
Mal oldu sənin bu gün vəbalın.
Beytölmala qala bu malın!
Oldun mənü yar səddi–rahi,
Dutsun səni bu ikinin ahi!
Axir ki, bu fikri–xanəzadın,
Verdi duruban sənin muradın.
Avarə ani qılub səhanə,
Atdun məni dəxi bir kəranə.
Biz xud verdük riza qəzayə,
Sən həm yetəsəksən ol səzayə!
Bu sözdə idi hənuz o məhsur,
Nakamlıq etdi ani rənsur.
Döndərdi əqiqi kəhrübayə,
Söz fürsəti qalmadı ol ayə.
Zəhrə bədəl oldu nuşi anın,
Düşdü yerə getdi huşi anın.

Keçdi neçə saət ol hümayə,
Ta saldı ona şüur sayə.

BUDUR, GÜLŞAYI–NAKAMIN VƏSİYYƏT QILDUĞU SƏRVƏ

Çün gəldi özünə ol vəfadar,
Bildi yoxdur əlasi–bimar.
Möhkəm dutuşubdur ol şərərdən,
Qurtulmağı yox durur zərərdən.
İbrahim ona yetirür qəramət,
Fəryadə nətisədür məlamət,
Yox əldə inani–ixtiyari,
Etmiyə qəbul olan qərarı,
Hərçənd ki, yox idi rizası,
Lal eylədi şiveyi–həyasi.
Tapşurdu özin verüb səfayə,
Ol ürzdə irzini xudayə.
Fikr eylədi ol qəm aşınası,
Gər xaneyi–dərd kədxudasi.
Gəldükdə bu rəmzə ola qafil,
Olmuya rəhi–əlasə asil.
Novmid olub eyləyə südalıq,
Nisbət mənə ola bivəfalıq.
Görməz dəxi göz anın səmalın,
Bulmaz dəxi san anın vüsalın.
Hərçənd məhal ola ümidi,
Kəsməz andan könül nəvidi.
İstərdi birini ol sigərxar,
Ol dərddin eyləyə xəbərdar.
Saxliyə bu nəngü arın anın,
Ərz eyləyə görsə yarın anın.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Həmtaşlar içrə mundan əqdəm,
Qılmışdı birin özünə həmdəm.
Sərv adı o sərv-i-bustanın,
Həmrazı idi bu dilsitanın.
Agah idi sümleyi-səfadən,
Sangah idi ol çəkən bələdən.
Ol həm-qəmdən degildi xali,
Bağlu idi birinə xəyali.
Bilmişdi nə suzi-atəşi-eşq,
Zahiri-batini müşəvvəşi-eşq.
Təqribi-vida ilə o sərv-i,
Bu kəbkin ənisi ol təzərv-i.
Çağırıldı ona o masərani,
Dedi qəmu nolduğu səfani.
Pəs söylədi, ey qəməmdə qəmxar,
Bu dərdimi eyləməkdən izhar.
Oldur qərəzim ki, gözlə yari,
Qəmxarına eylə qəmgüsari,
Füsrət mənə yox yığub xəyalım,
Vərqayə yazam nə oldu halım?
Gər görsən ani yetür dualər,
Məndən ona ərz qıl sənələr.
Pəs söylə ki, ey mənim rəvanım,
Vey qibleyi-ruhü sismü sanım.
Bu şivə degildi ixtiyari,
Döndərməmiş əm olan qərari.
Yox gövhərə ixtiyari-bazar,
Əmma ki, təsərrüfindədür kar.
Sağınmagil, ey büti-şəkər ləb,
Əlmasə təsərrüf edə məsqəb.
Olmamış o zur zirdəsiti
Gər olsa qəbul edər şikəsti.
Bu şüğlidə məndən ol nigarə,

Bir faidə yox məgər nəzarə?
Gər nuri-çırağə olsa qane
Bu istəkdən ona nə mane?!
Həm mən qalamü həm ol səlamət,
Heç birə yetişməyə nədamət,
Məğrur ola gər o şanü sahə,
Olmıyə qənaəti nigahə,
Alam ələ tünd qəmzə tiğın,
Tökəm yerə xuni-bidiriğın.
Gər əl uzadam deyə vüsələ
Yaxam ani atəşi-səmalə.
İşvəm oxu kim dilər bəhanə,
Anı ona eylərəm nişanə.
Ta ola ona dəlük-dəlük tən
San mürğın uçmağınə rövzən.
Şanın buraxa görəndə şanım,
Güm ola gər istəsə nişanım,
Sahın saha qılam həvalə,
Ol guşədə döndərəm hilalə.
Zülfüm kimə eyləsə kəməndi,
Nesə açar ol kişi bu bəndi?!
Sunam ona vəqti-kamrani,
Bir növ şərabi-həmzəbani.
Yox ola şüuri, çarəsindən,
Bəlkəm xəbəri nəzarəsindən.
Bir növ ona füsün edəm saz,
Həmraz sənə ola, nə ənbaz!
Eylə alayım ələ rızasın,
Xuni-dilin eyləyə qəzasın.
Yadun dəvirəm, pozub məzasın,
Bir ahilə sümlə təxtü tasın.
Gəl ver güli, çəkmə gəl qəm, ey yar,
Yetməz gülzarə dəsti-əğyar.

Məsihinin divanı 2-ci cild

Məhsulunu ver girüb bu bağə,
Bu meyvə degil nəşib o zağə.
Görsəm qalmaz əlimdə mayə,
Asan düşmək rəhi-fənayə.
Sənsiz mənəm, ey niku şəmayil,
Qusmaz qədimi məgər həmayil?!
Məhrəm mənə sayeyi-qədimdür,
Həmxabə türabi-mərqədimdür.
Çoxlar istər əgər vüsalım,
Leyk ayinədür görən səmalım.
Zülfüm əgər etsə meyli-bazi,
Söylər duruban səbayə razi,
Açmaz ləbimi məgər kitabım,
Dutmaz əlimi məgər xəzabım?!
Fikr etmə səni unutdu xatir,
Gəl gör məni lafım ola zahir.
Əğyar qurursa dami-hiylə,
Zinhar uyma o qalü qilə.
Bu dövrdə əxtəri-zəvalım,
Saldı məni Şamə bozdu halım.
Qılduqda vəsiyyəət ol sigər xar,
Bəs Sərvə dedi ki, ey vəfadar,
Al bu üzügü dəxi nişanə,
Ta rəf ola şiveyi-bəhanə.
Var qazılı bu niginə alım,
Ol ad salur zəmirə yadım.
Vərqa gəlir olsa bu diyarə,
Anub məni düşsə ahü zarə,
Ver gəl muni dərdü dil bəyan et,
Əsrari-nihanımı əyan et.
Gər gəlməsə, anmasa, o dilxah,
Ol gün mənü hisrü naləvü ah.
Əmr ilə çəküb bu dərdü suzi,

Səbr eyləyələm bu idi ruzi.
Pəs içdi durub vida samın,
Bu şer ilə xətm edüb kəlamın.

Q Ə Z Ə L

Hiç kim, ya rəb mənim tək didə pürxun olmasın,
Duzəqi-ümmid sınımış, qərqi-Seyhun olmasın.
Rütbeyi-idbar ali, payeyi-iqbal pəst,
Şərtəsi kəm, taleyi dun, bəxti varun olmasın.
Xərməni-səyin yığub, silabə vermişlər kimi,
Hasili-ömri ziyanü mayə məğbun olmasın.
Bu siyəh bəxti-əzəl getdüxsə oldu müstəmənd
Kimsənin əhvalı əvvəldən digərgun olmasın.
Kim təami xuni-dil olsa, şərabi dərdü qəm,
Nigər içün, naseha, ol nesə məhzun olmasın.
Görsən ər bu bağara, ey Sərv, o gül rüxsarımı
Söyləgil kim bağban keydinə məftun olmasın.
Çün Məsihi, guşeyi-qəmdə bəla ərbabıyam,
Mülkəti-Səm, xətti-Dara, gənsi-Qarun olmasın.

BU, MÖHSÜN ŞAHƏ VERMƏGDÜR O GÜLŞAYİ-NİKU NAMI

Çün anəsi gəldi ol nigari,
Gördü ki, qılar fəğanü zari.
Qıldı ona yenlədin nəsihət,
Bəlk eylədi zəmnidə fəzihət,
Der: yoxdur oğul-qız ixtiyari,
Atə-anə səndədür məhari.
Gəl bozma bu işdə öz rəvasın,

Yox qeyrə qəbuldən əlasın.
Gör şanını ərz saxlə zinhar,
Qədr arturü düz bu qəddə ru kar.
Qədri-qəməri yetür kəmalə,
Qəd əgməgi nəqsdür hilalə.
Al ayinə, düz özün bu əsbab,
Çəkməkdədür intizari-əhbab,
Gülşa dedi: ey əduyi-sanım,
Peyvəstə müəzzibi-rəvanım.
Qoygil bu məni siyah bəxti,
Nəylə çəkəyim müdam rəxti,
Yox qazəyə meyli-süstü suyım,
Yaşım düzə gəldi rəngi-ruyım.
Çəkməz dəxi didə sürmədin bar,
Ta görmüyə gözdə meylidin xar.
Kur olsa yeg o çeşmi-zaği,
Gülsüz dəxi görmüyə bu baği.
Düzmən yüzə əqdi-xali-neyli,
Pəs rəngi-kəbud, zərbi-seyli.
Qaş vəsməyə nesə qılsın ahəng,
Şəmşiri-məsafə eybdür rəng.
Meyl etməz üzüm səfid abə,
Zira ki, nəmək gərək kəbabə
Pəs əldə degilmi xuni-yarə,
Dil verəm anı qoyub nigarə.
Lölö yüzə düzməgin xəyali,
Yox daneyi-əşk, bəs ləali?!
Salman dəxi mən züsasə sayə
Vermək nə rəva rəqibə vayə?
Ayinəyə yeg verəm şikəsti,
Yıxdı məni küfri-xudpərəsti.
Ərz etmə libasi-sürxü zərđi,
Vermə özünə, mənə bu dərđi.

Bəs zərdiyyi–guneyi–zərirəm,
Sürxiyi–sirişki–nagüzirəm,
Qoy qaliyeyi–siyah ruyi,
Doldurma ol abdan səbuyi.
Bəsdür mənə qarəyüzlük adi,
Bu matəmdə nədür bu şadi?!
Bir sər ki, kəsilməgə səzavar,
Olsa dəxi ətri neylər, ey yar?
Açman ona zülfi–piçü pürpiç,
Duydum ki, məali–kardur hiç.
Açman dəxi zülfü saçdin tar,
Dağılmaya ta ki, ləşkəri–mar.
Hər tarına bağlu san firavan.
Bəs qılmağı anları pərişan.
Yox bəndə həvayi–fərqbəndi,
Bu pəstligimdə sərbüləndi.
Bel bağlıyub açmanam həmayil,
Zinət belə düzmənəm şəmayil.
Anlar muni əhli–dərd naçar,
Bu sümlə əbəsdür olmasa yar.
Hər zinətə anə qoydu əngüşt,
Döndərdi o bir bəhanədin püşt.
Olsa biri fərqi–hüsn basi,
Məşşatəyə olmaz ehtiyasi.
ŞaHid kimi qılsa zibü zinət,
Dilbər kimdür duyar təbiət.
Zinətsiz o fitneyi–zəmanə,
Od saldı zəminü asimanə.
Aldı dili–çərxdən fərağı,
Var hala həm sigərdə dağı.
Baxduqdə yüzünə çərxi–əzəm,
Pabusinə qıldı qamətin xəmə.
Kim qıldı nəzər o məhliqayə,

Həmsayəligi itürdi sayə.
Durub o gesə Hilali-naçar,
Ta duyməyə ani yarü əğyar.
Bəxtilərə bağlayub kəsavə,
Ol nəqdi-vəfanı verdi lavə.
Gül getdi, bozuldu bağı-işrət,
Bülbüllərə qaldı dağı-həsrət.
Zülmət qalub etdi abi-heyvan,
Yusif gedübən yığıldı Kənan.

YETİŞMƏK ŞAMƏ, VERMƏMƏK TƏMKİNİ-GÜLŞADUR

Çün şahə yetişdi gənsi-məqsud,
Mənzur olunub kəlamı-məhud.
Qıldı olar ilə xeyrbadi,
Ordu köçülüb boşandı vadi.
Əmma ki, müqərrər eylədi şah,
Hər gün gedilə bir-iki gün rah.
Ol Xosrovi-təxt, məliki-azərm,
Qılmışdı əgərçi şövq anı gərm,
Təsil etməzdi arzuyə,
Ləb açmaz idi o göftguyə.
İstərdi yetəndə təxti-Şamə,
Asayış ilə irişə kamə.
Yox ikisinin dəxi bu şani,
Yolda görə ol muni, bu ani.
Əlbəttə, o eyşi edə kutah,
Azari-səfər, məşəqqəti-rah.
Əmma şəh unutmayub nigarın,
Pürsiş qilub istəşürdi yarın.
Dilsuyluq eyləyüb firavan,

Bin lütf ilə göstərürdi ehsan.
Düzmüşdü nigarə aləti eyş,
Yox yerə vəleyk haləti–eyş,
Gəlməzdi gözüne eyşü işrət,
Ol işrətdin dutardı nifrət.
Getmişdi əldən ixtiyari,
Bilməz ki, nölur məali–kari.
Qəm almış anın qərarü səbrin,
Göstərmiş ona təmam səbrin.
Saət–saət xəyali–Vərqa,
Biçarəyə artururdu sövda.
Gəh bixud olub gedər özündən,
Gəh yox xəbəridin sözündən.
Gahi gün ötər ki, ləb kəlamə,
Açmaz, əl uzatmaz ol təamə.
Əksər gesələrdə ol giriftar,
Ta sübhə dəkin qalırdu bidar.
Giryə ona verməz idi möhlət,
Ta kim açə birə çeşmi–ülfət.
Tutiləri ol hərəmsəranın,
Gül ruyləri o bustanın,
Vaqif qəmu oldular o halə,
Gün–gündən o məh dönər hilalə,
Ərz eylədilər ki, ey səhandar,
Xatuni–hərəmsəradur əfkar,
Bu nəhs ilə gər ötərsə hali,
Tez ola o kamilin zəvali.
Ol fitneyi–sismü sanə afət,
Almaz qulağə hədisi–rafət.
Şəh verdi səvab o masəradən,
Ayrılmış atadənü anadən.
Əldən getmiş diyarü yari,
Var anlar içün bu izzirari,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Bir neçə gün ötsək o məhru,
Axır ki, dutar bu səm ilə xu.
Qət olmağı ol büləndü pəsti,
Göstərdi tərifi-təngdəsti.
Çün Şamə yetişdi mövkəbi-şah,
İqbal rəfiqü bəxt həmrəh,
Bir həftə bəzəndi şəhrü bazar,
Rahət yığılub dağıldı azar.
Axır olduqda rəsmi-ayın,
Alındı səfa, verildi təhsin.
Rəf oldu qəmu məşəqqəti-rah,
Şah eylədi meyli-vəsli-Gülşah.
Bəs qıldı o sayəsi səadət,
Zis açdurub ixtiyari-saət,
Fərxəndə zəman, şəreflü həngam,
Durdu ala ta ki, vəsldin kam.
Düşdü o hərəmsərayə fəryad,
Xali ola həslə gəldi damad.
Amadə olun, yetişdi mehman,
Xızr istəyü gəldi-abi-heyvan.
Bülbül diləmiş girə bu bağə,
Pərvanə dilər yetə çirağə.
Əlmas külüng edib nəqqab,
Gəldi ki, açə bu mədəyə bab
Çün qeyrdən oldu həslə sadə,
Salındı o eyş üçün vəsadə.
Bu kəbkə o şövqün ehtizazi,
Pərvazə götürdi şahbazi.
Ümmidinə bağladı xəyalın,
Göz seydinə tikdi, açdı balın.
Rəf oldu çü zərdeyi-bəhanə,
Yetürdi özünü aşiyənə.
Ta kim yetə kəbkə çəngəli-baz.

Səyyadına üzr qıldı ağaz.
Key xosrovi-məsnədi-ədalət.
Vey qibleyi-kışvəri-səadət.
Xurşidi-ədalətin səhangir,
Gər adil isən nədür bu tədbir?!
Ədlini bilən degil hərasan,
Möhsün olanın işidür ehsan.
Məşhur bu səndə çoxdur insaf,
İnsafmıdır bu, urma gəl laf.
Bilmən sənədür nə kiş pünhan,
Zahir dersən mənəm müsəlman.
Eh sahibi-təxtü tasi-təmkin,
İslamda de bumudur ayin?!
Bir baliğü aqilin səlahi,
Olmayə səhih, ola nikahi.
Həqqa degiləm bu əmrə qayıl,
Məndən olmaz murad hasil.
Gər şərə durur bu yolda rahın,
Vasib puzasan, bu dəstgahın.
Tüğyan edə gər qüruri-şahi,
Dutmaq diləsən bir özgə rahi.
Hərçənd əsir olam bu damə,
Qoymən yetə nəqs nəngü namə.
Bu damdə gərçi xarü zarəm,
Bil muni ki, nesəsi şikarəm.
Eylər səni ya özümni zaye
Bu ikisidin birə nə mane?
İrzini qoyarmı gedə badə?
Şir olmazmı hücəbri-madə?!
Salma mənə dideyi-həqarət,
Danalərə eybdür səhalət.
Gər Rüstəm ilə qılam nəbərdi
Yerə qoya püşti-dəsti-mərdi.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Sözün mənədür əlimdəki tir,
Ayineyi–sur, ruyi–şəmşir.
Qəmzə, yəni əlimdə xənsər,
İşəvü kirişmə gürzü şeşpər.
Bu şivəyə qılduqum qənaət,
Namusudur eyləmək himayət,
Aldum əlimə kitabü quran,
Ta rövşən edəm çiraği–iman.
Gəl sovdurmə mənim çirağım,
Bəsdür məni yandurur bu dağım!
Rövşən qılayum nədür kinayə,
Nə qəm məni saldı ahü vayə?
Müşkül durur, ey şəhi–mələkxu,
Pünhan qıla kimsə müşkdən bu.
Həq sözdə durur təmam rövnət,
Həqq dutsun ani ki, dutmiyə həq.
Ömrüm olalı birinə bəndəm,
Dərdi ilə zarü dilnəcəndəm.
Tənha nə mənəm o dərdə xursənd,
Ol həm məni–dilfigarədür bənd.
Vərqa adı, sağ ola, səlamət,
Bu nəqd anın durur əmanət:
Bu meylədən ol kəsərmi neyli?
Sanım ola meylinin tüfeyli!
Əvvəldə ona verildi iqrar,
İqrarə nəçük rəvadür inkar?
San istəməz andan özgə yarı,
Əvvəlki qərar durur qərarı.
Ol səhni–muradi–xoş xürami,
Gülşadən eşitdi bu kəlami,
Bildirdi ki, nədür ona həqiqət,
İbramə nətisədür fəzihət.
Ol sərvərə oldu səddi–əsaf,

Arzu həvəsində ədlü insaf.
Tale olub əxtəri-əfafi,
Göstərdi təriqi-əhtisafi.
Baran töküb əbri-əhtirazi,
Sovdurdu ol atəşi-məsazi.
Dutdu tərəfi-mürüvvətə rah,
İnsaf durur bu, barəkallah.
Ol babdə munsa çökdüğü rəns,
Ol rahdə munsa dökdüğü gəns,
Həm olmadığı muradi hasil,
Həm vermədigi nigar ona dil,
Qılmadı ani şikəstə xatir,
Qəm olmadı çöhrəsində zahir.
Həqqa onadur bu iş müsəlləm,
Oldur bu sifati-qüdsə məhrəm.
Bu şivədə kimsə qılmasın laf,
Az kimsədə var bu ədlü insaf.
Gülşayə dedi ki, ey vəfadar,
Billah bizə dəxi zülmdür ar.
Çün kim mənə rövşən oldu halın,
Bir qeyrinə bağludur xəyalın.
Mən həm degiləm bu zülmə razı,
Tərk eylə təriqi-etirazi.
Gər olsa idi əvəldin agah,
Xatir qılmazdı meyli-Gülşah.
De nesə yeyərdi duysa halın,
Nahəq Möhsün bir özgə malın!
Mənzur rizayi-həqdür, ey san,
Yox istədigim bir işdür asan.
Hər babdə bağlasam səbilin,
De mane olurmu qalü qilin?!
Düşvar degil sənirlə xari,
Müşkül görünür səvabi-bari.

Vardur bu çəməndə dəxi gülzar,
Hər gülzar içrə qönçələr var.
Bu bülbülə qansının xəyali,
Düşsə mümkün durur vüsali.
Bais nə degül bu nəngü namə,
Kim düşə hələldin həramə.
Öz nəfsinə sən bu gün çü malik,
Verdim ələ rışteyi-məsalik.
Qayıtmağına var ixtiyarın,
Get çəkgilən intizari-yarın.
Bu qülləyə gər qona hümayın,
Yox məndə dəxi xilafi-rayın,
Bu meyldən olmə gəl mükəddər,
Sən xahərü mən sənə bəradər.
Sən saxla durub təriqi-yari,
Məndin sənə şügli-pərdədari.
Şərtim bu ki, gər gəlürsə Vərqa,
Açub yüzünə dəri-təmənna.
Mərhəm qoyuban dili-figarə,
Tapşurəyim anda yari yarə.
Olsun mənim oğlum ol səvanbəxt,
Çün mülki-bəqayə göndərəm rəxt.
Varis olsun bu təxtü tasə,
Sahib olsun bütün xərasə
Gülşa çü bu rəsm eşitdi iqrar,
Bir güldən ona açıldı gülzar.
Bildi ki, o, mədəni-mürüvvət,
Açmışdur üzə dəri-fütüvvət.
Heyvan özü həm o karü barə,
Zeyğəm rəhm etməgi şikarə.
Düşdükdə qəzal kami-şirə,
Qurtulmağı əqli qıldı xirə.
Pəs açdı zəban o dilnəvazə,

O tari-duanı düzdü sazə.
Dedi ona: ey xüsəstə fərsam,
Bənd etdi məni bu danəvü dam.
Lütfün mənə oldu dami-xürsənd,
İnsafına qıldı ömr ilə bənd.
Çün bağladı mədələt tənabın,
Əlin-ayağın bu dil kəbabın.
Xatun məni bilmə bu aradə,
Bir sariyəyəm hərəmsəradə.
Qıldun bu zəlilə sən əzizi,
Ömrüm olalı qılam kənizi.
Səndən nesə dil duta kəranə,
Sənsən mənə imdi atə-anə.
Gər yetişə bu diyarə yarım,
İqraruna bağlu intizarım.
Gər yetmiyə xatirim muradə,
Güm ola murad o müddəadə.
Tale mənə qılmasa himayət,
Kimdən qılayım dəxi şikayət.
Gör aradə tanrının rızasın,
Algil ələ ədl müqtəzasın.
Gözdən salma məni-qəribi,
Bu biçarənin dur ol təbib.
Döndərmənəm üz dəxi hisazə,
Vəqtində məgər duram nəmazə.
Yegdür mənə munda ölmək, ey yar
Eşitmiyəm anda tənə-əğyar.
Bu guşədə hisr bir bəladur,
Yüz qəm mənə anda aşınadur.
Düşdü dili-şahə rəhmdən suz,
Kar eylədi tiri-ahi-dilduz.
Dildarlıq eyləyüb ol ayə.
Lütf ilə ona buraxdı sayə.

Dedi ona: – Dəxi olma qəmnak,
Bənd etdi məni məhəbbəti–pak.
Sən saxla bu sədri–ehtirami,
Mən ömr ilə eyləyim qulami.
Bir mənzil anınçün etdi tərtib,
Verdi özü ona zinətü zib.
İnsanə nə nemət olsa dilxah,
Düzdü qəmu anda şəfqəti–şah.
Amadə yanında sümlə əsbab,
Oldu o nigar eyşə ərbab.
Gün–gün artub təfəqqüdati,
Gərm oldu tənuri–iltifati.
Ol gülruxi qıldı məhrəmi–raz,
Bu razdə oldu ona dəmsaz.
Hər gün gəlüb istəşürdi halın,
Yox bir qərəz ər görür səmalın.
Əmma ki, ol iki dildüsürdə,
Asdılar o masərayə pərdə.
Duymadı o sirri hiç həmdəm,
Olmadı rəqib o razə məhrəm.
Bu nəhsilə ol məhi–həsari,
Xurşidinin oldu pərdədari.
Şayəd ola ona taleyi yar,
Bir nəqş zühur də bu pərgar.

BƏYAN EYLƏR BU, VƏRQA SƏRGÜZƏŞTİN ÖVD QILMAQDA

Saqi məni aldı iştiağım,
Yıxdı qəmi–şiddəti–fərağım.
Bəsdür mənə nəngi–dəstziri,
Bir samilə qıl qəni fəqiri.

Ta səmidə sayılam şümarə,
Həm rəng verəm bu ruyi–karə.
Yox gərçi ümid taleyimdən,
Qurtarə düçar olan qənimdən.
Gər qılmasa birnə bəxt yarı,
Gül ola əlində xari–xari.
Gülzari–kəlam dilnəcəndi,
Bu tərz ilə qıldı nəxlbəndi.
Vərqa ələ saldı vəsl üçün gəns,
Ol babdə çəkdi qayəti–rəns.
Ümmidi–vüsalə bağlayub dil,
İlqar ilə qət edüb mənazil.
Göründü çü səthi–bərrı–Bətha,
Bir neçə gün anda durdu Vərqa.
Əsbab töküb o pak tiynət,
Ol məsməə verdi zibü zinət.
Döndərdi o ləşkəri təmami,
Xalusinə ərz edüb səlami,
Göndərdi Hilalə mücdəgani,
Aç doğdu Süheyli ruyi–kani.
Göstərmiş ona murad rüxsar,
Gəldi budur olgilən xəbərdar.
Yetişdi bu mülkə ol təhəmtən
Açmış rüxi–xəlqə feyzi–rövzən.
Bazarinə düzdü bu rəvası,
Kim bəxşışidür Yəmən xərası.
Xətm ona səxavətü şüsaət,
Kəsib eyləmiş ol gəlüb bəzaət.
Gər olmasa idi ol sipəhdar,
Təxti–Yəmən idi xakə həmvər.
Eşitdi büneyni–Şeybə əksər,
Bu bişəyə girdi ol qəzənfər.
El–el ona çıxdı pişvazə,

Bir–bir durub ol rəhi–niyazə.
Ol badiyə əhlini təmami,
Qıldı kərəmi anın qulamı.
Bu mücdə yetişdi çün Hilalə,
Müstəğrəqi–bəhri–infialə.
Şərməndə olub o xiş düşmən,
Durdu öz–özünə qıldı şivən.
Gəldi evə eşidüb o sazi,
Banu Qəmərə deddi bu razı:
Vərqa gəldi nədür savabın?
Qət oldu suyu bu asiyabın.
Dür görməsə gəlsə kan içində,
Rüsva oluruş səhan içində.
Ey kaş əsəl aleydi sani,
Ta görmüyə didə ol savani.
Pəs verdi rəvan səvab o möhtal.
Bu qüssəvü qəmdən olma bədhal.
Salma özünü durub səfayə,
Fikr asandur bu masərayə.
Biganə degil bu razə məhrəm,
Məhrəm görməz rəva bizə qəm.
Hər kim ki, bu qüssədəndür agah,
Qıl gil olara sifariş, ey şah.
Yüz döndərübən ol aşınadən,
Ləb açmıyalar bu müddədən,
Bu gülşəni–dəhr, tari–gülxən.
Olduqda ola bu şay şivən,
Durub qılalum fəğanü fəryad.
Əfsus ki, çərx qıldı bidad.
Sərsər yeli əsdi, yıxdı sərvı,
Bazi–əsəl aldı ol təzərvı.
Bu gülbindin açılmadı vərd,
Yəni Gülşayi–nazpərvərd.

Əzbəs ki, var idi iştiaqi,
Vərqa anın ola həmvisaqi.
Eşitdi çü gəldüğün rəvani,
Mücdə o hədisə verdi sani.
Çün amm edə yığılub xüruşi,
Bir tabuti-ədim puşi.
Tərtib edüb iltəlüm məzarə,
Ta sümləyə olsun aşkarə.
Vərqa bu yerə salanda sayə,
Agah ola çü bu masərayə.
Axir səbrə dönər məzasi,
Səbr eyləmiyə nədür əlasi?!
Bu şügli əgər düzə xəyalın,
Olmaz dəxi andan infialın.
Tədris ilə gər duyulsa əsrar,
Derüz ona kim sən etdün iqrar.
Vəqt etdüyü vədə oldu axir.
Bunlar bizə rüxsət etdi zahir.
Çün diməgə səndən eylədük şərm,
Bais oldu həyavü azərm. ,
Etdük bu vəsiləni bəhanə,
Durduq bu bəhanədin fəğanə.
Gəl imdi sən, ey çiraği-didə,
Bu vəsvəsədin ol aramidə.
Qoysan kimə bu həşəmdə əngüşt,
Varı olalum sənidlə həmpüşt.
Düzüb qılalum o sərvə həmdəm,
Ta göz açasan vüsalə məhrəm.
Çün xaneyi-məkr dilürbasi,
Razi ona oldu kədxudasi.
Fikr etdü ki, keydə verdi ənsam,
Pünhani o gürgə qurdu bir dam.
Bir həftə keçüb o hayü hudən,

Pür oldu səhan o göftügudən.
Tale olub aftabi-Vərqa,
Əsbabına təng oldu səhra.
Qarşuladı pəs Hilal o mahi,
Düzmüşdü qərayə dəstgahi.
İstəşdi: nədür bu hal, Vərqa,
Dedi: sənə sədqə oldu Gülşa.
Ta adın eşitdi ol bəlakəş,
San xərməninə buraxdı atəş.
Dil hasilin eylə yaxdı ol yar,
Tən amili olmadı xəbərdar.
Göydürdü bizi əgərçi bu dağ,
Sən bizim üçün səlamət ol sağ.
Vərqayə bu şərbəti-hələhil,
Qət etdi tühälü doğradı dil.
Zur eylədi zəf o nazəninə,
Çün bərgi-xəzan salub zəminə.
Ol xurşidin kəm oldu nuri,
Nə nuri, qaldı nə şüuri.
Gördükdə Hilal o dil xərabi,
Öz bürsünə çəkdi aftabi.
Hər gaH özünə gəlür o sansuz,
Yadə düşər ol məhi-diləfruz.
İstər ki, xəbər duya sözündən,
Adın dutuban gedər özündən.
Bu rəsmə çü mürği-nimbismil,
Üç gün, üç gesə yatdı bidil.
Saldı ələ çün dilifigarın,
Dutdu rəhi-mərqədi-nigarın.
Durduqda o sadəlovhü dilpür,
Sahil muna kim sədəfdə yox dür.
Oldu ona qiblə guri-xali,
Çün xaneyi-Kəbənin misali.

Saldı çü məzarə pərtov ol nur,
Qopdu başına səhan–səhan şur.
Vərqayə ol ismi–bimüsəmma,
Gördükdə müzaəf etdi sövda.
Düşdü yerə getdi əqlü huşi,
Sangil ki, qəfəsdən uçdu quşi.
Olduqda süruşi–huş həmduş,
Ol püştəyi–xakə açdı ağuş.
San kimi ani qusaqlayub təng,
Çün nəqşi–rüxi–səhifeyi–səng.
Axıtdı gözündən ol qədər xun,
Ta qıldı səfinə qərqi–Seyhun.
Ləl eylədi səngi–sərməzari,
Əflakə yetürdi ahü zari.
Sanani müxatəb etdi ol zar,
Dərd ilə dedi ki, ey vəfadar!
De lazimeyi–vəfamıdur bu?!
Yaxud sitəmü səfamıdır bu?!
Qoydun məni bu diyari–qəmdə,
Məğluli–səlasili–sitəmdə.
Saldun ələ mayeyi–fərağət,
Ol nəqdi–bəqadin istitaət.
Rənsidə idün məgər sən, ey yar,
Ta gəlməgim eylədi xəbərdar.
Çəkdün duruban səmalə pərdə,
Saldun məni səd həzar dərdə.
Təqsirimə qıldum etirafi,
Göstər yüzünü, qılam təlafi.
Yetməən sənə olmuyunsə rüxsət,
Rüxsət verə gör ötürmə fürsət.
Azürdə səni edəndə əxbar,
Görməkdə yəqin ki, artar azar.
Məndin sənə yox əgər girani,

Bismillah işarə eylə ani.
Ol mənzilə eylə göndərim bar,
Ruhum dəxi olmasın xəbərdar.
Ey xak, mənəm sən, asimanım.
Yox demə, xüsufdur nişanım.
Dağıtdı durub fəlak xəzinə,
Olduqda sənə budur dəfinə.
Torpaqda sümlə bir degil kan,
Bil, xeyli əzizdür bu mehman.
Ey kaş ki, xak oleydi sismim,
Döneydi durub məzarə ismim.
Şayəd görüb ol pəri xisali,
Düşüb ələ daməni-vüsali.
Açeydim ona ləhəd kimi bal,
Çulqaya idim ezar timsal.
Ta qoymuya mar o zülfə əngüşt,
Ta olmiyə mur o xalə həmpüşt.
Həqqa ki, mənə bu şivədür nəng,
Gər qılmıyəm ol fəzayə ahəng,
Yox-var də qeyri-yarü dəyyar.
Məsdud onadur təriqi-əğyar.
Bir ay keçdi bu rəsm ol ayə,
Nə xürü nə xəbə saldı sayə.
Sananına gəh açardı razın,
Bu şer ilə gah düzərdi sazın.

Q Ə Z Ə L

Hiç kim, yarəb, mənə nisbət digərgun olmasın,
Dil pərişan, sinə büryan, didə pürxun olmasın.
Dəhri-pirin hiyləsindən hiç kafir mən kimi,
Paybəndi-rişteyi-səd məkrü əfsun olmasın.

Mesihinin divanı 2-ci cild

İstəmənlərdirlik əgər bilfərz olursa yarsız,
Höqqeyi–dildə vəfadən qeyri məsun olmasın.
Silveyi–qəddi nihali–bağ–ara ər olmasa,
Sayeyi–şümşadü nacü sərvü mövzun olmasın.
Böylə qanuni–müxalif gər ola üşşaq ara,
Görəyim ol ləhzə qan olsun, bu qanun olmasın.
Çün səfavü sövr çəkmək lazımdur aşiqin?
Səhlidür qoy mən çəkim sananə məhzun olmasın.
Dərdi–hisri fariğ etmiş sümlə qəmdin san evin,
Bu Məsihi nesəsi ol dərdə məmnun olmasın.

**BUDUR, VƏRQAYƏ
OL KEYDİ–QƏMƏRDƏN
SƏRVİN ƏXBARI**

Əfqan edüb ol sitəm rəsidə,
Heç ruy ilə olmaz aramidə.
Saymışdı səhih ol düruği,
Əksiltdi düruğ ona fūruği.
Hərçənd Hilal edər təmənna,
Tərk eyləməz ol ədani Vərqa.
Gündən–günə artdı zəfi–hali,
Az qaldı ki, xüşk ola nihali.
Xali olmaz rəqibdən hal,
Ta sərv ona söyləyeydi əhval.
Bir gesə yuxuya vardı əğyar,
Fürsət bulub ol büti–vəfadar.
Vərqaya yetişdi ol pərivəş,
Çığırdı ona ki, ey bəlakəş.
Ta nesə bir uyasən düruğə,
Aldanma bu şəmi–bifüruğə.
Ey sadə zəmirü pak kirdar

Nesə verəsən özünə azar.
Bəs sineyi–gərmü ahi–sərdin,
Gəl məndə durur dəvayi–dərdin
Dur yoluni kəsmə aşınadən,
Ta qurtulasan düşən bəladən.
Vərqa görüb ol mələk misali,
Öz–özünə qıldı bu xəyali.
İstər məgər ol pəri şəmayil,
Vərqani özünə edə mayil.
Ləb açdı ki, ey özünə məğrur,
Fərsəx–fərsəx bu dərddin dur.
Göstərmə yüzün, itür xəyalın,
Bir özgəyə ərz qıl səmalın.
Haşa bu xəyali–şum haşa,
Hər bisərü pa olurmu Gülşə?!
Getgil gerü, məndin üz ümidi,
Bir özgədin istə bu kilidi.
Vərqa olmaz səninlə həmdəm,
Yox məzrəinə bu əbridin nəm.
İçmək dilər idim əldə samım,
Sındı dəxi badədür həramım.
Ol püstə dəhan ləb etdi xəndan,
Dedi ona: – Ey əsiri–hisran,
Yüz heyf sənin kimi səvanə,
Rənsur edə hiyləvü fəsanə.
Ay oldu bu surəti–misali,
Yəni düzülən bu qəbri–xali.
Qarətzadə eylədi həvasın,
Yıxdı bürsün, pozub əsasın.
Aşiq olana budurmu şivə?!
Bir söz anı sala məkrü rivə.
Dut gil üzə şiveyi–hücəbri
Al tişeyi–şövqi, sök bu qəbri!

Məsihinin divanı 2-ci cild

Görgil nə durur bu kanə məzmun,
Qılma özünü əbəs digərgun.
Gər anda bulunsa ləli-nabın,
Görmək yüzünü olur səvabın.
Gər qəbr görünsə sinə xali,
Yığ başına dağılan xəyali.
Bəs ol yuxudan göz açdı Vərqa,
Sərvə dedi: – Ey бүti-dilara,
Gəl söylə məsazə bir həqiqət.
Mən gümrəhə göstərüb təriqət,
Bu qılmağidən məni xəbərdar
Məlum olunur ki, bir xəbər var?!
Çün Sərvə yetişdi ol sənubər,
Sərv ona qəziyyəni sərasər.
Şərh etdi qəmu nəfirü qətmir,
Ol nüktəyə düzdü şərhü təfsir.
Verdi özünü dəxi nişanə,
Təsil ilə dutdu rahi-xanə.
Ta kimsənə olmasın xəbərdar,
Ol arada çəkməsin bir azar.
Çün sağəri-mey töküldü samə,
Bu yetdi o nəfədin məşamə.
Səngal işə saldı gürgi-nəbbaş,
Gəh topraq atub, gəhi söküb daş,
Gördü pozduqda ol misali,
Qəbr içidə bir səriri-xali.
Bildirdi sözü doğrudur o yarın,
Hər nə dedügi bu qəmgüsarın.
Pəs qıldı Hilalə tənə bünyad:
– Key şəhneyi-şəhri-zülmü bidad!
Məndin sizə oldu de nə təqsir?
Ol nesə əməl, bu nesə tədbir?!
Yox şərm bu şiveyi-dəğəldən,

Üzrün bətər durur əməldən.
Netdim sizə söyləyin məni–zar,
Hər dəm verəsiz bir özgə azar.
Məndin dönmüş əgər xəyalın,
Ol güm şüdəyə nədür bu falın?
Layiq bu degil duram sidalə,
Məqtul qılam olanda nalə.
Açam yüzümə dəri–ədavət,
Lazım yetürəm sənə xəsarət.
Pa qoysam əgər təriqi–rəzmə,
Dil versəm əgər durub bu əzmə
Düşmən əgər olsa kuh dər kuh
Bir həmləmə dözmiyə ol ənbuh.
Dözmək mənə səhldür səfayə,
Qılmaq səni mübtəla bəlayə.
Liykən andən nədür mənə sud?
Verməz bu dirəxt bari–məqsud?!
Getdim səni tapşurub bu rahə,
Ol xənsəri–səbrü tiri–ahə.
Hərçənd Hilal edərdi puziş,
Artardı o şəmi–dərdə suziş.
Əsbani durub qıldı təfsil,
Ol mali birinə qıldı təhvil,
Qıldı ani ol güruhə sərdar,
Dedi ona: – Səd həzar zinhar.
Ərzə yazdum Səlim şahə,
Göndər muni tez o şəmi–sahə.
Hər nə ki, sənə olur işarə,
Yetür yerə durma intizarə.
Ey mötəməd irsən ol sənabə,
Olduqda müqarin aftarə,
Pabusinə dur yetür niyazım.
Bir–bir ona ərzə eylə razım.

Düzdü mənə balü pər bu meylim,
İstər Şama doğa Süheylim.
Gər versə əsəl həyatə möhlət.
Qayıtməgimə olursa fürsət,
Qılmaz dəxi mən əmudə təqsir.
Qoymaz qala intizar ol pir.
Unutmayınız məni duadən,
Ta feyz bulam o müddəadən.
Vərqa çü bu söznü qıldı rövşən,
Ol məsməə düşdü tazə şivən.
Yığıldı məxadimü səvari,
Düzüldü fəğan, quruldu zari.
Dedilər ona ki, ey sipəhdar,
Lütfün bizə olmuş idi qəmzar.
Biz sümlə bu vadidə qəribuz,
Bir bimarüz ki, bitəbibüz.
Götürsə hümay sayeyi–bal,
Bu bəndələrə nə olur əhval?
Yoxdur bu güruhə yarü yavər,
Biz sümləmüzüz qulamü çakər.
Vərqa oları yığub sərəsər,
Mərsumlərin qılub müqərrər,
Düzdü onların qəmu zərurin,
Əsbabi–nişat ilə hüzurin.

BU, VƏRQA GETMƏGİDÜR ŞAMƏVÜ ZƏNGİLƏRİN SƏNGİ

Yalquz yola düşdü ol səhantab,
Şayəd içə nəhri–Şamdən ab.
Mənzil–mənzil kəsüb təriqi,
Qəm həmrəhivü ələm rəfiqi,

Məsihinin divanı 2-ci cild

Qət oldu gedüb məsafəti–dur,
Ta dari–şəfayə yetdi rənsur.
Öz–özünə var idi xəyali,
Aya ki, nolur anın məali.
Ya rəb, nesəsi bula nigarın?!
Yaxud nesə görə ruyi–yarın?!
Nagah o dəşt dəştibani,
Qarşusidə gördü bir səvani.
Əsbabi–sidalinə mükəmməl,
Məzmuni qitalədür müəvvəl.
Vərqayə dedi ki, ey səvanmərd,
Dil gərmliginlə olmə rusərd.
İnsanə əzizdür həyati,
Gəl əql ilə saxlə ol sifati.
Qoysan yerə at ilə silahın,
Şayəd açıla dəri–fəlahın.
Bu rəhm ki, məndədür nihani,
Yoldaşlərimdə yox nişani.
Biz qırx igidüz qəmu firəngi,
Hər birimiz ərslani–səngi.
Varisi–müsəlləmi–zəmanə,
Gəlməmiş olar kimi səhanə.
Sərdarımızın adı Pələngər,
Altı aydur o kuh peykər,
Bu məbərin oldu səddi–rahi,
Asiz ona mülk padşahi.
Göndərdi sipahü düzdü ləşkər,
Məğlub ona olmadı Pələngər.
Əglənməgə vardır iltirarım,
Çəkməkdə olardur intizarım.
İnsaf ver, uyma qalü qilə,
Bir pəşşə nədür bu munsa filə?!
Hərçənd özünə var etiqadın,

Bitməz bu aradə ol muradın.
Ta gözdən axılmıyın sə yaşın,
Ver malını, qurtar imdi başın.
Vərqa dedi: – Ey səvani–qabil,
Bu sözü deyərmi hiç aqıl?!
Özilə bu sazi gəzdürən san,
Hər istəyə nə verərmi asan?!
Baş yoldaşıdır mənə bu malım,
Yox özgiyə verməgə xəyalım,
Bu bir kişidə nə ola əsbab?
Kim qırx igit ola andan ərbab?
Qırx igidə xud degil səzavar,
Salmaq birinə inani–rəhvar.
Yalquz kimsə nə bilsin əhval?
Sayə kimə salur anda iqbal.
Dur saxla təriqi–ehtiyatın,
Tökülmüyə badeyi–nişatın.
Asiz bilmə bu həqpərəsti!
Hər sən kimidən yeyə şikəsti.
Göstərmədi düşməyə zəbuni,
Əfsanəsinə düzüb füsuni.
Çün anladı ol əduyi–bidin,
Kim rəhrövədür bir özgə ayin.
Qayətdə bülənddür havasi,
Bu sözlərin olmaz aşınası.
Qeyrət dəxi ona vermədi bar,
Öz səmini eyləyə xəbərdar.
Yad eyləyüb ol mənətü lati,
Mizrab ələ aldı sürdü ati.
Vərqayə həvalə qıldı minqar,
Xarayə yetişdi nəvəki–xar.
Kar etmədi nizə dəri–yarə
Ta zurdən oldu parə–parə.

Vərqayə yetişdi çünki növbət.
Çaldı qılıs ol hücəbr sövlət.
Yüz qılmadı tirə rəngü budən,
Yetişdivü ötdü ol ədudən.
Çün zərbəti-tiği-bərq təsir,
Ol nəxldən üzdü bali-təşvir.
Duyduqda çü xəsm noldu halın,
Əl urdu rəvan götürdü balın.
Çaldı ani ruyi-pəhləvanə,
Bir zərb ilə danladı zəmanə.
Vərqa yüzə dutmaseydi qalxan,
Müşkül olur idi kari-asan.
Getdi gerü ər tökülmədi sam,
Ati ilə özü on iki gam.
Çox çalışdı o gürdi-yekdəst,
Vərqa ani axir eylədi pəst.
Dözmədi o zərbi-səbnakə,
Sanın verüb öznü saldı xakə.
Əglənməgidin o bibəzaət,
Gəldi xəbər almağa bir afət.
Gördü yatur ol rəfiq sani,
Vermiş yelə bərgi-zindəgani.
Durmuş başi üzrə san bəlası,
Bir kəştiyi-mərg naxudasi.
Ol şəxs təəssüb eylədi bənd,
Zira dəmi-səng ol tənümənd,
Min kişi anınla dutsa qovğa.
Varını qılırdı bisəru pa.
Qalib ona olmağı şüsaət,
Əglənməgidin götürdü taqət.
İstərdi o zağ ala hümayi,
Sıçratdı səməndi badpayi.
Bənd eyləyüb ox zəhi-kəmanə,

Məsihinin divanı 2-ci cild

Vərqani ona qılıb nişanə,
Atdı ona bir xədəngi–dilduz.
Rədd eylədi ani bu sigərsuz.
Açdı bu dəxi kəmanə bazu,
Lazım ola xəsmə həmtərazu.
Bir ox ona atdı kim müsərrəd,
Çün tiri–qəza olunmayıb rəd,
Yetdükdə o sinədin səfayə,
Düşdü keçüb on qədəm qəfayə,
Pəhlu yerə qoydu çün o zəngi.
Gəldi ardınsə bir firəngi.
Vərqayə yetüb o kuh parə,
Əcdər kimi dağudub şərarə,
Gözü anın iki tasi–pürxun.
Xun seyli içrə qərq Seyhun.
Baş günbəzü tən çü püşteyi–kuh,
Ağzı ona babi–ğari–ənduh.
Bənzər qolu şaxeyi–çinarə,
Hər barmaq o şaxdə xiyarə.
Yox özgə silahə iltifati,
Gürz alub əlinə sürdü ati.
Ta gəbr gəlüb yetinsə bəbrə,
Yeddi ox urdu bəbr gəbrə.
Hər ox ona urdu zəxmi–kari,
Liykən yıxa bilmədi çinari
Yetişdi çü sərvə badi–sərsər,
Qol qavzadi çaldı gürz, şeşpər.
Qalxan başa çəkdi şiri–hesa,
Döndərmədi yüz, dəğişmədi sa.
Üç gürz ona çaldı ol tənümənd,
Gər kuhə dəgə üzərdi peyvənd.
Zir etmədi xəsmi zurdəsti,
Görünmədi balü sər şikəsti.

Məsihinin divanı 2-ci cild

Əmma ki, anın dili-nəcəndi,
Sandı ki, söküldü bəndi-bəndi,
Xurşidi ol əbr qıldı tirə,
Oldu ona dərdlər zəxirə.
Ayırmadı atdan ani ol lət,
Sıçratdı ötüb səməndi-qeyrət,
Ta xəsm dönəm dedi qəfayə,
Fürsət Vərqayə saldı sayə.
Şəmşir o pəhluyi-gürəzə,
Çalub rüxi-tiğə verdi qazə.
Bir zərbədə badi-tiği-Vərqa,
Sökdü zirehü dağıtdı əhşə.
Yetdükdə əduyə ol təğabün,
Düşdü yerə çün minari-bibün.
Bu rəsmilə on iki dilavər,
Gəldi yerə qoydu fərqü miğfər.
Axir ki, Pələngər oldu agah,
Yetmiş olara bəlayi-nagah.
Hər kim ki, ona durur sidalə,
Bədr isə əgər dönər hilalə.
Əmr eylədi atlanın sərasər,
Ta kim verələm o nəxldin bər.
Düşdü ükə pəs o divi-şəbrəng,
Vərqa tərəfinə qıldı ahəng.
Vərqayə yetişdilər təmami,
Hər bir istər dökə o sami.
Ol gülbünü dövrə çulqadı xar,
Təng edüb ona təriqi-hənsar.
Vərqa olara qılub nəzarə.
Yol yox özünü sala kənarə.
Axir muna düşdü rayi-mərdi,
Sərdarə açə dəri-nəbərdi.
Düşmən pozula alursa ani,

Gər almasa yadə verə sani.
Heç ülfəti yox bu sismü sanə,
Sağın ki, göz açmamış səhanə.
Gərm eyləyüb atəşi–muradi,
Təprətdi o rəxşi–divzadi.
Çağırdı ki, ey dutan rəhi–kin,
Mərd olana de bumudur ayin?
Qırx ər qıla bir kişiylə səngi
İnsafmıdur bu, ey firəngi?!
Əmma kimə yar olursa bari,
Dutmaz ətəgini xari–xari.
Pa qoydu təriqi–arzuyə,
Ta göz açasan yetüb əduyə.
Saldı ona sayə bərqi–tiği,
Yağdurdu bəla əduyə miği.
Qalxan başa çəkdi ol siyəh dil,
Şayəd ötə ol bəlayi–asil.
Söküldü sipər, bölündü xudi,
Saçıldı şərər, dağıldı dudi.
Fəvvarə sifət rəvan olub xun,
Oldu o nəhəng qərqi–Seyhun.
Yıxmadı onu o zərbi–şəmşir,
Bəlkartdı səvaşə kineyi–şir.
Şəmşir ələ aldı pəs Pələngər,
Durdu saluban rikabə ləngər.
Bir zərb yetürdi pəhləvanə,
Sökdü zireh, oldu xun rəvanə.
Çün pəşşə ki, sansa pili–məsti,
Ol zərbədən olmadı şikəsti.
Əlqissə, pələng ilə Pələngər,
Qopardılar ol aradə məhşər.
Bir–birinə urdu zəxmi–kari,
Axir Vərqayə ovni–yari,

Yetüb muna verdi fəthi-səngi,
Rəhvari-əduy əpayi-ləngi.
Çün axsadı payi-əsbi-düşmən,
Buldu rəhi-fürsət ol təhəmtən.
Çaldı ona tiği-abidari,
Bir bad-ilə yaxdı ol çinari.
Çün gördü ol hali qövmi-xunxar,
Kim sındı ələm, yıxıldı sərdar.
Durub qəmu rahi-intiqamə,
Meyl eylədilər hüsumi-amə.
Kim durdu irağ ələ alub tir,
Kim gəldi yavığ əlində şəmşir,
Kim nizəyə oldu karfərma,
Kim gürzdən oldu balfərsa.
Ol ərseyi-səng müstəhami,
Çün anladı bu hüsumi-ami.
Yetürdi səməndə taziyanə,
Ta almuya ol bəla miyanə.
Döndərdi inan təriqi-Şamə,
Bir-bir o sibai çəkdi damə.
Zəmgilərə eylə oldu rövşən,
Kim qaçdı olardan ol təhəmtən,
Sürət olara olub ziyadət
Kahillərə arturub səladət.
Ol səmi-şəğal bilməyüb hal,
Dutdilər o şiri-şərzə dünbal.
Hər kim ki, ona yetürdi ati,
Verdi yelə xərməni-həyati.
Bu hiylə ilə o mərdi-səngi,
Öldürdü igirmi beş firəngi.
Baqi görübən bu rəstəxizi,
Dutdulər üzə rəhi-gürizi.
Çün Vərqadən pozuldu ol keyl,

Vərqa ol malə qılmayub meyl.
Aldı əlinə tərqi–məhud,
Gündüz–gesə yol yeridi çün dud.
Yetmişdi ona otuz sərahət,
Getmişdi fərağət ilə rahət.
Yari ona yetişüb xudadən,
Qurtuldu o düşdügi bəladən.
Tədris ilə bəs ki, axdı qani,
Artdı ona zəfə natəvani.
Zin içidə ol şəhiri–afaq,
Oturməgə oldu taqəti taq.
Baliş ona oldu qaşı–zini,
At aldı gedər o nazənini.
Kəsmişdi gedüb o bad təmsil,
Bir gün, bir gesə rah otuz mil.
Uçmaq o həvayi–iztirabə,
Süst eylədi balü pər üqabə.
Asayış içün dilərdi mənzil,
İstərdi fərağət edə hasil.
Möhtasi–əliq ikən o rəhvar,
Göründü gözünə bir ələfzar.
Meyl eylədi gördü çün əliqi,
Döndərdi o getdügi tərqi.
Baş əgdi əliqə eylədi meyl,
Üstündə xəbir olub o sərxeyl,
Göz açdı görüb o mərəğzari,
Səfhə–səfhə güli–bəhari.
Reyhan ilə sünbülü firavan,
Sibü bəğəli dolu zəmiran.
Salmış yerə sayə yasəmini,
Pürsəbzə rübaidin zəmini.
Almış əlinə piyalə lalə,
Qılmış anı pürşərab calə.

Mesihinin divanı 2-ci cild

İçmişdür o badədin şəqaiq,
Etmiş ani rəngi-qeyrə faiq.
Aləm-aləm, səhan-səhan gül,
Hər gülbünüdə həzar bülbül.
Teyhuvü dūras ilə qumari,
Dutmuş qəmu ruyi-səbzəzari.
Ol rövzədə var həzar kariz,
Hər karizdin abi-ləbriz.
Ətrafidə sərv sərvə həmsər,
Həmsayə çinarədür sənubər.
Ol səbzəyə kimsə qoymamış pay,
Ol sayədə kimsə dutmamış say.
Qoruqu idi şəhi-səhanın,
İşrətgəhi adili-zəmanın.
Vərqa özü saldı xakə çün ruh,
Dil xəstəvü xarü zari-məsruh.
Düşdü yerə çün o bərgi-suri,
Getdi yelə xərməni-şüuri.
Yatdı o qəriqi-lüsseyi-xun,
Əhvalı xarab, özü digərgun.
Keçdi bir gesə-gün ol ayə,
Salmadı ona şüur sayə.
Atı anı qıldı pasibani,
Saxlardı sibailərdin ani.
Lütfi-həq ona olub nigəhdar,
Ol qəmluyə gör kim oldu qəmxar!

**BU, MÖHSÜN ŞAHIN OL MƏSRUHƏDÜR
LÜTFİ-FİRAVANI**

Saqi, məni yıxdı fəqrü faqə,
Sun bixudə badəyi-ifaqə.

Məsihinin divanı 2-ci cild

Ver sınımışa mumiyayi-lütfün,
Sal qəlbə o kimyayi-lütfün.
Hərçənd ki, xarü xaksarəm,
Məsruhi şikəstəvü nizarəm.
Qıldım gözə sürmə xaki-rahın,
Dutdum yüzə rahi-bargahın.
Gəl görmə rəva bu süstü sudən,
Məhrum ola azim arzudən.
Ey sədrnişini-bəzmi-ismət,
Ehsan dəmidür ötürmə fürsət.
Ta sınımya sağəri-məzasım.
Gəl üstümə eyləgil əlasım.
Nəql eylədi tutisi bu bağın,
Yandurdi fitiləsin çırağın.
Kim bir gün o xosrovi-zəmanə,
Yəni Möhsün şəhi-yeganə,
Meyl eylədi seydü seyri-səhra,
Oldu o həvadə dəşti-peyma.
Yetürdi anı məşiiyyət allah,
Vərqayi-həzinə döndərüb rah.
Ol rövzəyə çünki saldı sayə,
Düşdü nəzəri o binəvayə.
Gördü yatur anda ol səvani,
Yox bəllü anın ki, var sani.
Ağüştə vüsudi xakü xunə,
Nə tabi-tənü nə abi gunə.
Liykən şəni verür şəhadət,
Kim vardur o rəhrövə nəsabət.
At ilə donu verür gəvahi,
Ol məsruhə nişani-şahi.
Rəhm etdi ona dili-əkabir,
Düşdü anın üstə tikdi çadır.
Ol bixudə verdi nuşdaru,

Məsihinin divanı 2-ci cild

Ta yetdi ona şüurdən bu.
İçirdi pəs ona mumiyayi,
Ta evə gətürdi kədxudayi.
Təsir qılıb dəvavü timar,
Tədris ilə didə açdı bimar.
Gördü o şəhi-bülənd payə,
Xur tək salmış bu mahə sayə.
Ta göz açdı tanıdı ani,
Kimdür o qərib mizbani.
Baş qovzadı, açdı ləb duayə,
Dürr düzdü təbəqçeyi-sənayə.
Bir nəhs ilə ol rüsumi-təslim,
Bir növ ilə ol ədayi-təzim,
İldi ki, o kani-lütfü ehsan,
Ləb pürsişə açdı oldu gıryan.
Dedi ona: – Ey güli-səbahət,
Vey bülbüli-rövzeyi-fəсахət,
Kimsən, yetişür kimə nicadın?
Adın nəvü qandadur biladın?
De qanda gedirdin, ey qəmərtaş?
Qani degilən rəfiqü yoldaş?
Oldun degilən kimə həvalə,
Kim saldı səni degil bu halə?
Ya nesəsi düşdügün bələdən,
Qurtuldunü çıxdun ol aradən?
Kim oldu sənə bələd bu rahə,
Kim yetürdi bu saygahə?
Vərqa durub açdı dil səvabə,
Ta söyləyə raz o dil kəbabə.
Dutdu yüzə rahi-ehtiyati,
Ta sınımya sağəri-nişati.
Der sənə düruğ narəvadur?
Şəhrim adı "Sirri mən rəbadur.

Səd oldu ləqəb məni həzinə
Yetürdü sənin kimi əminə.
Sövdagərəmi işim tisarət,
Yetdi mənə qayəti-xəsarət.
Xəlq içidə bəllü idi halım.
Beş yüz yükə yetişirdi malım.
Meyl eylədi dil həvayi-Şami,
Yük bağladı rahə, qoydu kami.
Ta sərhədi-Şamə yetdi rahım,
Nəkbət oldu əduyi-sahım.
Dutmuş yolu qırx igit hərami,
Hər biri anın ol işdə nami.
Açdılar üzə dəri-nəbərdi,
Zahir qəmu qıldı zuri-mərdi.
Mən yalquzdən hüsumi-əda,
Axir durub aldılər təvana.
Məsruhəyə oldu mal qarət,
Halım verür ol işə şəhadət.
Kişi özidən demək xətdür,
Andan məni qurtaran xudadur.
Bildim muni, çıxdım ol aradən,
Qurtulmağımı o masəradən.
Yox dəxi xəbər nə oldu halım,
Mən mundavü qanda getdi malım?
Şəh ona der: – Ey sitəm rəsidi,
Ol qüssəvü qəmdin arəmidə.
Yanında duran sənin həkimin,
Şahənşəhidür bu sərzəminin.
Mücdə sənə tale etdi yari,
Yetürdi sənə bu qəmgüsari.
Ta ola dəvasidin fərağın,
Səhhət bula zəxmi-dərdü dağın.
Qoyduqda qədəm dəri-şəfayə,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Döndərdükda qəfa səfayə,
Yenlə sənə mayəvü bəzaət,
Verim durub eyləgil tisarət.
Gər meyli–hümayın, ey yeganə,
Sayə salsa bu üstixanə,
Əglənməgə olsa xatirin ram,
Hər nə diləsən qılam sərənsam.
Sərrah gəlüb o yarələrnı,
Tikdi bağladı parələrnı.
Çün şah ona verdi istimalət,
Bin neçə gün eylədi iqamət.
Ta görə məalın ol əlilin,
Həm səhhətini o qalü qilin.
Zira ki, şahı–səhan mükərrər,
Göndərmişdi o səmə ləşkər.
Ta dəf edələr o səddi–rahi,
Olmuşdu səfinələr təbahi.
Beş yüz kişi eylədi rəvanə,
Hər birisi Rüstəmi–zəmanə.
Ta anlıyalar həqiqəti–kar
Ol xosrovi edələr xəbərdar.
İlğar ilə yol kəsüb o ləşkər.
Zəngiləri gördülər sərəsər,
Yatur qamusi qətilü məsruh,
Var bir–ikidə bəqiyeyi–ruh.
İstəşdilər ol ikidən əhval.
Dedilər ola həqiqəti–hal.
Filhal o qövmi–bərgüzidə,
Qayıtdı gerü çü nuri–didə.
Ol sərvəri qıldılar xəbərdar,
Şah anladı doğrudur o köftar.
Birinə yüz artdı etiqadi,
Buyurdu yığın büsati–şadi.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Bir təxti-rəvanə ol həzini,
Məsruhi şikəstəvü qəmini,
Saldılarü oldular səbükxiz,
Ta şəhrə anı yetürdülər tiz.
Xurşid çü doğdu bargahə,
Bir bürs mürəttəb etdi mahə.
Olsa nə mərizin ehtiyasi,
Hər nə diləsə anın məzasi,
Sənnət kimi sümləsi mühəyya.
Asudədil anda yatdı Vərqa.
Hazir yanidə həkimi-haziq,
Ta kim düzə şərbəti-müvafiq.

**BU, OL MƏSRUHƏ
HƏR GÜN YARDƏNDÜR
ŞƏRBƏTİ-RAHƏT**

Şəh fariğ olub o müddəadən,
Gətdi evə büqeyi-şəfadən.
Əvvəl dilədi görə ol ayı,
Yəni o fəraqə mübtəlayı.
Ol mahə müqabil oldu xurşid.
Doldu o mey ilə sami-Səmşid.
Çün qıldı anınla didə rövşən,
Verdi qədəmilə zibi-məskən.
Ləb açdıvü qıldı mehribani,
Hər babdə pürsiş etdi ani.
Der olmiyə insiyə rəvanın,
Sanma ki, usandı mizbanın.
Bir həftədür, ey könül həbib,
Bir məsruhun olub təbib.
Yetürdim ani bu sərzəminə,

Məsihinin divanı 2-ci cild

Ha gəldümü tapşurub əminə,
Həqqa dilü sanını təbibin,
Dağ eylədi dərdi ol qəribin.
Sövdəsidə sudi olmuş afət,
Qalmış ona mayeyi-sərahət.
Mərdanələgin o novsəvanın,
Lölösünü sümləsi o kanın.
Çəkdi qəmu rışteyi-məqalə,
Bir-bir dedi ol pəri xisalə.
Gülşa eşidüb gəlüb fəğanə,
Divaniyə dəng olub bəhanə.
Yarını anub qıladı nalə,
Gül yarpağınə döğərdi calə,
Durub öz-özüylə göftguyə,
Söylərdi muni qıladı muyə.
Aya nola ol qərib hali,
Kim yaxdı məni anın xəyali.
Tən sağ ola, ya vüsudi xəstə,
San bəstəvü ya xud şikəstə?!
Min rahət ilə budur mənə hal,
Ola nə o dilfigarə əhval.
Sərsəbz ola sərvə-suybari,
Məsruh ola ya tənə-figari.
Gər baş yerə qoysa sərvə-anın,
Vər damə düşə təzərvə anın.
Kim edə kənar o fərqa baliş?
Qurtarmağına kim edə salış?
Dil versə təam ilə şərabə,
Meyl-eyləsə arzu gülabə,
Kim bişürə aşı-dilpəsəndi?
Kim şərbət edə gülabü qəndi?
Tale mənə qılsa idi yari,
Ol gündə bulardım ol figari.

Bəstər qıluban həriri–sanım,
Baliş ona zanuyi–rəvanım.
Qurtarmaq üçün verüb rəhai,
Edeydi əlim girehgüşai.
Dil edə idim anın kəbabi,
Yaşım suyidin verüb gülabi,
Şərbət verübən ona ləbimdən.
Buleydi şəfa bu məşrəbimdən.
Gər ona fəvagih olsa mətləb.
Verə idim ona sibi–qəbğəb.
Məndə ola munsə nazü nemət,
Yarım yeyə nani–xüşki–həsərət.
İnsaf degil ki, bu zəxirə,
Yetürməyə vayə ol fəqirə.
Ərbab ola, mən o qalə möhtas,
Ol asü bu nemət ola taras.
Bu rəsm ilə ol qəm aşınası,
Düzdü yenə tazə rəsmi–yasi.
Ol şah səriri–sədri–ehsan,
Dilsuyluq eylədi firavan.
Ta verdi ona süruri–sinə,
Dəf eylədi zəngi–abginə.
Gülşə görüb ol təfəqqüdati,
Açdı yüzə babi–iltifati.
Yığdı başa dağılan xəyalın,
Ləb pürsişə açdı, sordu halın.
Gərm oldu çü aftar söhbət,
Gülşə araya gətürdi şərbət.
Şəh samdən oldu çaşnigir,
Nagah o zəxm xürdə nəxsir.
Ol xatiri–şahə oldu mənzur,
Saldı–dilü sanə atəşi–şur.
Mən eylədi şirəni rütəbdən.

Üzr istədi pəs o nuşləbdən.
Der: – Xatirimə yetişdi, ey ruh,
Ol bikəsü müstəməndü məsruh.
Şayəd ki, ona bu dənglü şərbət,
Verilmiyə, yaxa ani həsrət.
Qorxum bu ki, kəsəti-şəvağil
Andan məni nəgəh edə qafil.
Gəl göndərələüm munu o zarə,
Mərhəm qoyalum dili-figarə.
Qürbət ələmi əsəb ələmdür?!
Təxsis o müsafiri-ədəmdür.
Yox hiç səvabi-axirət var,
Ol gündə ümidi-məğfərət var.
Məzrə çü fənadür ol bəqayə,
Xoş ol ki, sala zəminə mayə.
Hərçənd ki, mən günahkarəm,
İnsafimdən ümmidvarəm.
Ola ki, mənim bu ədlü dadım,
İtürmiyə ruzi-dad adım.
Gül rəhmini gördü bağbanın,
Dil nərmligin şəhi-səhanın.
Ləb açdı ki, ey xüsəstə kirdar,
Mən asizədür bu iş səzavar.
Meylin kimi qılsa həmlə hamil,
Qılğil məni həm səvabə daxil.
Hər gün gələbən o binəvadən.
Şərbət ala bu hərəmsəradən.
Sənə yetişə fərağəti-dil,
Həm mənə ola səvab hasil.
Şəh razi olub o karü barə,
Rüxsət verdi o dilfigarə.
Pəs bir zəğənin o büstanın,
Yəni qulunu hərəmsəranın,

Qıldıqda bu şüql namzadı,
Aldı ələ töhfeyi–muradı.
Vərqayə verüb şərabi–məqsud,
Əhvalını sordu qıldı bədrud.
Hər gün bu idi anın mədari,
Şərbət aparub görərdi yari.
Ta sərvı gəlüb anın xüramə,
Yüz qoydu sərahət iltiamə.
Qul bir günü ol mərizi nalan,
Pünhan gördü ki, eylər əfğan,
Ləb açdı ona ki, ey bəlakəş,
Bu vəzidin olmagil müşəvvəş.
Qılmış sənə taleyin büləndi,
Vermiş sənə izzü ərsüməndi.
Az kimsə içün olur müyəssər,
Bu kim olmuş sənə müqərrər.
Həqqa ki, o banuyi–hisazi,
Hər qibləyə bağlamaz nəmazi.
Heç kimsəyə qılmaz iltifati,
Almaz gözünə bu kainati.
Ol qönçeyi–Buqəbisü bütha.
Açılmadı bu həvadə qəta
İsmət ona qıldı pasibani
Həsərət yeyə qaldı bağbani.
Açılmamış ol xəzinə babi,
Alınmamış ol gülün güləbi.
Yox aradə rəsmi–şovhərü zən,
Bu şivədə bıkrdür o mədən.
Leyk arturmuş şəh ehtiramın,
Gəh–gah gəlüb verür səlamın.
Bir–birə o mizbanü mehman,
Zahir qılır iltifatü ehsan.
Pünhan var aralarında bir raz,

Yox salis o pərdəyə həməvaz.
Əksər nəfəsi rəfiqi-ahə,
Hər ahi-qərin duayi-şahə.
Hər gün ki, o huri-pak xilqət,
Düzər özünə şərabi-şərbət.
Bir bəxş sənincün eylər irsal,
Bais muna yox məgər ki, iqbal? ,
Əksər o şəhi-xüsəstə fərsam,
Bir yerdə ola ki, ayrulur sam.
Hər nə dilər olsa şəxs meylin,
Şəh qılmış ani sənin tüfeylin.
Bir dəxi bu ey düri-səhantab,
Amadə yanında sümlə əsbab.
Gər olsa birinə bu riayət,
Şükr eyləsə yaxşı ya şikayət.
Bu nüktəni çün eşitdi ol yar,
Bildirdi ki, nədür nigarə kirdar.
Duydu şəh ona yetən səfadən,
Vaqif durur əsli müddəadən.
Ol meyvəyə səbri bağbanın.
Tünd eylədi sürətin səvabın.
Dedi ona: – Ey həzar dəstan,
Ol rövzeyi-ehtiramə reyhan.
Sağınma əbəs durur fəğanım,
Xislətzədə qıldı mizbanım.
Yox mal bu xidmətə bərabər,
Verəm verüb ol şükufədin bər.
Gər eyləsəm iddia tələfi,
De kimsə alurmu xüşk lafi.
Saldı məni dərdə binəvalıq,
Xar eylədi şiveyi-gədalıq.
Ehsan ki, bərabərində ehsan,
Göstərməsə kişi olmaz insan.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Zahir ki, şəhi-xüsəstə kirdar,
Eylər mənə dəxi lütfi-büsyar.
Həqqa ki, qəbulə dilnicəndəm,
Həm rəddindən məlalməndəm.
Güm oldu bu qəlb kimiyasi,
Kim ola bu dərdimin dəvasi.
Bir düşməni yox bu xanədanın,
Baş verəmi başın alam anın.
Yıxdı məni şükri-həqqüzari,
Ömrüm olalı bu şərmsari.
Ey kaş ki, ruzi-səngü mərdi,
Aleydi biri bu əhli-dərdi
Artmazdı bu gün mənə xəsalət,
Yetməzdi birinə həm xəsarət.
Düzdükdə bu subə dəstgahım,
Düşmüşdü büneyni-Şeybə rahım.
Bir neçə gün eyləyüb iqamət,
Ol büqədə, sağ olub səlamət,
Atası Hilal bu pərinin,
Ol xur kimi nəqsidin bərinin
Gördükdə bu yüzdə aşinalıq,
Rəf eylədi pərdeyi-südalıq.
Ülfət aralıqda oldu bünyad,
Ol sahibi-əqlü maliki-dad.
Ta kim bizi eyləyə bərumənd,
Göndərmişdi təhayifi-çənd.
Yazmışdı anası dəxi namə,
Bu neyyəri-ovsi-mülki-Şamə.
Talanə dü getdi sümlə malım,
Zahir qəmuyə nə oldu halım.
Ol gün mənə yetdi bu xəsarət,
Getdi ol aradə həm əmanət.
Xislətzədəəm bu masəradən,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Qayıtsam əgər o xədxudadən,
Yazsam durub öz-özilə namə,
Göndərsəm ol aftabi-Şamə,
Ya bir neçə söz deyüb zəbani,
Ol gülrüxə göndərim nihani.
Bu şivə degil nəmək həlali,
Nöqsan ola ismətim kəməli.
Ol göndəriləndən, ey yeganə,
Qalmış bu üzük həmin nişanə.
Şahiddür əlimdə kim məni-zar,
Bu dəvi içində sidqəyəm yar.
Hərçənd həqir ola əmanət,
Verməməgidür anın xəyanət.
Bu tərz o aqili-zəmanə,
Qurdu ona damü tökdü danə.
Qıldı ani çün o bəhri-zaxir,
Kan kimi zəxireyi-səvahir.
Qayutduqda hərəmsərayə,
Gün olmuş idi müqarin ayə.
Şah baxdı görüb o tərsümani,
Lütf ilə yanına aldı ani.
İstəşdi pəs ol qərib halın,
Ta anlaya kim nədür xəyalın.
Xasə oxuyub zəxrə babın,
Mövlasinə açubən kitabın.
Eşitdigünü nəqirü qətmir,
Bir-bir ol arada qıldı təqrir.

**DUYULMAQDÜR BU, VƏRQA,
ŞƏH YETÜRMƏKDÜR ANI YARƏ**

Gülşə ki, eşitdi ol məqali,

Təğyir ona oldu vəzi-hali.
Şah der ona: – Söyləgil həqiqət,
Döndərmə bu rahdən təriqət.
Təğyirinə qıldı rəngü ruyin,
Qalmadı əvəlki abi-suyin.
Gülşə dedi: ey qəməmdə qəmxar,
Doğru deməgimdən özgə nəm var?!
Ol gün ki, yox idi aşınay,
Sıdqım qıldı girehgüşayi.
Hala ki, şəfəqqətin açub kax,
Qılmış məni həzrətində küstax.
Vəshi budur olmağım müşəvvəş.
Şövq urdu mətəyi-sanə atəş.
Ta açdı ağız bu dudi-nili,
Oldu mənə atəşin dəlili.
Həqqə ki, bu sərvü zaği-bustan,
Der ki, açılıb güli-gülistan.
Hasil bu hədisi tərsümanın,
Məhzi sözüdür o novsəvanın.
Belə anlar məni-giriftar,
Vərqanıdur yəqin bu göftar.
Zira ki, o filsufi-miknət,
Göftəri durur təmam hikmət.
Gizlidür anın sözündə məzmun,
Hər fəqrə sözü kitabı-qanun.
Şəh der ona: – Ey nihali-heyrət,
Vey qönçeyi-şaxsari-həsərət!
Söylə nədür ol məlik nişani?
Ta tanıya kişi görsə ani.
Dedi ona: – Ey şəhi-fələktəxt!
İqbal ola yarü yavərin bəxt!
Məşhur durur anın səmalı,
Müstəsnidürür o qədri-ali,

Qəddindən əlif dönüb hilalə.
Rəşki–qaşi xəmə verüb hilalə.
Ol arizidən açanda pərdə,
Salmış güli–surini nəvərdə.
Nərgis çü gözündən anladı raz,
Qaldı baxa didəvü dəhən baz.
Ta ağzidən aldı qönçə məzmün,
Şərməndə açə dəhani–pürxun.
Ta qəbğəbinə yetişdi rahi,
Sib eylədi rəng ruyi–kahi.
Üç danə sepənd olub sepəndi,
Vermişdür olarə ərsüməndi.
Ta bağlana çeşmi–bəd xəyalə,
Salmışdur ol atəşi səmalə.
Dutmuş hərə biri bir məqami,
Bulmuş ol aradə ehtirami.
Pişanisdə biri dutub xu,
Çün mərkəzi–xakə qütri–hindu.
Dutmuş ol ikisi say üzündə,
Şəqqülqəmər olmuş ay üzündə.
Şəh hər nə ki, dedi mihmani,
Bildi o qəribdə var anı.
Qılmadı səbüklik al giran qədr,
Tez olmadı zirdəsti–ol sədr.
Çağırtdı rəvan o tərsümani,
Key sysəni–baği–kamrani.
Dur getgilən ol figarə məndin,
Ərz eylə səlam o yarə məndin.
Degil ona, ey yetən qəramət,
Qılmış nə bəqiyyeyi–əmanət.
Yetür yerinə ol ərməğani,
Qıl bizə hesab olan ziyani.
Yox səndə bu yüzdə hiç təqsir,

Zahir qəmuyə nə qıldı təqdir?!
Həqqa ki, əbəsdür infialın,
Yığ başına dağılan xəyalın.
Ehsan sanıram məgər mən, ey yar,
Kim beyü şərabi ola düşvar.
Yox bizdə təvəqqiyi-tələfi,
Gəl vermə məzasə inhirafi.
Ta hal nə qıldı mizbanın,
Şərməndəsi olasan sən anın?!
Bizdən sənə yetmədi bir ehsan,
Kim ola təbiətin hərasan.
Şəh sözü yetürməmiş təmamə,
Kim getdivü gəldi ol hümamə.
Ağzında hənuz qilü qali,
Xurşidə yetürdi ol hilali.
Şah ol üzügə qılub təmaşa,
Gördü ona nəqş nami-Gülşa.
Gülşayə dedi: – Bu ərməğani,
Al ki, ana göndərüpdür ani.
Gülşa çü ona nəzarə qıldı,
San rəxtini parə-parə qıldı.
Yıxıldı vida edüb şüurə,
Bir mərtəbəsin yetürdi nurə.
Əhli-hərəm etdilər müdava,
Ta oldu şüur yari-Gülşa.
Çün gəldi özünə ol məhi-bədr,
Dedi ona: – Ey şəhi-mələk qədr.
Həqqa bu igit həməən səvandur,
Kim dərdimə dərdi-tov əmandur.
Məqsuddur ol səvan nə qasid?
Bu aradadür mətayı-kasid.
Yoxdur mənim əldə iqtidarım,
Ta eyləyə nolsa ixtiyarım.

Mən asizədür sənin fəqirin,
Nə nə, qələtəm sənin əsirin.
Bu babdə vardır ixtiyarın,
Qalmışdır əgər olan qərarın.
Göstər yenə şiveyi–mürüvvət,
Ehsanü tələttüf fütüvvət.
Gər olsa qərar məhzi–göftar,
Olmasa o qışrə məğzi–kirdar.
Kim qadirdür ki, edə izhar.
Ol iqrarə nədür bu inkar?!
Qeyrət odu saldı şahı suşə,
Əvvəldə rəfiq edüb xüruşə.
Der: – Səhl ola çəkdim xəsarət,
Əmma kola rəxti–irz qarət.
Kim övrətini verə südayə?!
Lən edə səhan o kədxudayə!
Təxis mənim bir özgə adım,
Var sümlə mülukə izdiyadım.
Nagəh mənə xiffət ola hasil,
Yeg döndərəm ol qərdən dil.
Zur eylədi amili–şəriət
Dedi ona: – Ey dutan təriqət,
Şər allaha di bumudur ayin?!
Gör nə buyurur əlindəki din?!
Dəm urmə dəxi mürüvvətidən,
Ehsan dəmi ol fütüvvətidən,
Bir övrətin olsa əqdi batil,
Saxlamağından sənə nə hasil?!
Asın ola qarşusunda nemət,
Yeməməgidür kəmalı–həsərət.
Bu dünyaya saxlamaq əzabi,
Baqidür ol axirət iqabi.
Kim zülm ilə bir fəqir malın,

Alıb başa arturub vəbalın?!
Əmma ona eyləyüb təvəqqüf,
Versən ki, vəbaldür təsərrüf.
Kimdə ola əqlidin nəсібə.
Uyarmı munun kimi firibə?
Ol amili-əmrü nəhyi-quran,
Dedi ona: – Ey güzini-dövrən,
Bir kişiye kim xuda olur yar,
Bağlanur ona zəbani-inkar.
Yol göstərdi şəhə süryşi,
Hər babdə huşi-eybuşi.
Dil açdı şəhi-xüsəstə kirdar,
Gülşayə dedi ki, ey diləfgar.
Yox tanrı içün xilaf özümdə,
Təğyir qərar olan sözümdə.
Mən məhzi-mürüvvətü vəfayəm,
Eyni-kərəmə rüxi-ətayəm.
Bu əmri-məhalə salma xatir,
Olmaz məndin xilaf zahir.
Getdim ki, görəm o növsəvani,
Kimdür qılayım müşəxxəs ani.
Mətlubindür əgər o məsruh,
Mətlubimdür o mayeyi-ruh.
Çün yetürə ol sənə qərabət,
Rəf ola bəhaneyi-məhabət.
İltəm anı bu hərəmsərayə,
Ol bülbulü yetürəm bu bağə,
Pərvanəni tapşuram çırağə,
Muni deyüb ol səhani-vayə,
Vərqa tərəfinə saldı sayə.
Çün gördü o sərv-i-bustani,
Var bir-bir eşitdögi nişani.
Bildi ki, degil mägər ki, Vərqa,

Ol şiri-ərini-ruzi-heysa.
Dedi ona: – Ey səhani-təmkin,
Üşşaqə degil bumudur ayin?!
Yar ilə duta tərqi-əğyar,
Bir ola yanında qeyr ilə yar?
Pünhan raz eyləmək rəvadur,
Əmma ki, həbibdən xəfadur.
Lazım deyə yar dərdi yarə
Şayəd ki, bula o dərdə çarə.
Vərqa dedi: – Ey hümayi-sayə,
Sayən mənə verdi insə vayə.
Kim qıldı məni şəhə nəsiri,
Ehsan baranı, zilli-xeyri.
Var idi əvəldə ehtiyatım,
Ta sınımya sağəri-nişatım.
Nəqdini güm eyləmişdi mədən,
Fərq eyləməz idi dustü düşmən.
Lütfün məni çəkdi yenlə barə
Ol bardə düzdü sər qətarə.
Hala ki, əlindədür məharım,
Yox dəxi mənim bir ixtiyarım.
Vərqa mənəm, ey dil aşınasi,
Bu xaneyi-dərd kədxudasi.
Əmma sənə rövşən ola, ey şah,
Yox bir qərəzim bu yolda həmrah.
İlla yazıla adım vəfadə,
Çün sabit ola rəhm-səfadə.
Lütfün ilə çün sağaldı yarə,
Gəldi yenə ab ruyi-karə.
Həm lütf ilə, rüxsət eylə həmrah.
Durub gerü qayıdam, mən, ey şah.
Ta qayım ola bədəndə sanım,
Məddah ola tutiyi-rəvanım.

Eh mən sənə əbdi-zərxəridə,
Xislətzadə bəsdür açə didə.
Tah hal ki, gizlü idi razım,
Səbr idi bu işdə çarə sazım.
Daim sağ olgilən səlamət,
Xiffət sənədür, mənə iqamət.
Layiq görünür bu qədrü şanə,
Rüxsət verəsən bu mihmanə.
Bəsdür munu biləvüz mənü sən,
Gəl açma tərqi-amə rövzən.
Şəh der ona: – Ey xüsəstə kirdar,
De bu nesə sözdür etdün izhar?
Səndən bizə yox küdurəti-dil,
Külfət ola durmağında hasil.
Ol gün ki, mənə yetişdi yarın,
Şərh etdi qəmu nə hali-zarın.
Çün mən o xəbərdin oldum agah,
Qıldum ona dəsti-meyl kutah.
Salim saxlanmış ol əmanət,
Bağlanmış ona rəhi-xəyanət.
Əhd eyləmiş idim, ey niku nam,
Görsəm sənə tapşuram durub sam.
Ol gül qoyalı qədəm bu bağə,
Zinət verəli bu bağü rağə.
Alınmamış ol gülün güləbi,
Ol qönçə buraxmamış niqabi.
Bülbül ona olmamış bərabər,
Od kimsəyə verməmiş ol əxgər.
Yalquzdur anın hərəmsərəsi,
Amadə yanında müddəasi.
Bu ürfidə dəbdür həmişə,
Məhrəm ola sümlə xiş-xişə.
Məsmu degildür, ey yeganə,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Bu bəbdə qılmağın bəhanə.
Atan tərək etdi gər bu bağı,
Mən atanam, ey gözüm çırağı.
Atayə nə şivə ola adət,
Məndən gələ felə ol fərağət.
Hər nə ki, dedim rəhi-vəfadə,
İnşiallah olur ziyadə,
Hər bəbdə kəsdi üzrin anın,
Könlün ələ aldı ol səvanın.
Həmmamə apardı ol əkabir,
Geydürdi ona xəllayi-faxir.
Aldı gedüb ol hərəmsərayə,
Xyrşidi müqarin etdi ayə.
Çün ol iki nov nihali-həsərət
Bir-birini gördüğündə heyərət,
Zur etdi ol iki dərdnakə,
Filhal oları buraxdı xakə.
Şəh qıldı sədaqət aşkara,
Dil rəftələrə qılub müdava,
Qansısı göz açdı gördü yarın
Qoydu yerə rəxti-ixtiyarın.
Bir gün, bir gesə ol iki zar,
Bir-birə baxub olurdu əfgar.
Axir yetişüb qərarı-xatir,
Oldu olara şüur zahir.
Çün badeyi-əql doldu samə,
Bülbül gül ilə gələb kəlamə,
Bir-birinə dəhri-dun bəlasın,
Xar azarın, xəzan səfasın,
Şərh eylədilər nəqirü qətmir,
Kim netmiş olarə dəsti-təzvir.
Hər bir gördükdə mihmanın,
Saldı ögə sərgüzəşti-xanın.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Gördükdə olar o mahizəni,
Bildilərü duydular xəbəni.
Hər bir–birini görüb vəfadə,
Öz qılduğu dəvidən ziyadə.
Xursənd olub ol iki vəfadar,
Hər bir qəminə bir oldu qəmxar.
Valeh o muna, bu ona heyran,
Qalib o muna, bu onadur san.
Əsbabi–nişatü eyş hazır,
Asudə müsavirü müsafir,
Qırx gün, qırx gesə qıldı söhbət,
Bir–biri ilə o həmməhəbbət.
Gəh–gah şəhi–həşəm sitarə,
Pünhan olara qılar nəzarə.
Ta kim görə ol iki hisazi,
Bir–biri ilə qılanda bazi,
Baz ol kəbkə açarmı çəngal?
Ya kəbk bu bazə sındırar bal?
Gördü ki, ol iki pak kirdar,
Bir–birə qılar həqiqət izhar.
Bağlu olara dəri–məsazi,
Səssadələri durur nəmazi.
Birdür olara hüzurü qeybət,
Qət etdi bu şivə rahi–reybət.

**GÖTÜRMƏK DƏSTİ–HİMMƏTDÜR
BU, VƏRQA VƏSLİ–GÜLŞADƏN**

Şəh rəh bulduqda intibahə,
Xət çəkdi sərideyi–nikahə.
Vərqayə dedi ki, ey səvanmərd,
Ərbabi–həqiqət içrəsən fərd.

Min bəd gəl olma vəhşət əfza,
Bu dərd ilə qoyma yanə Gülşa.
Gör fürsəti qoyma yerə rahın,
Ol rahdədür bu gün fəlahın.
Ver rüxsəti meyl qıl bu rahə,
Qazi gələ ləb açə nikahə.
Sən bülbülə bəs bu dərdi-hisran,
Qılğil vəsl ilə dəfi-hirman.
Açgil qapunu girüb bu bağə,
Sal didə fəzayi-bağü rağə.
Yetişməmiş ona dəsti-əğyar.
Saxlanmış əmanətindür, ey yar.
Vərqa ki, eşitdi bu kəlamı,
Suş eylədi digi-nəngü nami.
Artub dərya sifət xüruşi,
Az qaldı bata qürabi-huşi.
Axir ki, o zovrəqi-şüsaət,
Nəql eylədi sahilə bəzaət.
Təmkin ilə şahə qıldı təhsin,
Təhsin demə səd həzar təhsin.
Dedi ona: –Ey vəhidi-dövrən,
Xətm olmuş əgərçi səndə ehsan,
Faş oldu mürüvvətin səhanə,
Feyzin ilə pür dili-zəmanə.
Həqqa ki, bu söz degil riyayi,
Kim zimnidə ola cacxayi.
Əmma məndin həm olma qafil,
Ey xosrovi-mülkü şahı-adil.
Taledən əgər əlim durur dar,
Yüz şükr ki, nəqd himmətim var
Ey kişvəri-ədl şəhriyari,
Qanda aparım bu nəngü ari.
De nesə qəbul edər mürüvvət,

Bu şivəni sahibi-fütüvvət?!
Kim sən tökəsən səhan mali,
Sərf eyləyəsən durub xəyali,
Dil eyləyübən qəmə nişanə,
Öznü salasan o bəhrü kanə,
Ələ salasan o dürri-nabi,
Təsxir edəsən ol aftabi,
Çün zahir ola həqiqəti-hal,
Bazın o şikarə açmıya bal.
İnsaf ola eyşə səddi-rahın,
Qala yürəgində dudi-ahın.
Gəlüb bir edə səsarət izhar,
Der: mənədürür o dür səzavar.
De şəridə, ürfdə göftar,
Məquldururmu, ey nikukar?!
Həqqa ki, bu gəldügimdən, ey şah,
Ol fikr mənə degildi həmrəh.
Səndin gəlüb istəyəm təbibin,
Əldən alayım durub həbibin.
Gəlməgdə mənə bu idi məqsud,
Ol gün ki, vüsudim ola nabud,
Çün əhli-vəfadən açıla raz,
Məndən həm ola o bəzmdə saz.
Zinhar sənə həzar zinhar,
Nisbət mənə muni vermə, ey yar.
Ol ləl ki, əlindədür sənindür,
Layiq dür bu mədənindür.
Görmiyə xəzan güli-bəharın,
Sən sağ ol və yar ola yarın.
Bu bir neçə gün ki, mihmanəm,
Şərməndeyi-lütfi-mizbanəm.
Xatirdə budur ki, şəfqəti-şah.
Mihmanına rüxsət edə həmrəh.

Nesə qıla şah mehrıbani,
Məndən əvəz ola dilgırani.
Əğyarsız olsa yarıdır yar,
Əğyar ilə yar qəmdür azar.
Şəh çün o kəlamı eylədi guş,
Öz himmətin eylədi fəramuş.
Heyran qaldı o karü barə,
Min od ona saldı bir şərərə.
Hərçənd nəsihət etdi ağaz,
Vərqa ol tarə düzmədi saz.

BƏYAN EYLƏR BU SÖZ VƏRQA İLƏ GÜLŞA MƏQALATIN

Gülşə dəx o rəmzidin xəbərdar,
Ol ki, nə fikr eyləmiş yar.
Od saldı o zarə atəşi–eşq,
Göydü yenə ol müşəvvəşi–eşq.
Bir nov ilə qıldı növhə..bünad,
Guşi–fələgə yetişdi fəryad,
Pəs aldı yanına dilrübəsın,
Yəni ki, o dərd mübtəlasın.
Hər babdə qıldı dilrübəyi,
Ol əqdə üçün girehgüşəyi.
Heç söz anın olmadı qəbuli,
Qıldı asiz o dilməluli.
Dutardı hər etirazi–Gülşə,
Rədd eylər idi o söznü Vərqa.
Vərqa dedi: – Ey könül qərari,
Əldin yelə eylə bu şikari.
Əmma bu şəhi–firiştə girdar,
Çox çəkmişdür bu yolda azar.

Sərf etmiş o gənsü mali-aləm,
Ta kim səni qılmış öznə həmdəm.
Duyduqda sənin bəlavü dərdin,
Bu sineyi-gərmü ahi-sərdin.
İnsaf olmuş anın dəlili,
Timar ilə bəsləmiş əlili.
Hərçənd ol eyləyə mürüvvət,
Rövşən qıla məşəli-fütüvvət.
Söylə bumudur nişani-mərdi?
Kim anlıya bu bəlavü dərdi,
Bu sümləni eyləyə fəramuş,
Olmaq diləyə səninlə həmduş.
Tərk et həvəs, uyma gəl, məhalə,
Salma özünü, məni vəbalə
Fələ gəlməz-bu kam məndin,
Dolmaz ol əlində sam məndin.
Olsan sən əgər vəfadə qaim,
Bu nəğd əlində qalsa daim,
Ola mən ilə sən vüsalın,
Bu xahişi-şövqi-ittisalın.
Ol gün ki, qiyam ola qiyamət,
Sadiqlərə yetməyə qəramət,
Ol gün mənü sən vüsali-savid,
Bu dəviyə yaxşı bağla ümmid.
Çün məks ilə bitməz ehtiyasım,
Yox getməməgimdə həm əlasım.
Bir neçə gün ol xəyalə qane
Bu getməməgə gəl olma mane.
Hərçənd verür şəh istimalət,
Artır mənə dəmbədəm xəsalət.
Zahirdə əgərsi dur səndin,
Oldum kəsübən hüzur səndin.
Tən gər gedər isə mündadur san,

Verəm sənə sani saxla mehman.
Zinhar ki, saxla əl qəribi,
Qoyma dələ xar əndəlibi.
Kar eylədi dər o dilfigarə,
Bu şəri oxudu anda yarə.

Q Ə Z Ə L

Bu gün, ey dust, dil mürğini olmaq kəbab istər,
O məmur eyləyən məzrəni ömr ilə xərab istər.
Xümarı-badeyi-əyyamdən bəs insimiş xatir,
Qoyub baş yerə ta sübhi-qiyamət didə xab istər.
Fəna istər özünə xatiri-naşadımız əmma
Səhan olduqsa sananın məzasın kamyab istər.
Nesə ənsüm-saya hisran düni bu çeşmi-xunbarım.
Olubdur dilgiran sübhi-əsəldin aftab istər.
Dili-ləbtəşnə dərya sahilindən təşnə ovd etsə,
Degil qəm sağərü peymanəvü sami-şərab istər.
Bu gün çün arzudə iddiamız sidqə şamildür,
Sözü rədd olmayıb pünhan duasın müstəsab istər.
Demən burdu Məsihi nişə rüx bu arzulərdin,
Degil qafil o aqil axirin hüsnülməab istər.

BU, GÜLŞANIN OL İSTİĞNADƏ ƏRZİ-HALİDÜR YARƏ

Gülşa bu kəlamı eyləgəs guş,
Nə söz, özün eylədi fəramuş.
Əqlin başa vergəs ol pərizad,
Yeritdi nesəsi qıldı fəryad.
Pəs söylədi:– Ey tən içrə sanım,

Vey kəmdəhi–dilü rəvanım.
Mən asizənin yox ixtiyarı
Kim ola sənin ilə mədari.
Yoxdur–sənə dəxi dəsti–zurum,
Vəslinlə müdam ola hüsurum.
Nesə ola sövri bu bəlanın,
Halı nə ola bu mübtəlanın.
Əkməkdə şəmameyi–nəvidim,
Var idi vüsalə çox ümidim.
Peyvəstə xəyali–vəsl edərdim,
Tərtib ona fərü əsl edərdim.
Gəh rəxt düzüb, gəhi şəmayil,
Arayışə xatir idi mayil.
Güm oldu çü ol qərəz aradən,
Məyus oldum o müddəadən.
Hala qəmədən ümid döndi,
Novmidlik ilə san söndi.
Pabənd ola nesə bir əlayiq,
Nesə çəkə minnəti–xəlayiq?
Yegdür ura püşti–pa vüsudə.
Təbdil edə budəni nəbudə.
Sənsiz nədərəm bu sismü sani,
Səbr ilə rəvan verəm rəvani.
Saldı məni çünki getdi dildar,
Olmaq nə rəva müsahib əğyar?!
Yetsə xəbərim ki, öldü Gülşə,
Gəl qəbrimə eyləgil tamaşa.
Dirlikdə çü olmadı ərusi,
Xakim qıla bari paybusi.
Öldüm demə vayə ver əmindən
Kəsmə gəl əlimni damənindən.
Qafil məni anda bilmə, ey yar,
Gəl üstümə kim mənəm xəbərdar.

Ta sən qoyasan qədəm o xakə,
Ruhum saça nur o fərqi-pakə.
Haşa ki, şəhidi-xənsəri-eşq,
Gərdənnəhi-qeydi-çənbəri eşq.
Fövt olmağilə ola fənasi,
İtə ol aradə müddəasi.
Ləb bağladı bu söz üstə razə,
Filhal bu şəri düzdü sazə.

Q Ə Z Ə L

Bu xümmari-səbuhi-arzusindən şərab istər,
Dağıtmış noğli əflakə gəhi sami-şərab istər.
De ey göz nuri, könlümün süruri, ömrümün nəqdi,
Nədəndür bu ki, san sananə səndən istinab istər.
Dutub san töhfəsin amadə idim rahi-təslimə,
Gəlür, əlbəttə, malın bir gün ol sahib rikab istər.
Çü almaz dust vəsl əyyami göznə bu mühəqqərnə,
Bu məyusi-əvvəl min bəd san mülkin xərab istər.
Degil vəsl istəgim bu xatiri-naşad üçün billah,
Budur qorxum ki, yarım yar yarından hesab istər.
Bu dirlikdən qərəz əxzi-mətai-vəsli-sanandur,
Və gər nə xəstə dil yaleytni künti-türab istər.
Degil eyb ər Məsihidən ləsasət görsə sananı,
O Rumi mənbəidən hinduyi-ləbtəşnə ab istər.

BU, VƏRQANIN TƏSƏLLİ VERMƏGİ GETMƏKDƏDÜR YARƏ

Çün şerindən ol gül əndam,
Oldu ol dövrədə təhi sam.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Vərqa edə ta təsəlli ani,
Açdı ona babi-həmzəbani.
Dedi duru , ey gözüüm qərası,
Dil qüvvəti, xatirim səfasi.
Qəm yemə həyati-müstəarım,
Gər olsa neçük dutar qərarım.
Tez qayıdam ər olursa ruzi,
Qoymən çəkəsən bu dərdü suzi.
Qurma mənə bənd, verməgil pənd,
Himmət muna nesə ola xürsənd?
Mən mundavü anda qala malım,
Ötə bu riayət ilə halım.
Salmışdur ələ Yəməndin iqbal,
Aləm-aləm, səhan-səhan mal.
Alub gələyim o malü gənsi,
Vasib mənədür çəkəm bu rənsi.
Qonanda bu xanə bir də mehman,
Xani qıla mədəni-Bədəxşan.
Ta rəf ola şiveyi-gədalıq,
Zahir ola vəzi-padşalıq.
Öldürdü məni bu lafi-xali,
Göydürdü bu vəzi-laübalı.
Sərsəbz edəyim bu kişti-lafi,
Yaxşılığa eyləyim təlafi.
Xətm eylədi çün bu söznü Vərqa,
Filsümlə təsəlli oldu Gülşa.
Ta əlni götürdü damənindən,
Bülbülü uçurdu gülşənindən.

**BU, VƏRQA OL SƏFƏRDƏ
NƏQDİ-SANIN YARƏ VERMƏGDÜR**

Vərqa olar ilə xeyrbadi,
Qıldı dutuban təriqi–vadi.
Bir mil anın ilə ol səhandar,
Həmrah oluban qayıtdı naçar.
Bir qul özü ilə aldı həmrah,
Düşdü yola, getdi yalquz ol şah.
Bəhruz idi ol qulam nami,
Qabil özü, şəhdlü kəlamı.
Getdi demə aşiqi–diləfgar,
Nesə qoya gedə kuyi–dildar?!
Aşiq dəri–yari tərək edərmi?
Pa getdisə gərçi dil gedərmi?
At sürdü yetüb o mərəğzarə,
Kim dərdinə anda oldu çarə.
Salduğda nəzər o sərzəminə,
Eşq eylədi zur o dilğəminə.
Pəs dedi ona ki, narəvadur,
Mundan etmək sənə xəxadur.
San munda bu müştı–üstixani,
Qanda aparursan, ey filani?!
Ağuş açasan bu yerdə xakə.
Gər yetə xəbər o dərdnakə.
Əlbəttə, gələb edər güzari,
Firdövs qılar o sər məzari.
Şərməndəliğin bəs aşınadən,
Qurtar özünü qəmə bələdən.
Tale sənə qılmaz oldu yari,
Nesə çəkəsən bu zillü xari.
Bu səyi–bəliğü siddi–vafir,
Səndin qəmu xəlqə oldu zahir.
Tikdün yenə göz ki, verə vayə,
Oldu qəmusu ziyani–mayə.
Pəs belə həyatdan nə hasil?

Yekdür olasan bəqayə vasil.
Açgil yüzünə dəri–bəqani,
Qət eylə bu ülfəti–fənani.
De kim girdi bu xakdanə,
Nakam ani qoymadı zəmanə,
Qıldı tənə san ilə nifaqi,
Artıldı bəqayə iştiaqi,
Şayəd yetürə bu müddəasın,
Göndərdi əliqə çarvasın.
Pəs aldı vüzuvü durdu razə,
Yüz dutdu təriqeyi–niyazə.
İxlas ilə bağladı iqamət,
Xətm olduqda səlati–hasət.
Baş qoydu o sanfəda zəminə,
Ta nəqdini tapşura əminə.
Gönlüdəki razə düzdü sazın,
Ərz eylədi xaliqə niyazın.
Key padşəhi–sərir–həsti,
Yıxdı məni sövri–tənpərəsti.
Ta nesə verə vüsudim azar,
Azarə nesə olam giriftar,
Gəsgil tənü sanın irtibatın,
Qət eylə rüsumi–ixtilatın.
Rəf et bu vüsuddən nişani,
Sansız nədərəm dəxi mən ani.
San yaxşıdur, ər görürsə sanan,
Nə faidə ola vəslisiz san?
Lütf ilə çıxar məni kəranə,
Bənd etmə bu qeydi sismü sanə.
Götürdü könül dil arzudin,
Döndərdi həvəs o rəngü budin.
Bu dar ki, xaneyi–həvəsdür,
Tərki–həvəs edəlüm ki, bəsdür.

Nesə bu sipəhri-şöbədəbaz
Hər dəm mənə bir füsün edə saz.
Ta nesə olam əsiri-hisran,
Dövr etmiyə rayim ilə dövrən.
Gər qövldə sadıqəm ilahi,
Pozgil bu büsatü dəstgahi,
Vər kazib isəm məni-sigərxar,
Qoygil çəkəyim bəlavü azar
Bu sözdə idi gedüb şüuri,
Getdi yelə ol çırağ nuri.
Pak olduğidin anın duasi,
Bitürdi ona nədür rizasi.
Sərməşqi-fənadin aldı təlim,
San qabizi-ruhə qıldı təslim.
San mürği gözəttdi aşiyanın,
Dinləndi çü buldu öz məkanın.
Tən eylədi rənsini fəramuş,
Bin zövq ilə xakə oldu həmduş.
Qurtuldu o düşdügü bəladən,
Əmn oldu bu çəkdügü səfadən.
Bir oldu ona vüsalü hisran,
Dərdi-dilinə yetişdi dərman.
Bu növ ilədür səhan mədari,
Ta verdi alur, budur qərari.
Kim qoydu qədəm bu xakdanə,
Kol getməgə olmadı nişanə.
Hasil ki, o sərv-i-baği-möhnət,
Səbz eylədi çünki bərgi-rehlət.
Bəhrüz gəzüb bir-iki saət,
Ta ağası qıla fərağət.
Gəldi ki, ani qıla xəbərdar,
Dur atlana gör ki, doydu rəhvar.
Nə gördü baxub o novsəvani,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Qılmış yelə mürği–zindəgani.
Yırtdı yaxasını, açdı başın,
San göydürübən axıtdı yaşın.
Düşdü o kəməli–iztirarə,
Ta nesə o dərdə edə çarə.
Gər getsə, xəbər aparsa şahə,
Qorxur ki, yetə gəzənd o mahə.
Gər saxlamağa durur o kani,
Təshiz gəlüb kim eylər ani.
Nagah bu iki bəla düçari,
Eylərkən ağası üzrə zari.
Bir qafilə gördü, oldu peyda
Arturdu pəs ol fəğanü qövğa.
Çün qafilə əhli duydular hal,
Təshizinə sümlə açdılar bal.
Ta göz açasan o lölöyi–nab,
Oldu batub anda qərqi–girdab.
Sövhər yenə övd qıldı kanə,
Fəxr etdi o kan nöh asimanə.

**EŞİTMƏGDÜR
BU, MÖHSÜN ŞAHÜ GÜLŞA
FÖVTİ–VƏRQANI**

Olduqda təmam o şügli–sansuz,
Ol qövm dağıldı, qaldı Bəhrüz.
Qayıtdı gerü pəs ol vəfadar,
Ta xosrovi eyləyə xəbərdar.
Saldı özünü sərayi–xasə,
Düşdükdə qəbuli–ixtisasə.
Ləb açdı ki, şah ola səlamət,
Vərqayə yetişdi bu qəramət.

Şahiddür əlimdə atü tasi,
Ta kim ola sidqimin rəvasi.
Eşitdi muni çü ol güzidə,
Bil eyni-səhanə nuri-didə.
İstərdi edə nihan o razi,
Xali qıla sövtdin o sazi.
Tişrə çıxuban nə gördü ol şah,
Məmlu durur ol xəbərdən əfvah.
Mümkün degil etmək ani pünhan,
Qayıtdı hərimə gördü sanan,
Olmuş agah bu xəbərdən,
Yandurmuş özünü ol şərərdən.
Etmiş duruban siyəh libasın,
Əhya qıluban rüsumi-yasın.
Urmuş qəmu sins səbrə atəş,
Atəş sifət ol aradə, sərkəş.
Qılmış bitab, çak sinə,
Açılmış üzə dəri-dəfinə.
Ol çakdə sinəsi nümayan,
Çün zülmət içində abi-heyvan.
Rəh açmış o çeşmeyi-həyatə
Qan qatmış o qənd ilə nəbatə.
Yox, parə qılub o sibi-həsərət
Açmış rüxi-xasə babi-sənnət.
Xali olmuş gülabdən gül,
Zahir ona zəxmi-çəngi-bülbül,
Dökmüş, urmuş nəmək kababə,
Seyl ilə kələf o mahtabə.
Açmış başı, zülf edüb pərişan
Dökmüş gülə dəstə-dəstə reyhan.
Əzbəs yüzə urmuş idi seyli,
Nə yüz əli olmuş idi neyli.
Qan mövsinə qərq olub gülüstan,

Xali sünbüldən ona bustan.
Saçmış başa xakü xakə məsər,
Urmuş kani-əqiqə səd sər.
Yolmuş mücəsin o laübali,
Qalmış hinduyə kişi-xali.
Etmiş duruban siyəh libasi,
Əhya qıluban rüsumi-yasi.
Başı açuqü saçı müşəvvəş,
Almaz gözə kimsəni o məhvəş.
Saat-saat gedər özündən,
Yoxdur xəbəri özü sözündən.
Gördü çü şəhi-xüsəstə kirdar,
Gülşayə olundu kari-düşvar,
Olmaz mən ilə ol təsəlli,
Əlhəqq mənənin degil məhəlli.
Oldu ona yar ol əzadə
Qəmxarlıq etdi ol bələdə.
Bir gün, iki gün bu rəsmə ol şah,
Ol dərdkəş ilə oldu həmrəh.
Şəh anladı ol əzarəsidə,
Heç növ ilə olmaz arəmidə.
Fikr etdi aparsa ol figari,
Görsətsə ona məzari-yari,
Bir neçə gün etsə anda muyə,
Təğyir verə bu rəngü buyə.
Əmr eylədi ol şəhi-səvanbəxt,
Vərqa qəbirinə nəql edün təxt.
Geldüb verəm anda aşü abin,
Qəbrin düzübən yığam tərabin.
Ol şüğl yetişdi ehtimamə,
Pəs qıldı səla xəvasü amə.
Atlandı şəhü tamam ləşkər,
Həmrəh olub əhli-şəhr əksər.

**BUDUR, GÜLŞA ÖZÜN QILMAQ
MƏZARİ-YAR QURBANİ**

Bir hudəsi-dərd içində Gülşa,
Dutmuşdu o tale ilə qovğa.
Nə səbr əlində, nə qərari,
Var idi könüldə izzirari.
Ola yetişə məzari-yarə,
Qurban qıla öznü ol məzarə.
Yetişdükidə o sərzəminə,
Pəs eylədi iltimas əminə.
Ümmid budur ki, şahı-aləm,
Rüxsət verə kim bulardan əqdəm.
Yalquz gedəm ol səri-məzarə,
Dərdi-dil edəm məzari-yarə.
Bu zümrəyədür tərifi-adət,
Yığlamaq üçün məzari-xəlvət,
Şəh verdi rizavü getdi ol yar,
Ta mərqədi-yarə yetdi ol zar,
Çün düşdü gözü məzari-yarə,
Zur eylədi şövq o dilfigarə.
Qoydu gerü bir kənarə səbri,
Düşdünü qusaqladı o qəbri.
Yüz qoydu o xakə, qıldı avaz,
Çağırdı ki, ey mənimlə həmrəz.
Həmrəhliğin bu idi, ey yar,
Kim qılmıyasan məni xəbərdar.
Səbr eyləmədün bu suzə dağə,
Çəkdün özü guşeyi-fərağə.
Qurtardın özün qəmə ələmdən.
Peyvəstə bu dəhr edən sitəmdən.

Rəhm eyləmədün bu dilkəbabə,
Getdün məni saldun izzirabə.
Sağınməgil, ey mənə olan san,
Sanə verəm imtidadi-hisran.
Dil nəqdini gör bu xaksarın,
Filhal nesə qılar nisarın.
Əl vermədi munda çün vüsalın,
Bari bula anda ittisalın.
Eşq isrə, bəgim, bu narəvadur,
Bil aşiqə qayəti-xətadur.
Bir yar çəkə özün bəqayə,
Bir getmiyə aldana fənayə,
Baş qovza olam səninlə həmduş,
Yetişdi ərus açgil ağuş.
Muni deyüb ol büti-səmənber,
Çün səbzə özünə çəkdi xənsər.
Nəsb eylədi dəstəsin məzarə,
Növkini o sineyi-figarə.
Bir zövq ilə açdı qəbrə ağuş,
Ta qəbrə olunduğunda sərpuş.
Tən lövh oldu rüxi-məzarə,
Ruh oldu qərin ruhi-yarə.
Mərdanə əgərçi qıydı sanə,
Yetişdi vüsali-savidanə.
Gər desə biri degil müvafiq,
Şər içidə bu ədayi-aşiq,
Öz nəfsinə qəsd narəvadur?!
Gər olsa səhan-səhan xəttadur.
Söylə zahir durur bu məzmun?
Mərfu durur vəbali-Məsnun.
Hər fərqə ki, eşq saldı sayə,
Hər fərdə ki, şövq yazdı ayə,
Uymaz dəxi əql edən füsünə,

Axir məşhur olur sünunə.
Heç kimsənə olmadı xəbərdar,
Kim netdi özünə ol diləfgar.
Şəh gəldivü düşdü bargahə,
Yer verdi o şəhrivü sipahə.
Göndərdi rəvan bir-iki məhrəm,
Ta kim olalar o yarə həmdəm.
Gəldilərü gördülər rəvani,
Ölmüş, yatur anda sanfədani.
Almış anı zəxmi-növki-xunxar,
Bərgi-gülü nesə kim dələr xar.
Agah qılub şəhi-səhani,
Ərz eylədilər o masərani.
Şahın oldu siyah ruzi,
Birinə yüz artdı döndü suzi.
Heyrət ani saldı izzirabə,
Dil atəşə verdi, didə abə.
Çox yığladı, qıldı ahü nalə,
Heyran qaluban o vəzü halə.
Yandurdu çigər o masərayə,
Rəxt etdi siyəh, girüb əzayə.
Qüssalə gəlib yudu o mahi,
Olduqda təmam o dəstgahi.
Əmr eylədi ol şəhi-vəfadar,
Açdılar o qəbri-aşiqi-zar.
Ol mərqədə qoydular həm ani,
Gəl gör bu səhani-bivəfani,
Ta qılmadı xak olarə sərpüş,
Öldürmədi, qılmadı həmağuş.
Həmxabə olundu yar yarə
Bu qəmlü yetişdi qəmküsarə.
Şəh verdi oların abü aşın,
Hər miskinın düzüb məaşın.

**MÜSAVİR OLMAĞIDUR BU ŞƏHİN
OL MƏRQƏDİ-PAKƏ**

Çün oldu bəhar aləmaray,
Ruyi-çəmən oldu behsətəfzay.
Pəs çıxdı o qəbr sinəsindən,
Zahir oluban dəfinəsindən.
Baş çəkdi iki nihali-həmbər,
Biri sərv, biri sənubər.
Çıxduqda iki nihali-məruf,
Hər bir olmuş birinə məlfuf.
Şəh bağlıyub anlara iradət,
Edərdi gəhi gəlüb ziyarət.
Axir muna düşdü rayi-şahi,
Ol məşhədi edə təxtgahi.
Çün şah o məkanə saldı sayə,
Sayə o zəminə verdi vayə.
Ol şəhr əhli gəlüb təmami,
Bay ilə fəqirü xasü ami.
Görmüşlər idi çü rahəti-dil,
Sümlə ol aradə dutdu mənzil.
Şəh hər kişinin görürdü şanın,
Şanə görə mülkdin nişanın.
Yazdurub edərdi ona təslim.
Təslim ilə göstərürdi təkrim.
Verüb ona məune imarət,
Bu rəsmə edərdi ol riayət.
Gördükdə şəhin təfəqqüdatın,
Xas ilə əvamə iltifatın,
Doldu ev ilə o dəştü səhra,
Bir şəhri-əzim olundu peyda.

Əlqissə, o Məşhədi-münəvvər,
Hasətgəhi-ələm oldu əksər,
Zira kişi bulduğu muradın,
Arturdu xəlayiq etiقادın.
Şah olmaduğu vəfadə qasir,
Qıldı o məzarə kalmüsavir.
Açdı üzünə dəri-mübərrat,
Hər gün qılar idi tazə xeyrat.
Bu rəsmə keçürdi ol mədari,
Ta axıra yetdi ruzgari.
Tərk etmədi vəz ol əhli-təmkin,
Təhsin ona, səd həzar təhsin.

BU, XƏTMİ-NÜSXƏ BİR MÖSİZDÜR OL XƏTMİ-RİSALƏTDƏN

Saqi, qanı badeyi-rəhiqin,
Gündüz yarın, gesə rəfiqin.
Dur axiridür, gəl etmə təqsir,
Müştaq o səvanədür məni pir.
Nəql ötdü, boşandı nöqli-xani,
İçildi şərabi-həmzəbani.
Dur qoymagilən bu dilşikəsti.
Pamal edə dərdi-nimməsti.
Gəl üstümə zarü natəvanəm,
Qıl zində məni ki, mürdə sanəm,
Ver badə durub bu bad dəstə,
Şayəd ola bu şikəstə bəstə.
Başa çıx a nəşeyi-ayağın,
Axir suyunu verəm bu bağın.
Bəllü bu kəlam xasü amə,
Hər sahibi-izzü ehtiramə.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Bir vəqədin zaman ola dur,
Ol nəqldə naqil ola məzur.
Gər yaxşı yaman ola zirun,
Hərrasə durur anın rüsui.
Az etmiyə naqil ehtiramın,
Nəql etməsi ravinin kəlamın.
Bu lazzımədür qılanda təqrir,
Ravi sözünü nəqirü qətmir.
Naqil çəkə rışteyi–bəyanə,
Ol tərz əda qıla fəsanə.
Gər sidqdə olmasa güvahi,
Yox qayilin arada günahi.
Məşhur durur bu hərfi–əqli,
Küfr olmaz aradə küfr nəqli.
Ravi durub eyləmiş rəvayət,
Bu qisseyi–köhnədin hekayət.
Şəh Möhsün, o dideyi–zəmanə,
Çün çeşmi–zəmanə ol yeganə.
Bir gün durub etdi bu xəyali.
Kim edə o gündə səşni–ali.
Nəql eylədilər düzüb bisati,
Ol mərqədə təxti–inbisati.
Yığıldı əhalivü əkabir,
Səm oldu əalivü əsağir.
Gəldi olub o behişt bağı,
Qəmdin qəmunun dili–fərağı.
Hər kim bir aradə dutdu mənzil,
Mənzil doluban boşandı məhmil.
Bunlar məşğul bu sürurə,
Yetişdi biri gəlüb hüzurə.
Dedi şəhə: – Doğdu aftabın,
Baş ilə ayağ budur səvabın.
Mücdə ki, sənə yetişdi məqsud,

Yüz verdi bu gün səhan-səhan syd.
Bər verdi sənə nihali-dövlət,
Dur ver çü əlində var fürsət.
Yəni gəldi budur rəsulun,
Hər bəbdə qibleyi-qəbulun.
Sayə saldı sənə nəvası,
Sanlar ola sayəsi fədasi.
Ol sədrnişini-qabi-qövseyin,
Bu bükəyə verdi zinətü zin.
Sənə qona gəldi mehmandur,
Dur vəsləti bul ki, raygandır.
Mənsurü müzəffər ol qəzadən,
Olmuş fariğ o müddəadən.
Ovd etmiş o tanrının həbibini,
Ol gülbüni-şərəndəlibi.
Şəh anladı ona yetdi vayə,
Saldı başına hümay sayə.
Sünbişdə mübəşşirin dərayi,
Yüz qıldı rəsul xakpayi.
Bir növ etdi ədayi-xidmət,
Əshabə qəmu yetişdi heyrət.
Min izzət ilə o müstəbani.
Ol məslisi-səşnə çəkdi ani.
Həzrət qıluban dəmi fəraği,
Durdu seyr edə o baği.
Bağ içihə ol həbibini-dəyyan,
Əshab ilə seyr edərdi hər yan.
Gördü yetişüb anın güzari,
Vərqa, Gülşə olan məzari.
Bir mərqədi-pak ol aradə,
Firdövs ona rəşk edər səfadə.
Möhsündən ol aftarı-iqbal,
Qıldı duruban təfəhhüsi-hal

Şəh ərz etdi o masərani,
Eşq anlara eyləyən səfani,
Əhval qəmu nəqirü qətmir,
Ol həzrətə qıldı sümlə təqrir.
Meyl eylədi iştiaqi-əshab,
Ta kim açıla o rıştədin tab.
Durdu qəmu rahi-iltimasə,
Ol şivədə səxt edüb əsasə.
Vari dedi: – Ey rəsuli-muxtar,
Bu həzrətə bir muradımız var.
Lütf eyləyə ləb açə duayə,
Vərqayə verə duasi vayə.
Dirlüb dura ol xüsəstə kirdar,
Bu mösüzi görə yarü əğyar.
Biz həm görələm o novsəvani
Bir-bir qılalum ziyarət ani.
Pəs verdi səvab o bərgüzidə,
Gey siz mənə sümlə nuri-didə.
Yox ömr dəxi o novsəvanə,
Dirilə qədəm qoya miyanə.
Müşküldür isabət iltimasə,
Qoymağ divar bu əsasə.
Durdu ayağə Əmiri-Mərdan,
Ol səfşikənü hücəbri-meydan,
Ol övsi-səmahətə məhi-bədr,
Yəni ki, Əliyyi-aliəlqədr,
Pəs dedi rəsulə, ey xudavənd,
Çün xatirimiz bu şüglədür bənd.
Sən şahid ol eylədim qərari,
Ta səm yetə muradə vari.
Qalmış nola ömrümün bəqasi,
Qıldım qəmu Vərqənin fədasi.
Bağışladım ani ol səvanə,

Ta zində olub gələ səhanə.
Çün qıldı o mədəni-səxavət,
Sərmayeyi-ömrə səmahət.
Şahi o hədisi-heyrətəfza,
Ol şüglidə qıldı fikr peyma.
Əndi yerə ruhi-qüdsi-təlqin,
Pəs dedi rəsulə olma qəmgin.
Həqdin vardır sənə səlamım,
Sonra bu xülasəyi-kəlamım.
Əmr eylədi bu xüsusə bari,
Hər nə qılmış Əli qərari.
İqrari bizim qəbulumuzdur,
Çün ol şayəstə qulumuzdur.
Bağışladun ona ömrün anın.
Liykən ömürünü ol səvanın,
Verdük yenlə muna bərabər,
Səhl ola de bu ətəyi-əhqər.
De xatiri xoş ola Əlinin,
Bu bəbdə qədri çox vəlinin.
Verdim Gülşayə dəxi ruzi,
Ta yarının ola dildiruzi.
Qəm çəkmə gəl olgilən fərağət,
Dur eylə dua, qılam isabət.
Bu səhlidür eyləsən təmənnə,
Məvati-səhan bulurlar əhya,
Çün buldu rəsul müddəasın,
Durdu yerə düşdü rəvasın.
Ol hasət üçün qılıb nəməzi,
Dərgahə açub kəfi-niyazi.
Ləb açdı ki, ey xudayi-aləm,
Səndən oldu mükərrəm adəm,
Bu nüktə olubdur azmudə,
Lütfün irişən yetər şühudə,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Ey sən qəmu feyzü sudi–aləm,
Səndən olmuş vüsudi–aləm.
Sazəndeyi–çar taqi–şəşdər
Arəndeyi dövri–çərxi–çənbər
Bu arada zatının həqiqün,
Ol zatə sifatinın həqiqün.
Bu arada zatının həqiqün,
Xahişdə o süstüsü həqiqün
Xəlq içrə itaətin həqiqün,
Dəvətdə isabətin həqiqün.
Bu qəbriyə sinə ver nisati,
Qılqıl yenə tazə ol sifati.
Bu gülxəni eylə tazə gülşən,
Ta qüdrətin ola xəlqə rövşən.
Bu sözdə idi hənuz Əhməd,
Yetişdi o qəbrə feyzi–sərməd.
Açıldı məzarü durdu Vərqa,
Həmrəh anın ilə ol dilara,
Əmma ol iki degildilər ur,
Puşışləri idi kisvəti–nur.
Birinə yüz anların kəmalı,
Artmış o kəmal ilə səmali.
Göz açdı çü ol iki nikufal
Bildilərü duydular nədür hal.
Ta gördülər ol şəhi–səhani,
Duydu anlar ki, kimdür ani.
Rüxsarə yetürdilər o payə,
Kim ərşə yetürmüş idi sayə.
Baş qavzayub etdilər dualər,
Ol həzrətə qarşu çox sənələr.
Qıldı ol iki tapub səadət,
Təsdid kəlimesi–şəhadət.
Həzrət bulub anları müvəhhid,

İmanivü etiqadi zayid.
Gördü oları bəsi–giramı,
Pəs aldı yanına şahi–Şami.
Belə olunur dedi hüveyda,
Kim Gülşadur nəsibi–Vərqa.
Bu babdə söz demək xətdür,
Sevda dəxi qeyrə narəvadur.
Pəs bağladı onların nikahın,
Ta kim içələr vüsal rahın.
Möhsün şəh, o adili–zəmanə,
Dil bağlamamışdı çün səhanə.
Ərz etdi rəsulə key şahənşah,
Lütfün çü olara oldu həmrəh.
Həqqa mənə həm bu idi məqsud,
Kim olalar ol ikisi xoşnud.
Verdim Vərqayə təxti–şaHi,
Tapşurdum ona bu dəstgahi.
Dəxi muna dutmasın bəhanə,
Versin mənə çərx salıyanə.
Bir guşədə ta olam fərağət,
Asayış ilə qılam ibadət.
Səm eylədgüm bu mülkü mali,
Olsun qəmusi anın həlali.
Hazir o səhabeyi–güzinlər,
Qıldılar ona çox afərinlər.
Gər aqıl isən dur urməgil laf,
İnsafın var, vergil insaf.
Qıl yaxşı nəzər, göz aç bu halə.
Bu şivə dəlildür kəmalə.
Eşitdünmi ki, bir şahənşah,
Bəxt ilə rizasi ola həmrəh?
Qeyrinə verə o tass təxtin,
Özünə qıla siyah bəxtin?!

Mesihinin divanı 2-ci cild

Əldən qoya təxt dürü gər tas,
Bir nan üçün ola qeyrə möhtas,
Gördü bu ədani çün peyəmbər,
Möhsün yerə qoydu başdan əfsər.
Bildi yoxdur anın riyası,
Sandan budur ona müddəasi,
Qoydu düzüb onda dəstgahi,
Vərqa fərqinə tasi-şahi.
Təlim ona qıldı dəbi-mülkət,
Arturdu o şəxsə şanü şövkət.
Çün həzrət idi aradə dai,
Vərqa qıla bilmədi nizai.
Qılduqda qəbul xahü naxah,
Təxt üstünə çıxdı oldu ol şah.
Şəh Möhsünü saxladı girami,
Hər gün gedübən verür səlamı.
Düzdü nə olursa ehtiyasın,
Hər bəbdə gözləyüb məzasın.
Qılmazdı o yolda sanə təqsir,
Ömr ilə fərağət etdi ol pir.
Hər şüglidə kim anın səlahi,
İcməzdi gər olmasa o rahi.
Vərqayə yetişdi çün muradi,
Afaqə dağıtdı ədlü dadi.
Bir növ ilə qıldı o ədalət,
Kəsri ədli yaşurdu rayət.
Ol dövlət ilə vüsali-Gülşa,
Qıldı ani eyşdən təvana.
Girdi gülünü dərüb o bağın,
Çəkdi başa rahın ol əyağın,
Gülşa dəxi buldu ol vüsali,
Dutdu ələ nəqdi-ittisali.
Hər bir-birisilə xürrəmü şad,

Məsihinin divanı 2-ci cild

Olmuşlar o dami-qəmdin azad.
Ta ömr ola hər birin mədari,
Eyş oldu səmiyi-karü bari.
Əksər budur iqtizayi-dövrən,
Kim vəsl verür nətisə hirman.
Əlbəttə, biri ki, çəkdi rənsi,
Axir ələ düşdü nəqdi-gənsi.
Bu nüktə durur aradə şaye
Heç kimsənin olmaz əsri zaye.
Pəs eyb ola şəxsə naümidi,
Qət eyləyə rışteyi-nəvidi.
Aqillərə ol durur süqudə.
Səbr edə hər işdə dirü zudə
Axir ki, anın yetər muradi,
Ol üqdəyə görünür güşadi.

VƏSIYYƏTDÜR

BU FƏRZƏNDİ-ƏZİZƏ

Ey qüvvəti-püşt, meyveyi-dil,
Sənsən çü nihali-ömrə hasil.
Vasib mənədür sənə verəm pənd,
Dutgil ani olasan bərumənd.
Yetişdi əlif hesabi nunə,
Qəddi-xəm onadurur nümünə.
Dəhr eylədi təsrübə viasi,
San oldu təsarib aşinasi.
Ol rahü rəvişdə ömri-asil,
Var əksərinə hənuz rasil.
Fövt oldu çü fürsəti-səvani,
Zinhar ötürməgil sən ani.
Əvvəl sənə bu durur əmanət,

Qılma ol əmanətə xəyanət.
Təklifə qoyan zaman əsasi,
Vasibdür o gün xudaşünasi.
Pəs al ələ daməni-şəriət,
Kim rəhrövə rəh odur həqiqət.
Qoy şərə ülum ilə binani,
Ta anlıyasan nə müddəani.
Bir elm ki, şəridə rəfiqin,
Olmaz, qoy o yol degil təriqin.
Ol danişi qılma dam nanə.
Zinhar çü mərdümi-zəmanə.
Hər qapuda öznü xar qılma.
Biizzətü etibar qılma.
Açgil yüzə babi-kəsbü pişə,
Göstər özünü qəni həmişə.
Miknət verə əl, dur et fərağət,
Gər olmasa eyləgil qənaət.
Müğlis ki, anın yox ola səbri,
Küfrə çəkər ani fəqr səbri.
Demə birə dərdi-faqə zinhar,
Yetməz sənə sud olursan xar.
Tərk eylə məhal içün həvəsni,
Təprətmə o rahdə sərəsni.
Himmət sərf etmə səmi-malə,
Kim mali-nəvalədür zəvalə.
Bay et özü hikmətü hünərdən,
Kim bu iki əmnidür zərərdən.
Olmaz hünər əhli xarü möhtas,
Qanda ola fərqi-qədrədür tas.
Nəfs istəginə həvəs yamandur,
Sudi qəmu mayeyi-ziyandur.
Açma yüzünə düruğ babın,
Salgil suya dəftərü hesabın.

Getmək öz-özünlə narəvadur
Qeyr evinə bitələb xəfadur.
Qıldı bu şivə çoxləri xar,
İzzət götürüb kəm etdi miqdar.
Qoyma dişrə çıx a əyalın,
Nagah həram olur həlalın.
Səhl ilə təkəbbür etmə zinhar,
Xəfq içidə olma gözlərə xar.
Yetsən kimə ilk ver səlamı,
Bul payeyi-izzü ehtirami.
Ləb qiybəti-şəxsə açma zinhar,
Səhd eyləgil olma mərdümazar.
Xəfq ilə kəm eylə aşinalıq,
Kim yoxdur o şəmə rövşənalıq,
Qəti-təmə eylə izdivasın,
İnsimiyə kimsədin məzasın.
Kim qılsa xüsumət aşkara,
Mümkün ola eyləgil müdara.
Gər qılsan anı həvalə səbrə,
Səbr əsr verür yəqin o səbrə.
Bənd olmuya ta ki, şənə rişə,
Yalquzluq ilə keçür həmişə.
Ol halətü vəz kim sənindür,
Sayən bilfərz düşməninindür.
Səhd eylə o gündə dutmagil yar,
Ta yetmiyə sənə tənə-əğyar.
Möhtas əgər olasan rəfiqə,
Qıl meyl bu badeyi-rəhiqə.
Zövqü çoxü təbü nəfsi salım,
Təmi xoşü nəşəsi mülayim.
Həqqa ki, mənim bu üç kitabım,
Rövşəndür olardin aftarım,
"Vərqa Gülşə" vü "Danəvü Dam",

"Zənbürü Əsəl" üçüncüyə nam.
Hər sazdedür biri nəvasəns,
Hər razdedür birisi min gəns.
Gər xu duta anlara məzasın,
Qalmaz dəxi yarə ehtiyasın.
Çün bədr ola mahtab salın,
Saxla özünü yığub xəyalın.
Gər sayılasan düşüb miyanə,
Yarın ola gərdişi-zəmanə,
Alimlər ilə dur eylə söhbət,
Dut sahildən kənar, nifrət,
Çün xülqi-rəfiqdür müəssir,
Aldanmıya taki, nəfsi, kafir.
Ver nəf birilə olsən ənbaz,
Xərsin gərək ola dəxlidin az.
Adət üzə qılma hərzəguyi,
Doldurma o zəhrinin səbuyi.
Möhtas ola rəhmin eylə rəhmət,
Rəhmətdür olar yolunda zəhmət.
Tərk eylə libasi-sürxü zərdir,
Zira o degil kəməli-mərdi.
Kudək sifət olma rəng əsiri,
Övrət geyə yaxşıdur həriri.
Qıl özünə zinəti ədəbdən,
Təsbihi-ədəbni qoyma ləbdən.
Ta səhd var hirsini az et,
Qüddusilərə durub namaz et.
Görsən nə o sinsə verməgil dil,
Asan işini gəl etmə müşkil.
Çün yox durur ehtiyasə qayət,
Ol şüglidə kəsmə gəl fərağət.
Hər işə ki, rayın edə yari,
Hazır bil oradə kirdgari.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Gər olsa sənin bu etiqadın,
Açılsa bu nüsxədə səvadın.
Mane sənəddür o gahü bigah,
Hər vizrü vəbalə gözləsən rah,
Qalmaz dəxi pəndə ehtiyasın,
Ol şivədə xud dutar məzasın.
Dövrən çü mənə yetürsə növbət,
İçürsə durub şərabi-rəhlət.
Unutmagilən məni duadən,
Məhrum etmə o müddəadən.
Qurtulmaz əgər bu pəndi-gənsi,
Gər eyləsə kimsə nüktəsənsi.
Liykən bu sənə qılur kifayət,
Hifzində gər etməsən kəhalət.
Az bilməyüb olgilən xəbərdar,
Hər pəndə durur nətisə büsyar.
Meylin hər işə olursa dilxah,
Hər sanibə dutsa arzu rah.
Yarın ola hifzi-ovni bari,
Ta olmuyasan həva şikari.

**BU, AXİR QÖVLƏ VERMƏK
ŞƏH ADİLƏ ZİBÜ ZİNƏTDÜR**

Tubilik, ey bəridi-məqsud,
Saldun əlinə kilidi-məqsud.
Bin səy ilə bağlayub miyanın,
Açdun qapusun bu gənsdanın.
Əsnasi-səvahir etdün izhar,
Ta görsə anı gəlüb xiridar.
Qansısına bulsa istitaət,
Alub verə mayeyi-bəzaət.

Rəf eylədün ərçi öz fərağın,
Gördün dolu əldəki əyağın,
Qıldun tazə bu bağü raği,
Tavus etdün gəzən kəlaği.
Sanma zayə olur bu rənsin,
Məxfi qalunur bu gizlü gənsin,
Gər silvə qıla bu bikri-ziba.
Tiz eyləyə iştihar peyda.
Alduqda ələ anı göhərsəns,
Bilür ki, nə dənglü gənsdür gəns,
Təxis bu şah, şahzadə,
Kol maliki-mülkədür nəvadə.
Novbadeyi-şaxsari-şahi,
Dünya püştü, səhan pənahi.
Sinn ilə səvanü ray ilə pir,
Tədbirinə bağlu payı-təqdir.
Ta kim o hümayi-ovsi-iqbal,
Dəhrə saldı müzilleyi-bal.
Açdı rüxi-xəlqə babi-şadi,
Ol məzrəə verdi abi-şadi.
Şəxsi-dəhrin açıldı bəxti,
Gördü iyəsində tasü təxti.
İqbali büləndü fikri saib,
Olmuş iqbalə fikr naib.
Çün kövkəbi-ədli doğdu kanə,
Teyhu pəri-bazi qıldı lanə.
Səm etdi dua sasub ədalət,
Zülm üz bürüdü tapub xəsalət.
İtürdi səhan görəndə sudin,
Dövrənədə məskənətvü sudin.
Samiyyi-əvvəl, Səfiyyi-sani,
Dövr əhlinin əmnivü əmani.
Mövsüm olmaq bu iki namə,

Mesihinin divanı 2-ci cild

Rəmz ilə dəlildür təməmə,
Sərvərligə ta ki, mindi ati,
Yetişdi kilidi-şəş səhati.
Tüğyaninə kim ki, verdi fərman,
Fərman ona yetürdi hirman.
Kim basdı ayaq zəhi-xilafə.
Nəkbət ani saldı piçi-nafə.
Vermiş ona bu sifət xudasi,
Asudəligi ədu səfasi.
Ol sövhəri-zati kani-vayə,
Ta təxt ilə tasə saldı sayə,
Əhli-fəzlin olub əyari,
Arturdu birə yüz etibari.
Nəqlində fünuni-elm məxzun,
Əqlində üquli-dəhr məsnun.
Asiz yanidə dil açə Həssan,
Ta qalib şerə nitqidür san.
Aləm zeyi, səhan səfasi,
Tanrı yari, dil aşinası.
Var dil açə gər hədisə əksər,
Əmri mərufü nəhyi münkər.
Vəsfində həriri-bülbüli-zəng,
Olmuş bu qəsidədin xoş ahəng.

BU, QƏSİDƏ DƏXİ OL ŞAHİ-SƏHAN VƏSFİNDƏDÜR

Təkəllüfsüz bu gün bu xak tasi-fərqi-keyvandur,
Səfi ibn Səfi ta kişvəri-İranə sultandur.
İraq olsun yəman gözdən, o dövlətdin bu kişvərdə,
Mətai-zülm gümnamü qumaşi-ədl ərzandur.
Vüsudi sayəsi tubivü darülxüld iqlimi,
Girib ol sayəsində sa dutar kim əhli-imandur.

Nə layiqdür birinə padşahlıq dəvisi qılmaq?!
Munun əsrində kim səddi rəsulü şahı-mərdandur.
Həsəbdin həm nəşəbdin nayibi-həqdür xilafətdə,
Ona qəd xəm qılıb baş əgməyənlər puri-şeytandur.
Bu dövlət düşməninin küfrinə nəss əldədür bürhan.
Əduyi-ali-peyğəmbər yəqin övladi-Mərvandur.
Vüsudindən olubdur bu səhani-mürdədil zində.
Bu qalibdə anın sismi lətifi filməsəl sandur.
Anınçün oldu güm sultanlığında məskənət nami,
Kəminə bəzlidür dəryavü ədni bəxşişi kandur.
Olub kəsindən əfzun ədlivü qeysərdən iqbalı,
Bu, rövşəndür, buna nə ehtiyas sövq bürhandur.
Ola ta hadisati-dəhrinin eymən kəvakibdən
Gesələr ta səhər orduyi-iqlimi çirağandur.
Kəminə xadimi bəzmindədür Nahid ilə Bərsis,
Mühəqqər sakəri, rəzmində Samü Givü Dəstandur.
Xüsumətdə libasi-fəthü nüsret qəddinə ziba,
Səlatinlərdə sərvərlik qəbasi ona səsbandur.
Olub münkirlər üçün çeşmi-xəlqə sənnət isbatı
O dövlətxanə kim çərxi-müqərnəs ona eyvandur.
O şadrvani-ali Kəbeyi-məqsuddur xəlqə,
Sütunlər ol aradə filməsəl hənnanü mənnandur.
İnankəşdür səməndi-meylini zeyqi-məsamindin,
Anın sövlaninə bu rəbi-məskun təng meydandur.
Götürmüş himməti bu nim-xurdi-qeyridən didə,
Vəgər nə xur sifət fəthi-əqalim ona asandur.
Yəqin əhli-həqiqət xatirində bir fəna şeynin,
Çoxü azi bədü niki nəbudü budi yeksandur.
Mələk xülqü firiştəxu, üzü nurü sözü hikmət,
Bəşər demək o zatə səhlilə qayətdə böhtandur.
Ənisidür Ərəstu, etimadiddövləsi Duqrət,
Səlisi Salinus hikməti ilə özü Loğmandur.
Lədünni elmidin kim şah olubdur kəsəbisiz malik,

Mülazim gesə–gündüz ruhi–Əflatun səbəqxandur.
Əsəb məzhər durur kim əqli–küll hängami–təqriri,
Xəsildür ləb açə yanında guya tifli–nadandur.
Ülümü fəzlü hikmət payəsi bir yerdədür hala,
Əvamünnası bu mülkün xəvasi–əhli–yunandur.
Məhü əyyamü salü həftə şahi–din duasilə,
Behəmdülla Məsihin tutiyi–nitqi xoş əlhandur.
Ola ta ənsümü əflak ilə fəsrü əşa dair,
Ki ta nuri–səbahət birlə ruyi–sübh xəndandur.
Ki ta möhtasdur insan zəminə, ləldür kanə,
Ki ta nur içrə zülmət, zülmət içrə abi–heyvandur.
Neçə dərya yüzündə zövrəqi–qəbra durur sakın,
Neçə fülki–fələk bu lüsseyi–gövn içrə gərdandur.
Ola məhfuz ilahi zati–şəh sümlə həvadisdən,
Bəqasi baisi–israyi–şərü hökmi qurandur.
Ol sahibi–təxt mülki–birəns,
Gər ola bu gənsidin göhərsəns,
Düşsə ona çeşmi–iltifati,
Verə təni–mürdəyə həyati,
Tale ola yar əgər bu falə,
İltə anı zirveyi–kəmalə.
İksiri–tila qılıb risasi,
Bula o güşəddin xilasi.
Demə ki, bu mədh biməhəldür,
Sikkə zərə axirin əməldür.
Çün sikkələnə bu nəqşsiz zər,
Zərri–fələgə ola bərabər,
Aça rüxi–xəlqə feyzidin bab,
Xurşid sifət ola səhantab.
Bağludur ümid oxuna bu fərd,
Yetürmiyə dəsti–rədd ona dərd.
Qəm çəkmə gəl, ey Məsihiyi–zar,
Bu fikrətə olmagil kiriftar.

Mesihinin divanı 2-ci cild

Bu lazımədür ki, hüsni-şahid,
Bazarını qoymaz ola kasid.
Kim qapu açub girir bu bağə,
Bülbülnü fəda edər bu zağə.
Həqqa ki, degil bu söz nihani,
Var zadəyi-təbinin o şani,
Hər məslisə girsə ol giranqədr,
Nikü bəd əgər anındurur sədr.
Dur tapşurgil ani xudayə,
Ta nəqs yetişməsin ol ayə.
Məhfuz olsun o çeşmi-bəddən,
Salim qəmu dideyi-həsəddən.
Hasid ki, həmişə eybbindür,
Ömr ilə ona hünər həmindür.
Bəd hamildür müdam o bədbin,
Bəd qılmış ani məhəlli-nifrin.
Nifrində bizə yox ehtiyasi,
Bu sövqidə var anın rəvasi.
Gül qıldı bu bağ içində xari.
Səd şükr yetişdi ovni-bari,
Min otuzü səkkiz idi təhqiq,
Tarix müsaid oldu tovfıq.
Ənsamə irişdi bu rəvayət
İtmamə yetişdi bu hekayət,
Amma bilürəm bu qəzləbafi,
Salmaz mənə sayeyi-məafi.
Bafəndeyi-kargahi-diba,
Anlar ki, degil bu nəqş ziba.
Gördükdə bu surəti-pəlasım,
Var əhli-hünərdin iltimasım,
Qoymaya durub o nəqşə əngüşt,
Salmıya o tərhə sayeyi-püşt.
Açub oxuduqda bu kitabı.

Tən eyləyənin budur savabi:
Kim mədəni dəhrə bir degil kan,
Bəzi xəzəf oldu, bəzi mərsan.
Öz tərzinə dü kişi gəlugin
Adəmlərə tərz bir degil bir,
Tən eyləməgə degil səzavar,
Gər gəlsə birinə ariyət ar,
Sevməz, qılməz bu xasiyyətni,
Ar əhli qəbuli–ariyətni.
Var qailinə rüsui–tavan
Bu tərzdə gər görünmə nöqsan,
Rəhmət ona kim asanda didə,
Xatir durub etmiyə rəmidə.
Sala ona pərtovi–əsasın,
İslah edə səhv ilə xətasın
Bu şivə kimin olursa yarı,
Yar ola ona həmişə bari.